

**DD. Ioachimi Schilleri ab Herderen, physici, de peste
Britannica commentariolus vere aureus : Ad haec Alexandri
Benedicti Veronensis , recentiorum medicorum facile
principis, de obseruatione in pestilentia libellus, plus in
recessu certe quam forte promittens, a mendis innumeris
tandem uindicatus.**

<https://hdl.handle.net/1874/456561>

DD·IOA-
 CHIMI SCHILLERI AB HERI-
 DEREN, PHYSICI, DE PESTE
 BRITTANNICA COM-
 MENTARIOLVS VEI-
 RE AVREVS.

AD HAEC
 ALEXANDRI BENEDICTI
 Veronenfis, recentiorum medicorum fa-
 cile principis, de obseruatione in pe-
 stilentia libellus, plus in recessu
 certe quam fronte promit-
 tens, a mendis innu-
 meris tandem
 uindicatus.

BASILEAE EXCVDEBAT
 HENRICVS PETRVS,
 MENSE AVGVSTO,
 ANNO
 M. D. XXXI

DD-10A
UNITED STATES
POSTAL SERVICE
WASHINGTON, D.C.

ALL INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 11/19/01 BY 60322 UCBAW/STP

EXCERPT FROM
MEMORANDUM
DATE 11/19/01
BY 60322 UCBAW/STP

MAGNIFICO ATQVE PRÆ/
CLARO VIRO AC DOMINO
D. LAMPERTO MACRINO

Christianiss. & inuictiss. Gallorum,
regis consiliario & in generalibus
eius præliis antesignano & pri/
mati, Ioachimus Schillerus
Herderensis medicus
doct. Gaudium &
Salutem dicit.

SI quicquam alius, extra morta-
lium aleam citra controuersiam
posite Lamberte, post festum,
ut prouerbio dici solet, tardius
q̄ uenire censetur, ego is maxi-
me, si Cij̄s placet, sicq̄ atrocis-
simis & salutis Zoilis credimus, ero. Habent
enim fere omnes, qui inculpata alioqui rem
damnant, præter supposita, & hæc absq̄ ra-
tione in ore uerba, unde ne & huius me accu-
sent, atq̄ perinde id mihi, quod uulgo dici
assuevit, bis positam Cramben, venenum esse
impingant, summe uereor, dumq̄ hæc paulo
altius ab noctium harum aggressu mecum
uoluerem, quam non tutum ingredi iter in
limite ipso horruui. Quis enī, dic quæso, per tot
nefandorū rabularū sentinas, nisi aculeos a-
cerbissimos, quis omnium nisi insignē statuac
comitē effugere per ora potest? An enim hæc
poruisse eloquentiæ & Romanæ linguæ pa-
rentem Ciceronē existimas? An horū technas
A 2 Homerus

EPISTOLA

Homerus Poëta insignis & uetus præter
 rite potuit. Imo alij quamuis Artice, terser
 satis loquerentur ^{uoxis, ut} semper habuere su
 os. Dumq; animus aliorum periculis edoct
 a fronte hæc mihi prædiceret meus, corde quo
 me uerterem hærebam, adeo animum percel
 lit impudentissimorum obtrektorum auda
 tia, ne dicam impudens temeritas. Exuto tan
 dem timore, abiecta in illos fronte, nescio quo
 consilio aleam iacere, quoniam magno usui
 plerisq; futurum sperabam, non subpuduit,
 quamuis super eadem materia, & de eodem
 morbo (qui recens non est, sed ut uia mihi
 uoce indicauit doctissimum, ac patrium illud
 numen Erasmus Roterodamus, ante annos
 plus minus triginta in Anglia, unde & no
 men hausit, increpuit) plures alij scripserint,
 opinione tamen potius a plerisq; qui germa
 nice rem tradiderunt, negocium hoc tractatū
 uideo, inter reliquos uero iudicio meo, &
 quos ego uidi, nemo eadē præstitit pulchrius,
 nemo telicius, præceptore meo Antonio
 Klumpio Physico Vberlingensi in, Rodmici
 lacus, quem Acronium Pomponius uocat,
 littore oppidulo. Cumq; & ille pro uirili non
 linguæ sed rei potius studeret utilitati (quod
 ut plerisq; recentiorum medicorum faciant
 deum precor) uix maleuolorum cachinnos,
 morsusq; præterit, adeo improbum est hoc
 hominum genus, in quos tamen sermonem
 in præsens ne intenderem meum, studio arte
 q; caui, & tacite morbum illis imprecatus,
 Herculanū subduxi me. Ut enim lucri plane
nihil

N V N C V P A T O R I A .

nihil, ita id commodi, quod irritatis extimui /
 latisq; crabronum nidis alij expectant, repor- /
 tauimus. Verum cum in tuta per loca, illū /
 quem recens de Britannica pestilentia, quem /
 in binas secuimus parteis, quarum altera pre- /
 seruationi, potissima medicinae parte, altera /
 autem repullulantis morbi, quae nos desere- /
 re non desinit, quin radices perinde agat, cui /
 rationi attinet) a nobis conscriptum commen- /
 tariolum iturum agnosceremus, & ut naso cae- /
 teros suspenderemus ad unco, super eligendo /
 qui horis hisce praeset patrono diu cogitau- /
 mus. Quumq; tua mihi protinus ubiq; non /
 satis praedicata celsitudo occurrisset, beneuo- /
 lentiq; illa in me singularis, animi deniq; tui /
 uera nobilitas, sinceritas, candor, & genero- /
 sitas allexissent, persuasissentq; pro more pa- /
 trio & ueteri illa consuetudine (quoniam te /
 Basilaam rediturum a D. Petro Luca Regi /
 clementiss. a thesauris, acerrimi iudicij, & /
 multarum rerum cognitione viro, acceperat /
 mus) xeniolo hoccine exiguo, quod pro ingel- /
 nij & fortunae meae tenuitate iam damus, del- /
 dicamusq; exceptum te iri uoluimus. Arbit- /
 trabar enim tanto me cum domino & heroi, /
 ac quod maximum est studiosorum omnium /
 Meccenati, quem Christianiss. Gallorū rex /
 ob summam prudentiam, dexteritatemq; in- /
 effabilem, ut illi a consilijs esses selegit, & mi- /
 citiae sic facilius, sineq; negotio capturum ini- /
 tia, eademq; pe- petua & multum duratura in- /
 æuum. Dijs enim ipsis, si hæc efficere possent, /
 an nõ essem felicior? quis quæso fortunator?

A 3 Quū

EPISTOLA NVNCVPATO.

Quum non nihil sit tanto complacuisse viro,
Proinde restat, nec in te quid aliud desidero,
quã quod pia fronte, animo in tam parua non
abiecto, quicquid est quod damus, suscipias.
Sic enim, ut in cupressinis tabulis nomen sum
obseruaturus tuũ, efficies. Deinde iuro Deo
opt. max. annuente nos ad meliora, stoma-
choq; magis deseruitura tuo inuitabis & pro-
trahes. Superest quod valeas, & ut Hesiodiã
senectam adimpleas, utq; multorum te
nobis dierum senem Deus opt.

Max. efficiat precamur. Vale
denuo, Basileæ pridie Ca-

lend. Iunij, Anno

salutis nostræ

M. D. XXXI

INDEX

INDEX CAPITVM COMMVNIVM

TABVLA PRIMORDIALIS

DE BONA TRISTITIA

De Bona Tristitia definitione
De Bona Tristitia causa
De Bona Tristitia effectibus
De Bona Tristitia remediis
De Bona Tristitia speciebus
De Bona Tristitia gradibus
De Bona Tristitia differentiis
De Bona Tristitia signis
De Bona Tristitia prognosi
De Bona Tristitia therapia

DE BONA TRISTITIA

De Bona Tristitia definitione
De Bona Tristitia causa
De Bona Tristitia effectibus
De Bona Tristitia remediis
De Bona Tristitia speciebus
De Bona Tristitia gradibus
De Bona Tristitia differentiis
De Bona Tristitia signis
De Bona Tristitia prognosi
De Bona Tristitia therapia

INDEX
 INDEX CAPITVM COMMENTARIOLI PRIMI IOACHIMI SCHILLERI.

De Britannici sudoris definitione,	Caput I.
De causa morbi,	Caput II.
Quos ambiat, lædatq;	Caput III.
Abscessus cur non ostendat,	caput III.
De præcautione per aërem,	caput V.
De cibo,	caput VI.
De potu,	caput VII.
De motu & quiete pauca,	caput VIII.
Sub eodem capite, de Frictione, de Balneo & de Venere.	
De somno & vigilia,	caput IX.
De animi affectibus seu pathematis,	cap. X.
De inanitione & repletione,	caput. XI.
Sub isto capite, De alui officio, sanguinis missione, ac reliquorum humorum puri- gatione.	
De simplicibus præseruantibus,	caput XII.
De medicamentis compositis præseruantibus,	caput XIII.

SECUNDVM COMMENTARIOLVM,

quod est de curatione, hæc
 obtinet capita.

De Signis,	Caput I.
De curatione,	caput II.
Quomodo cibandi sunt,	caput III.
De potu,	caput IIII.
	De somno

CAPITVM.

De somno,	caput v.
De alui officio,	caput vi.
De sudoris tarditate,	caput vij.
De uirium corporis aliquot confortatiuis & restauratiuis,	caput viij.

INDEX CAPITVM ALEXANDRI BENEDICTI.

De definitione pestilentiæ, ac uulgi metu, Ca. i.	
De pestilentiaë causis,	Caput ij.
Qua ratione humana corpora inficiantur,	Caput iij.
Qui magis pestilentiaë uirus sentiunt, cap. iij.	
De præsignis, sine prognosticis futura pestilentiaë,	caput v.
Observationes in pestilentia,	caput vi.
De uictus ratione,	caput vij.
De somno ac exercitatione,	caput viij.
Potiones & alia auxilia in pestilentiaë tempore,	Caput ix.
De natura pestilentis febris,	caput x.
De notis pestilentis febris,	caput xi.
Qui præter medicorum opinionem, ignota pestilenti febre, subita ac improuisa morte interiere,	caput xij.
De malis prognosticis in pestilentia, cap. xij.	
Qua uictus ratione in febre uti debet, ca. xij.	
De potionibus quæ in febre pestilenti dari debent,	caput xv.
De sanguinis missione in pestilenti febre,	Caput xvi.
De ducenda aluo in febre pestilenti, cap. xvij.	

De somno, immodicisq; uigilijs, cap. xviii.
 De fomentis uel epithematis, quibus cor io-
 ueatur, caput xix.
 Fomenta quæ iecori imponuntur, cap. xx.
 De iterata sanguinis dimissione, & alui deie-
 ctione, caput xxi.
 De sanguinis excreationibus, cap. xxij.
 Simplicia ac composita pestilentia tempore
 experta, caput xxij.
 De alarū, inguinumq; tumo:ibus, cap. xxiiij.
 Quæ fieri debeāt carbunculis enatis, ca. xxv.
 Exemplum obseruationis quam Marco Mar-
 cello præscripsit, caput xxvi.

FINIS INDICIS.

179

P...

...

LECTORI S.

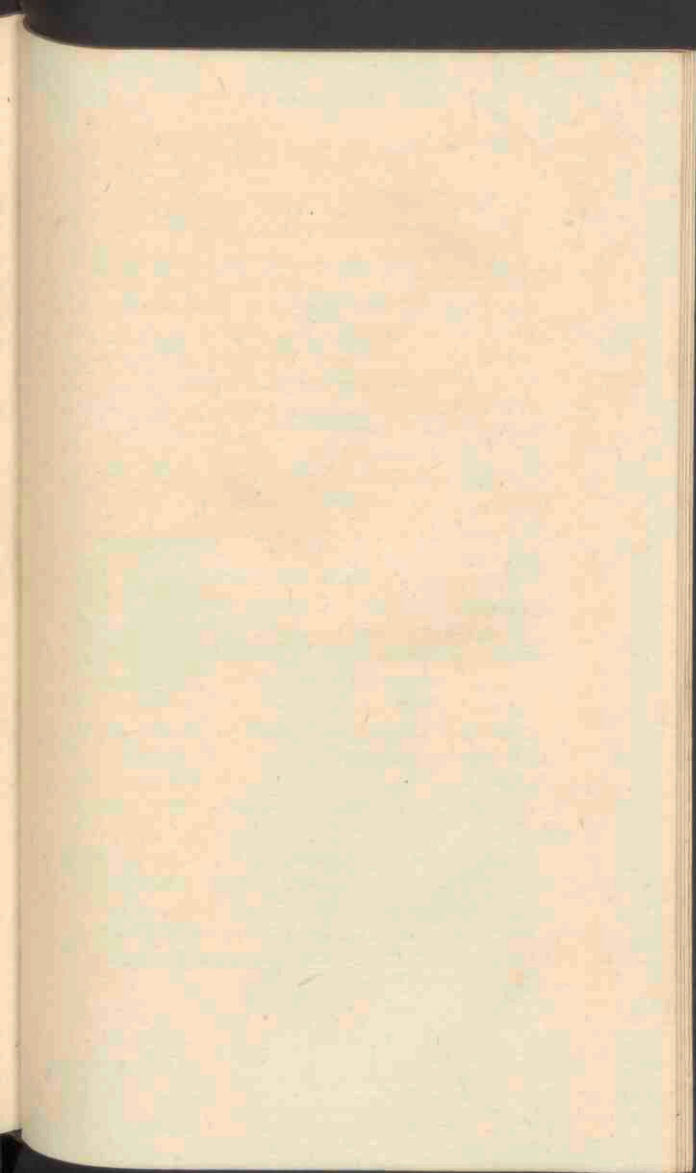
Praeterq̄ quod et hic paucorū etiam erra-
tiorum cōmonere lectorem diligentē
necessum fuerit, nihilominus & id quod
que, nempe, quod in exordio libelli Alexan-
dri Benedicti de febribus pestilentialibus,
auctoris titulum, quod in antitypo non erat
additus, consimili oscitantia neglexerimus,
admonentes æque quemlibet contentum esse
oportere, eo qui restitutoris epistolam præit.
Vale.

Folio 10. facie 2. linea ante penultimam
lege primis.

Folio 11. in calce 7. capitū pro siue, lege
simplicem.

Folio 13. de animi parthematis, lege pathet-
matis.

Folio 26. Christianissimocq̄, lege Christia-
nissimicq̄.

F A C T O R I

The first part of the book
contains a description of the
various kinds of factors
which are used in the
theory of numbers. It
is divided into two parts,
the first of which is
devoted to the theory of
arithmetic factors, and
the second to the theory
of algebraic factors.

The second part of the
book is devoted to the
theory of quadratic forms,
and is divided into two
parts, the first of which
is devoted to the theory
of binary quadratic forms,
and the second to the
theory of ternary quadratic
forms.

THE SECOND PART OF THE
BOOK IS DEVOTED TO THE
THEORY OF QUADRATIC
FORMS, AND IS DIVIDED
INTO TWO PARTS, THE
FIRST OF WHICH IS
DEVOTED TO THE THEORY
OF BINARY QUADRATIC
FORMS, AND THE SECOND
TO THE THEORY OF
TERNARY QUADRATIC
FORMS.

O A C H I

CONSTITUTIONAL

PHYSICAL

AND

MENTAL

SCIENCE

OF

THE

INDIAN

PEOPLE

OF

THE

WEST

INDIAN

PEOPLE

OF

THE

WEST

INDIAN

PEOPLE

OF

THE

WEST

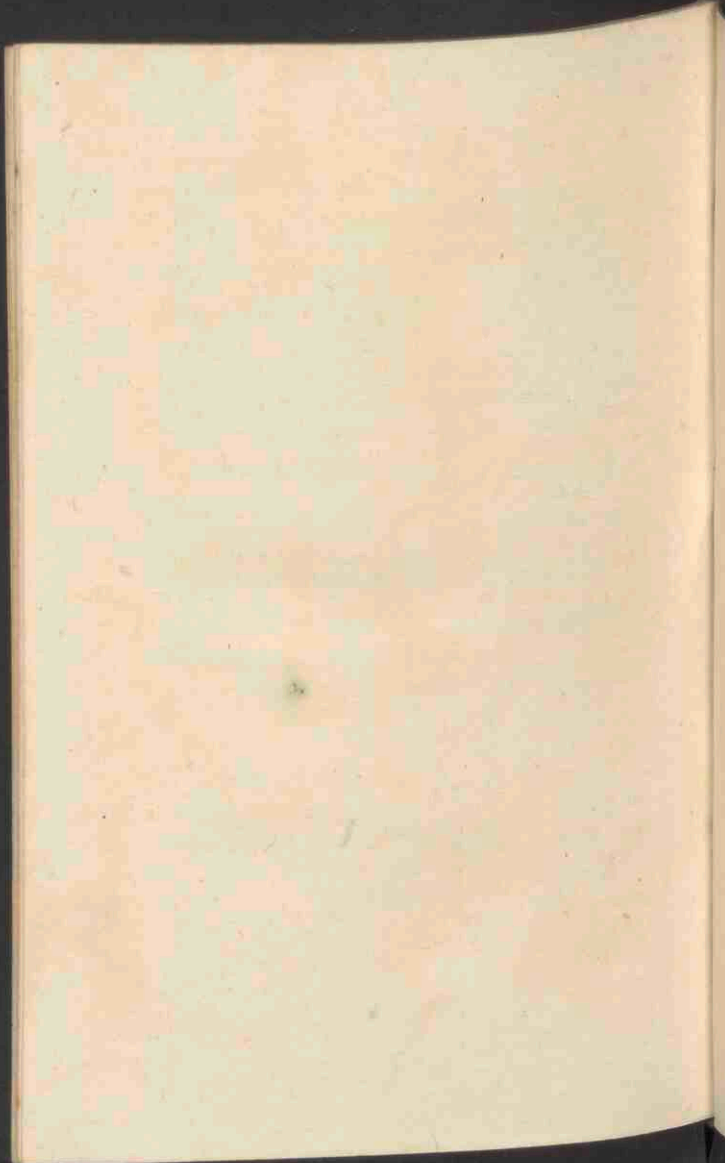
INDIAN

PEOPLE

OF

THE

WEST

IOACHIMI SCHILLERI HERDEREN-
SIS, PHYSICI, PESTIS BRI-
TANNICAE COM-
MENTARIOLI,
SEGMENTVM
PRIMUM.

De Britannici sudoris definitione,
Caput primum.

Radita est haecenus non tam
a nostri æui medicis, quàm vetustis
illis, pestilentis febris definitio,
naturaque. Perpulchre tamen in-
primis (ut mihi uidetur) a Pla-
tonico illo Marsilio, ex Galeni,
tonico illo Marsilio, ex Galeni,
facile medicorum principis sententia, qui per-
stem inquit esse cum aëreo corpore draconem.

Hippocrates uero eam commune genus fe-
brium appellauit. Atque iterum huius interpres
Galenus, pestem esse docet, in omnes, uel certe
quam plurimos saeuientem morbum. Sunt etiam
reliquorum illustrium medicorum haud inelegantes
super hoc morbo definitiones, quas in
presenti memorare superuacuum censui. Ego
meam hanc superioribus adijciens, toto quod
dicitur coelo, uix me erraturum putauit, si luem

lib. de spi-
ritualib.
lib. medi-
defini.

B illam

IOACHIMI SCILLERI

illam, spiritus, quem nolentes uolentes subin-
 de trahimus, morbū dixerim, & ex contactu
 febrem, nō ardentem quidem, si ceteris æqui-
 pares, sed lentam, blandamq; cuiusmodi pe-
 stilentialiū nonnullæ depræhenduntur, e qua
 rum farina illa quoq; (mea quidem sententiâ)
 consistit. Sudorem, de quo in præsens agim⁹,
 affeclam, comitemue habens, qui non tam
 huic, ut Galenus testatur, quam reliquis fe-
 bribus omnibus cōmunis esse assuevit. Qua
 propter nō morbus, si rem rimeris ad unguē
 cēsendus est, ex liquido resolutus ille halitus,
 sed ut iam diximus, pestilentis ardoris sym-
 ptoma. Oritur autē sudoris defluxio, proril-
 tatioq; a potente primum, & valida natura,
 in subiectam sibi materiam, perinde ut in ho-
 stem, vires suas tentante, iudicationis uiam
 per occultos humanæ compaginis meatus
 inueniente (habitu resolutō, ac in tenuius del-
 ductis humoribus, ex principibus viscerib⁹,
 corde scilicet, & hepate, superfluam abijcien-
 te humiditatem) adq; corporis vniuersi su-
 perficiem reponente. Sed optimo id Dei opt.
 max. & naturæ consilio factum esse (quando
 hoccine decretorio subitam præcauere mori-
 tem) neminem tam rudem qui non intelligat
 existimarim. Cæterum ut cum Hippocrate
 dicamus, asseremus τὸν μὲν ἰσχυρῶτα, ἀριστὸν ἰ-
 νχι ἢ πᾶσι τοῖς ὄξεισι νοσήμασιν, ὀκώσοι ἄρ ἡμνησί-
 τε κρισίμοισι γίνονται, καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀκα-
 λάτῃσιν ἀγαθὸν δὲ, ὀκώσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος
 γινόμενοι, ἀπίλυξαι τὸν ἄνθρωπον ἐπιπέσειν φέ-
 ροντα τὸ νόσημα. οἱ δὲ ἄρ μὴ τοιαῦτά ὄντι ἐργάσανται,

li. 3. de cri
 su. ca. 3.

Qui fiat su-
 dor ostēdit
 Hippoc. li.
 de flatib.

li. prædic.
 . 1. 29.

li. de mor.
 decretorio

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 2

^{6.} *νοϊτελίαι* &c. Hoc est si latine reddas, Omnium acutarum ægritudinum saluberrimos esse sudores, qui diebus iudicatorijs oriuntur & emergunt, ad vnguemq; febre laborantē afferunt ac uindicant. Inculpati uero censentur etiam illi, quotquot sese per vniuersam se/mel corporis molem exerunt. Nam hominē ægrum leuius tolerare morbum insinuant. Qui uero nihil horum efficere queunt, ne tantillum quidem commoditatis afferunt.

De causa morbi. Cap. ij.

Sed ad causarum fontiumq; illius pestis inuentionem, ut sermonē nostrū deflectamus iam commodum esse uidetur: Hippocr. medici mētem, si bonus, acer, & dexter est, causam, ex qua corpori omnia mala scaturiunt, & inquirere, & concipere tradidit. Siquidē eodem teste, si quis eas probe cognoscatur, prospectasq; habeat, potens est ea adferre, quæ corpori ualde accommodent præsidia: quæ admodū e contra letalia sæpe pro salutiferis pocula, si alio tramite, qui absolutā inuestigandarū causarū methodū nō tradit, incedat, aut certe declinet. Clamauit Galenus pl⁹ semel, in omni causarū genere, diligenter aduertere, ex qua maxime potētia ægrotare contingat. Hanc autē cū fere nemo hodie feliciter aduertat, accidit ut hallucinatio sit ineffabilis, error uero maximus, potissimum uero circa detestandos illos passim empyricos, Thessalosq;. Sed longius hæc quam uolebamus, quapropter *επιμαφοτινοι* unde digressi sumus reuertamur. Habet autem principes causas quinque

*lib. de glan
dijs.*

li. de flatu.

*li. de diffē.
feb. 1. ca. 3.*

IOACHIMI SCHILLERI

Prim. causa. pestis hæc. Vnam maximam, quæ pijs precibus, & ieiunio auferri potest, Deo opt. max. cœli super nos inclementiâ accidere iubente, quod etiam Zoar, qui primum mihi uenit in buccam testatur. Auicenna uero optimus senex, Attende, inquit, omnium istorū euentuum dispositionem, & crede quod de diuinis dicitur flagellis, quæ descendunt super flagitiosorū peccata, etc. Alexander Benedict. Veronensis medicus illustris, nō sine naturæ, & maiestatis diuinæ iniuria, morbos accideret. Sed & Ethnici suis dijs multa tribuere. Plato furoris geminas depingens causas, unum fieri mentis ipsius intentiōe, ex corporis cauâ & origine. Alterum diuinum, siue immissum, eiusq; Apollinem inspiratorē esse. Hippo. monuit hisce uerbis, ^{ἀμα ὅς κεί τις τινος ἰσχυροῦ ἐν τῇ ψυχῇ νοσῶσιν, καὶ τούτων τῶν πρόνοιαν ἰμμενθά- νειπ.} Hoc est, Pariterq; & si qd diuini morbi inest, huius quoq; prouidentiam tenere. Aliorum quinimo plures admodum sunt, qui diuinæ prouidentix in progignēdis morbis nō parum tribuant. Miror igitur, quæ Pallas hoc illi miserit in mentem, qui nuper i sua hi-dropy retologia, in hæc v̄ba inquit. Sed quæuis vera, quæ de morbi causis prouidimus, paucos tamen nobis credituros præscimus, cum plerunq; & docti & indocti, tanta sint superstitione concitati, ut hunc morbū diuinā vltiōe, propter scelera nostra, ab alto in terrā demissum arbitrentur, qd̄ tamen, si recte credimus, longe erroneum est. At quantum a scopo aberrarit, liquido constat ijs, qui non
tam

DE PESTE BRIT. SECTIO .I. 3

tam gentilium, q̄ sacrorum illustrium patrū
libros euoluerunt. An enim non aperte scrip-
tura nobis aperuit, miris olim flagellis Deū
opt. max. rebelles puniuisse? Hezechiel prof. *Hezechiel.*
pheta, Ira mea super uniuersum populū, gla- *cap. 7.*
dius foris, pestis & fames intrinsecus etc.

Moses, A diungat tibi Dominus pestilētiam,
donec consumat te de terra, ad quam ingre- *Deute. 28.*
dieris possidendam & c. Argumenta uero,
q̄bus ille sua dicta corroborata putarat, tan-
tum ad rem fecere, quantū ingentis Cyclopi-
calceus tenello infanti.

Syderibus quinetiam & stellis, quas Pla- *Secunda*
netas uocāt, mira cū mortalibus conueniētia *causa*
est, ea propter immutandorum corporū ma-
ximam uim obtinēt. Harū coitus defectusq̄
accurate obseruandus. Inter illas tres sunt fu-
tutorum morborum nunciū & præcones, Sa-
turnus, Mars, & Mercurius. Super quibus
quoniam nunc narrandi locus non est, super-
sedeo, adq̄ alia hinc transeundum censeo.

Sed ei quæ præcedenti anno fuit temporū *Tertia*
immutationi nihil non dandum. Hanc enim *causa.*
morbos potissimū facere Hippoc. testis. Fitq̄ *Apho. 1.*
semper perpetuūq̄ est, si temperaturam suā *secū libri.*
non ordinatim recipiant, & cum præpostera, *li. de humo*
non temperata, constātiq̄ sunt, ut morbi & *li. de aere,*
prorumpant, anteq̄ tempus decernant ac rel- *aqua etc.*
maneant.

Nec parū tribuo uictus eo tempore ratiōi, *Quarta*
siquidem manifeste deprehendimus omnes *causa.*
fructus, cæteraq̄ singula, quæ ob hominem
creata sunt, ut ijs probe uteretur, male con-

IOACHIMI SCHILLERI

coxisse Phoebum, semicrudaq; mansa fuisse. Iuuit etiam auxitq; malum frequens multaq; crapula, & in potationib⁹ ociosa uita nostra. Quæ quantum corpori auxiliij tribuere possunt, apud se quisq; cogitet, & rimetur.

*Quinta
causa.*

Atqui ad ambiētis nos perpetuo aëris corruptionem, causam referre postremā quis uel rat? (Ego potissimā hanc esse duxi, autū argu- mento ductus, quæ sub arboribus peste correptæ inueniebantur passim, abscessibus sub ascellis cicerū instar, non carentes) Siquidem & alibi Galenus, hanc potissimā omnis pestis causam esse recenset, quæ aliquid in corpore generat, quamuis ipsa sit corporis expers.

*li. med. de-
finit.*

li. de spiri.

Ipsissimus item Hippo. inspirationi, pestilentis constitutionis tempore, haud exiguam tribuit causam, quoniā mortalibus hæc cū uitæ, tum morborum causa deprehenditur. Attrahentes itaq; morbosus infectum inquinamentis aëra, necessario lædimur, in suam enim naturam illico nos & rapit & trahit, quo fit, ut talis noster, si Galeno credimus, fiat spiritus, qualem nos haurimus aëra. Lædit uero talis, uitales primo cordis spiritus, mox & humores ipsos perturbat, quibus in ebullitionem actis, conscendunt incq; tumorem attollunt, quem febrem esse liquido constat. Rhazes inquit, pestem fieri perputrescente sanguine, effervescenteq; ad efflandum rapidam redundantiā, Sed abscessibus hæc magna ex parte, quemadmodū nostræ febris redundantiā, ual pore terminatur, finitq;. Quancq; non semper omnes vomicas, bubonesue ostendant: pleriq;

*de Crisili.
u. ca. 3.*

li. de pesti.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 4

ricq; enim pestilenti febre correpti præter papulas ac maculas (ueluti morbilli sunt) per corporis partes disseminatas non aliud fere ostendunt signum.

Quos ambiat lædatq;, Cap. III.

V Idimus frequētius hoc morbo oppressos corpore cādidos, robustos, pastu dulci ufos, galactopctas, et ut sūmatim dicam, sanguineos, eosq; qui antea febribus rapiebantur continuis. Crapulosos item & quorum uitiosos uasa continebant humores, uentriculosos, crudis se, liquidisq;, quam corpora ferre possint, subinde infarcientes cibis, copix huic nullum adijcentes laborem. Senibus solis quandoq; pepercit pia, hos enī (quoniā improbis, & in putrefactionem procliuius succis destituūtur, arripi minus Plinius autor. Præternauigauit etiam magna ex parte atrabilarios, et emaciatos corpore, quoniam & horum corpora putris succi expertia erant.

Natur. hi.
li. 2. ca. 98

Abscessus cur non ostendat,
Capnt. IIII.

B Inæ sunt huius rei causæ, Excremēti scilicet tenuitas, & corporis ipsi^o raritas. Ambo enim hæc ut profusius & proritentur & effluant sudores, efficiūt. nihil intus relinquēte natura, qd̄ in collectionē emergere possit, quæ ppter nec abscessus, nec uomice expectandæ. Sudore enī euanesūt, quæ loco alias insedissent alti^o, ubi maior excremēti adfuissest crassities. Quib^o aut nō affatī promāt,

B 4 hjs

IOACHIMI SCHILLERI

hīs recidiuæ superueniūt, detenta adhuc profundius in corporis latibulis materia. Sed hæc eorum, quæ iam dicturi sumus, ueluti præludia quædam sint.

De præcautione, Cap. v.

De Aere.

Vbi malis inquinamētis, quæ humanæ naturæ hostilia sunt, refertū uidemus aëra, illud imprimis & agendū & curandum est, ut rupta mora quamprimum ad fugam nos accingamus, in magis tutum salubrioremque locum, non redeūtes, donec pestis feliciori sydere fugata, in Cymerias procul abierit tenebras. Quod si eodē te in loco, statum hoc cœli pessimo permanere oportet, fac ut te in placidas illico recipias aulas, situ quidē (nisi pestis desuper, nam tum abyssi petendi sunt, veniat) ob permeantem phœbum altas, & quæ ab aeris tabe absint procul. Clausas etiam, cœlo nubilo, & turbulento existente, instantibus cū hoc pluuijs, hudis, inferensque diebus, ne transeuntem recipiant hostem. Ad rutilantis tantum solis ardorem apertam habeto palestrā, sed magis ad eam cœli plagam quæ Septentriōi adinet, flante Borea. Is enim cum natura frigidus et siccus sit, omnia quam diutissime (Galeno teste) impurria seruare, corporis superfluitates, quæ pestis huius fomenta sunt, consumere, roburque instrumētis, astringendo, & in unum cogendo substantiā adijcere potis est. Verum quid Galenum in testimoniū uocamus? An non M. Varro cum Corcyræ

de tempo-
ra. 1.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 5

Corcyrae esset exercitus, ac classis, & omnes domus repletae essent aegrotis, ac funeribus, immisso fenestris notis Aquilone, & obstructis pestilentibus, ianuaque permutata, caeteraque eius generis diligentia, suos comites ac familia incolumes reduxit: Morbosos contra & pessimos Meridionales & Austrinos iudicato, foetidas item, cloacam, limum, stagnum, spirantes. Ieiunum aedes exire, quoniam tutum non est, neutiq; consulerim, nisi serenum te inuitet coelum, antidotis quae deinde dicemus, praemunitus. Pransum, lari relicto, diose credere praestat. Habitatio tua die noctuque thymiamata quaeque suauissima redoleat, temperata omni tempore, hyeme calidiora, frigidiora aestate. ¶ Odorata enim putrefactione prohibent, nostri corporis spiritus oblectant, et prauorum humorum intemperiem salubrem in statum reuocant. Tempore uero frigido, in aere hudo, optimum est, perpetuum focum ex odoris lignis, pinu, abiete, palma, Elate a Dioscoride vocata, quercu, iunipero, &c. calidie vitioque carentibus, fouere. Harum enim crebritate tabido aeri antiquitus occursum fuisse uideo. Agron medicus, Athenas magna pestilentiae uis sauius infestante, aetatorum plerisque salutarem intulit opem, ac censibus in proximo ignibus. Eadem fecisse Hippocr. nisi me fallat opinio, apud Galenum legi. Sed quis haesitat assiduum ignem aeris malitiam, frigus, venenosam substantiam, & improbitatem omnem. exuere, & abijcere non posse? Vix diluculo id facere surgente phoebo conuenit

li. 11. c. 131.

Agron
medicus.

li. de com.
theria.

IOACHIMI SCHILLERI

conuenit, & uesperis quoque, quādo nocturna
 densescere humectatiōe aer incipit, te aut illi
 & assidere, et astare decet, cauens interim, ne
 ab igne ad frigus corpus repente promittas.
 Sæpius enim apertis poris blandū subrepsit
 uenenum. At inter arbores hoc tempore cō
 mendatas, non ignobilis habetur iuniperus,
 & huius bacca, lignū inciditur, cōterūt bacce
 utraq; carbonibus superiniſciuntur. Tamarix
 arbor exigua, *μυρική* a Græcis uocata, incisa
 & suffita commendatissima. Ebenus iucūdo
 odore supra carbones sine fumi tedio suffit,
 quæ etiam recens ad ignē prolata ob pingue
 dinem accenditur. Laurus item, cuius folia si
 urantur, pestilentia cōtagia prohibere Plini⁹
 testat. Audio Cōmodi Imperatoris medicos
 (ut Herodianus autor est) *πρὸς τὴν τοῦ αἵρος φθορὰν ἀντίχειν λιλεχίνας, ἰνωδίαν τε τῆς τῶν σαφῶν ἀποφορᾶς, καὶ τὰς τῶν δένδρων ἠδύαισκιὰς*, quod est,
 Noxijs aeris inquinamentis, peramœni odo
 ris laurorum sufficit, & ipsarum suauitate um
 brarum resistendū affirmasse. Sed ut fraxinū
 quæ cariem & putredinem nescit, reliquas an
 tecellere credam, persuasit Plinius. Is se exper
 tum inquit, matutinas occidentesq; umbras
 eius, quamuis sint longissimæ, nullum serpen
 tem attingere. Quod si fronde ea, gyro clau
 datur ignis & serpens, in ignem potius, q̄ in
 fraxinū fugere serpētem. Cōmendantur etiā
 reliqua bonitate, & odoris flagrantia præcel
 lentia ligna, sicca, acapna, et caussima, Quædā
 enim ob aquosum pingue non accenduntur,
 nec flāmā recipiūt, quapropter grauius olere
 uidentur

Arbores

li. 23. ca. 8.
 lib. 1. Hist.

Plinius.

DE PESTE BRIT. SECTIO I. 6

uidentur, Ex locis item nondum infectis ad-
 uectā. Prohibentur putrida, & uetustate ero-
 sa, tetricq; odoris. Inter pretiosa est lignum al-
 loës quod est maculatum, odoratum, gustu
 astringens, cū quadam amaritudine. Hoc nō
 nisi in principum aulis, minuta in frustra inci-
 sum optime suffitur. Ex arborum lachry-
 mis comburēdis, styraci, quem calamitin uo-
 cant, & therebinthinā prima ab autoribus
 data est palma. Commendauit præ cæteris te-
 rebinthinam Auerrois. Deinceps est thus
 masculum, candidum, in suffitu statim ardēs,
 Myrrha, quæ amara, acris, odorata. Ladanū
 odoratum, pingue, Lentiscina resina quoq;
 quæ mastiche. Ex uulgaribus sunt, piui, abie-
 tis, laricis, & aliarum odoriferarum arborū
 resinæ. Ex corticibus suffumigandis, est cin-
 namomum, casia aromatica, quam ligneam
 uocant, cortex item thuris, & odorate nucis
 folliculus μηρις. Et citrei mali putamina, Gal. 2. de
 quæ odoris gratia ac suauitate, non olfactu ali.
 tantum, sed & gustu commendantur, huius
 odorem Auicenna rectificare corruptionem Can. 2.
 aëris, & pestilentiam tradidit. Sunt etiam ex
 radicib^o aliqua, quæ accensæ inclemētis aëris
 naturā prosternt, ut Enulæ cāpanæ, Acori,
 Iridis, hæc optima, quæ dū tundi sternutamē-
 ra mouet, Costi, galangæ, zedoariæ, asari, gin-
 giberis, iunci odorati, Calami odorati, quem
 Hippo. myrepsicon. i. ungentariū, Plutarch.
 arabicū appellat. Sequētes herbas dū uirides
 sunt, manu geres, siccās sup carbōes accēdas:
 sunt aut sansuchū, lauēdula, libanotis, ozimū
 quod

s. Colliget

*Gal. 2. de
ali.*

Can. 2.

IOACHIMI SCHILLERI

quod Basilicon dicitur, salvia, mentha, citraria,
 origanum, pulegiū &c. E reliquis, crocum,
 caryophylli, moschus, ambra, mel, odorata
 nux, odorata olea &c. Possunt etiā comixtis
 prædictis formulæ ad suffumigia fieri. R.
 Agallochi, Croci, Cinnamomi, Caryophylli
 lorum, sandalorum luteorum, rosarū purpu-
 rearum añs ʒ. mastiches, styracis, thuris ma-
 sculi, iridis, añ ʒ i. Ladani ʒ iij. moschi g. v.
 cū nardino oleo fiāt trochisci parui drachmæ
 vnus pondere. Ex illis sæpe (quoniā accepta
 beneficia diu non retinet aër) suffumigia face-
 re necesse est, pro vice uero sufficit pastillus
 vnus contritus, & viuis prunis insertus. Pa-
 stillos itē de ligno aloës, de Cyperis, & Gal-
 liam illam moschatam aliptam moschatam
 descrip. Mes. cæteraq; eius ordinis Thymia-
 mata non uitupero. Delectant enim cōrabel-
 scentes spiritus, viresq; deinde & vegetas &
 firmas reddūt. Nec placet superioribus pure
 & simpliciter uti, quoniam aliqua exiis quā
 calida multum sint, frigidiorum interdum ad
 mixtiōem ad contemperandas naturas affe-
 ctāt. Malū sequēs nudū manu geratur, quod
 habet Ladani, bēzoi, añ ʒ iij. agallochi, cin-
 nāomi. añ scrup. iij. caryophylloꝝ, nucis
 odoratæ, maceros, añ scrup. ij. ʒ. thuris, ozii
 añ. drach. ʒ. Sandaloꝝ luteorū, rosarū pur-
 styracis calami. drag. iij. Terant subtiliss. &
 cū infusione dragachantæ in aqua rosata mo-
 schata .q. s. et partē styracis liq; dæ, fiat pomū,
 & Aromatisa cum. g. vi. mosthi, & duobus
 ambra

Malum.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 7

Ambra. Vel si placet, pro religiosis fiat zona
 oraria. Citrei etiam mali odor inculpatus est
 Quidam manus & faciem summo mane ex
 aqua sequente lauant. habet caryophyllo-
 rum contusorum grosse. vnc. 5. aquæ melisso-
 phylli. unc. 8. aceti rosacei. unc. 4. Ego hanc
 multū laudo, quoniā & mirifice iuuat. Sed q/
 bus clypeis tempore frigidus aeris improbita-
 tem arcere possimus, iam breuiter diximus.

Quod si sub æstu, & Syriæ stellæ ardore in-
 gruat perniciosum malum, contrario excessu
 obuiam ire oportet, ut iā docebimus. Atqui
 superuacuum esse in ipso temporis æstu accē-
 dere ignem, ex Thucydide discemus, inquit

li. ii. pesto-
 po. belli

enim in hæc verba: ἐπὶ πυράς γὰρ ἀλλοτρίαι φθά-
 σαντες τοὺς νοσησάντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νε-
 κρῶν ὑψηλῶν, οἱ δὲ κατομένων ἄλλο ἀγῶνερ ἐπιβάλλον-
 τες, οὐ φέρουσιν ἀπήσασθαι. πρῶτόν τε ἤρξε, καὶ ἐν τῷ ἄλλο
 τῷ πόλει ἐπιπλήθει ἀνομοίαι τὸ νόσημα, Quod est, vt

nos ex tempore vtcunq; vertimus: Vbi mor-
 bo correpti aliorum pyras occupassent, aliq;
 quidem mortuū suū imponebant, ignemq;
 subiiciebant, aliq; uero alio ardere, superiecto
 quem gestabant, discedebant, primūq; ceuit
 in vrbe malum multo iniquius grassari. Nec
 mirum, Caloris enim intemperiem sic & au-
 get, & tabidi aeris malitiam in corpus dedu-
 cit. Verum, subiectis quandoq; prunis, & aliis
 demulcendos refrigerandosue spirantibus, quæ
 odorem alias nō prebent, spirantibus difficulte,
 cremare suaserim. Vtile est romorū & pyr-
 rorum nostratium, mali ite in panici, & cotol-
 nij accensum putamē. Ex lignis; Sandali lutei
 &

IOACHIMI SCHILLERI

& rubei. Myrtus, Berberis &c. Citrei mali et coriandri præparati, atq; acidi lapatiij semen. Flores item domesticæ rosæ & sylvestris, violarum purpurarū, nymphææ. Solo consternāda sunt folia atq; rami salicis, vitium, & hæc capreoli, quos pampinos uocamus, græce uero Helicas, & cæterarum odoriferarum arborum, frigidiuscularumq; herbarum folia. Oloranda sunt frequentiss. mala suauissima, et quæ cū comedunt subacida sunt, ut cotonea & pira, granata, cæteraq; id genus. Pastilli frigidi. ꝛ Sandalorum luteorū & alborū rosarum purp. putaminū citrii mali añ drag. ij. agallochi cinnamomi electissimi añ scrup. ij. mastiches drag. ʒ. Camphoræ g. vi. Ambreg in sylvestris rosæ liquore resolutæ g. iij. Infusions dragachætæ, uel gūmi Arabici in aqua rosata moschata donec satis. misce, & fiant trochisci parui, & triti carbonibus inserant. Facient huc pastilli de Gallia alefangina descrip. Mesues. Faciē aut et manus ex rosaceo iure, quod aceti rosacei & ambre parum habet, sæpe ablue & immerge. Veteres oenanthe oleo (Herodiano, & Paulo testibus) nates linebant, & mensas eo spargebant. Iudicabatur enim contra pestilentiam tralere. Vel acetum. Sintq; ut uno dicamus uerbo, omnia pura & ornata, tu autem felix.

De cibo. Cap. VI.

Sed ex edulijis quæ magis conueniant, & in quibus cautio existat, iam breuiter dicemus. Cibus omis boni succi esto, digestionis

Herodia .
li. 1. Hysto.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 8

stionis facilis, ex odorato subacescens, bene coctus, pingue non habens, assatus magis *pri. 31. tra* elixus, uenerem non stimulans, et ut Auicen. *ta. ult. ca-* ait, pauca quantitatē, actu frigidus, potione *pice. 4* copiosior, & quem fames expectet. Adde, ne & ille citra saturitatem sumatur.

De carnibus.

De auibus

Ex uolatilibus laudantur mantanæ auiculæ, & quæ in campis, pratisue, ac in uuis per uites degunt, extra paludes stagnaq; & quæ mediæ materiæ sunt, ut Galli, gallinæ, pulli matrem sequentes, caupones cortinis non inclusæ & saginatæ, phasiani, perdices, attagenæ, sturni, merulæ, turdi, & gregales columbæ. Harum iuscula adiecto oui uitello & acetum parum sorbere salubriter potes. Nec improbo si cum auri fragmentis decoquas, adiecta agresta, acido lapathio, uuis præmaturis acerbescentibus, vitium capreolis, aut mali granati acidi granis, hæc enim omnia in tutelam addunt. Poteris & acidis cerasijs, Thebanicis palmulis, omphaciæq; uua carnes opplere, & ueru uertere, acido liquore tostas maderfaciens partes, ne ignis uehementia exassentur, utq; saporem quem imbiberis, feliciter teneant. Si autem uentriculi debilitatem, pectoris stricturam, quæ ἀσθμα uocant, neruorumq; conuulsionē uerearis, acida sacchare, suauibus amygdalis, passulis, cinnamomo, suauissimi granatorū succo, quæq; his sissa sunt cōtempato. Cōgelata et contusa, rosaceo aceto, cōfecta malū nō habent. Anseris ascella sine querela

IOACHIMI SCHILLERI

querela est, partes reliquæ malæ. Cerebrum gallinaceū, si modice cum cinnamomo contēperes admittitur, nec uituperatur hepar. Hædorū uero, & lactentium uitulorū carnes, quæq; his affines sunt, cū acido semp decoqre operep̄cium. Agninā carnē, quoniā muscosa, glutinosa, et pituitosa est, Galeno teste, abh̄ciēdam cēsui. Nec suilla, & uerusti porci, quæ uex macerata, admittenda. Hircina tum ad succi probitatem, tum ad concoctionem omnium ineptissima est, mox arietina, deinde taurina, viscera omnia mala.

De sumptis ab animalibus.

Lac improbum est, & nocens, uerum galactopotis pro cōsuetudine aliquñ acidum extracto butyro offertur. Nec bonus habetur caseus, laborem enim doloremue, ut Hippo. inquit, angustiam & flatum inducit, cibos reliquos superaccēdit, cruditatem parit, & concoctioni resistit. Sed si quis pro more illis uti uelit, cōcedimus caprinos tanq̄ omnium saluberrimos, & qui pro sale cinnamomū habēt recens factos, et salis multi expertes. Ouis nō nisi tremulis in aquam calidā coniectis utere, cinnamomo modico condiens, panem aranciorū succo aut quouis alio acido prætingens. Assa autem & ad duriciem cocta, pessima censentur. Sint igit̄ gallinæ & recens nata.

De leguminibus.

Inter Cerealia semina primas laudes antiquitus habuit hordeum, siquidem lenis erat eius uiscositas, cōrinua, lubrica, iucunda, mo
dice

4. rat. uide
in morb. ac

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 9

dice laxa, sitim arcēs, ablutioni (si opus erat) peridonea, adstrictionis expers, in ventre nō exturgescens &c. Verum cū amiserit hodie præcipuas Hippocratis laudes (quippe ex eo parata ptisana insuavis, iniucunda, & si satis coquas, masticatione egens, non lubrica, & quæ flatum non abñcit) suspectum me facit, an in salubriū leguminum locum reponam, nec ne. Verum quanto illud bonitati accedit pristinæ, tanto in omnem vitæ usum utilius iudicato. Auenata, si rosaceum acetum redolent, optima censemus. Hæc enim omnibus leguminibus digestibiliorem ponit Oribasius. Lentescens, quoniam flatum concitant, uentremq; sistunt, fabas item (nam & has ut iuncq; præpares flatulentum spiritū nunquā exuunt) non admittimus. At cum lentium pulmentū, prima decoctionis aqua abiecta, cortice detracto, aceto cōditum, ab omnibus probari uideam, nescio quid mihi hic persuadam, difficulter enim, præpares, coquasque has ut ut uelis, concitādi flatum naturā exuere posse credo. Constat temporis protractu harum usum frequentiamq; crassissimi corpori ingerere succum. Istuc recensetur panis, qui saluberrimi grani esse debet, optime fermentatus. azymus enim & qui leuatus non est, πανήχυμος existit. Curādum quinimo ne uiosis lignis coquatur, malitiæ enim addunt. salis modicum habeat, sitq; unius diei, non calidus. Leniores sunt de hordeo, secundo loco q; detritico fiunt. Quos aut̄ annonæ penuria premit, urgetq; illis simillacē et ex spelta aue

li. de cōsec.
ciborum.

IOACHIMI SCILLERI

naque confectus panis non obest.

De piscibus.

Optimi habentur saxatiles, recens in flumine
lympido saxoso uenati, tales sunt, Scarus, me
rula, turdus, iulia, ficedula, perca: habent enim
carnem concoctu facilem, & hominum corpo
ribus saluberrimam, uerum odoro in uino, ut
humidum exuant, decoquito hos, adijcito cum
alijs speciebus acetum rosaceum, & punici acidi
grana. Pestilentissimi sunt molles, et qui cum
tangas lentorem glutinosumque quiddam relin
quunt, ut anguilla, umbra, &c. Sed & illi qui
in fluuiorum ostijs, & stagnantibus aquis ca
piuntur, quando in eas latrinarum, aut culinariarum,
aut balnearum, aut uestium, ac linteorum sordes
corriuantur. Vituperamus sale seruatos quot
quot sunt. Tetinae recetes Dioscoridi probantur.
Inquit enim, aluo utiles esse, sed maxime, ius
earum. Assatio quinetiam improbis piscibus ma
lum aufert, praesertim si incisa corpora salua
repleas, & inter prunas liquido comixto (quod
ex salviae palmulis, aromatibus calidis, optimo
aceto constat) madefacias frequentius. Com
mixtum quo nos utimur, & cinnamomi ele
ctissimi. unc. i. gingiberis albi drag. iij. coriandri
praeparati. ros. rub. an. drag. i. s. nucis t. zedoa
riae, cariophyllorum, odorati calami maceros
galangae an. scrup. ij. cardomomi, trium pi
perum an. scrup. i. croci, ligni aloes electi an.
scrup. xv. Misce singulis singula, & in crasi
sum puluerem tundito, saccharum pro libito
adijcito, ne nimium tamen.

De fructibus.

Mala

Mala reposita & quæ moderate acida uel sub ardentiore sole matura decerpta sunt, malum habere non cenſeo, præſertim ſi cū cionna momi puluere, aut meliſſophylli folijs aliq̄t (ad exuendā flatulentia, quam cū magna ex parte amiſerūt) diligentius fuerint cocta, uel fruſtatim incifa, dempto putamine, & odoro manſa ex uino. Cotonea et pira recenti mulſo coquantur, torrida ſacchare aſpergant. Ceraſia acetofa una cū nucleo modice manſa, paræ obelle credo, ſicut nec granata acetofa, & citria mala ac limones, Myrobalana, quæ Chelbulā dicūt, pruna et pſica ſicca, amaras amygdalas ſaccharo obductas, lotū cappari & acetito conditū, uuas ſiccas, auſteias ſabriles & penſiles abiectis internis briſulcis, fic^o maturas, & carycas, quas cū hyſſopo, pulegio, origano, nucibusue, adiecto acido, & ante reliquum cibū mandere debemus. Inſenſiſſimi ſunt fruſtus immaturi, & quæ humorem nociuū non depoſuerunt, ſuauiā ceraſia, & mell mela .i. muſtea mala, pruna, & perſica recentia, uuæ, mora, pingues dactyli, ſuaues pepones, cucumeres, & qua hiſce agnata ſunt, nā ſine piculo non ſumuntur. Quod ſi pro more ſumendos contēdas, alias aliud modice attingere & in primis menſis ppinare decet, ſiquidem celeriter præſeunt, alijsq; cōmode præeunt in ſecūdis ſumpſi menſis una ſecū & alia in corruptionē trahūt. Cæterū ut uno dicam^o uerbo, ab omnibus prauis & aquoſi ſucci eduljis, ſtomachoq; aduerſis, quātūuis pbe a nō nullis cōficiant, abſtinere in totū conſulerim.

C 2 Clam

Gal. lib. 2.
ali. cap. de
Cucur.

IOACHIMI SCHILLERI

Clam enim sensimque longa dierum serie prae-
uus in uenis succus ex ipsis suggeritur atque ac-
cumulatur, qui uel leuicula putredinis arrepta
occasione, febres saeuissimas, & mire contu-
maces excitabit.

De Herbis & Oleribus.

Lactuca, spinachia, lapathum acidum, tri-
folium acidum, domesticum & syluestre inty-
bum, hoc Cicorium, illud endiuia uocant,
Borago, calidioribus temperaturis optime fa-
ciunt. Permiscemus hisce aliquando mentha,
basiliconem, hyssopum, scabiosam, sanlicu,
melissophyllon, betonicam, rorem marinum,
uincetoxicum, super addimus etiam cinnamo-
mi puluerem. Cucurbitae uero usum, quam
li. de pesti. καλοκύνθαρι Græci dicunt, unus omnium Chry-
cap. 4. sippus in cibis damnauit, aridis autem & ex-
æstuatibus complexionibus a Rhaze admit-
Gal. lib. 2. titur. Verum si cum uoluptate capere, & nau-
alimen. seam euitare cupis, ob aqueam qualitatē sibi
innatam origano iunge. Salictarij lupi, cicho-
rii que primæ palmulæ atque thyrsi superinfuso
omphacio & rosaceo aceto manducantur.
Immersionibus sinapis nescio an quid aliud
periculosum magis. Acidorum ceraforum,
syluestrisque rosæ densatū succum, quē Robus
Arabes uocant, si odore cum uino aut acido
quodam diluas, utilissimum censeo, non enī
salubriora embammata haberi credo. Locu-
stis item, quas Repunculos siue Napunculos
uocant, aceto et pauculo oleo conditis, primis
in mensis utitor. Raphano uero & cepis, acri-
busque omnibus parcissime. Sed de cibis breui-
ter

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 11

ter hæc dixisse sat sit. Ad potum itaq; qui & naturalis est et necessarius ut Plutarchus ait, *li. satur.* sermonem conuertamus.

De potu, Cap. vii.

VInum album, uel ex albo flauescens, lene, odoratum, subacerbū, mediocre adultis & decrepitis innocuū, pueris quoniam obledit insigniter, non offertur. Rubrum, odorum, lene, malum non habet. Pestilentissimū, quod suauē, fumosum, turbidum. Felicissimus qui in poculis modum nouit, qui uel cum Euripide exclamat, *ὄχι μοι, μέτριον δὲ πικρὸν, μηδ' ἀπολίποις*, hoc est, si latine reddas, e hoc ad me, sed ne quid nimis, at temperate, nec unquam mihi desis dulcis lacche. Immoderata enim & quæ nunquam commendata est ebrietas, tertiumq; illud & quartum poculum, quod nostrum non est, sed iniuriæ ad pestilentis diaconis antra deducunt. Hilarescere tamen statis diebus permitto, quemadmodum Mnesitheum Atheniensem medicū fecisse intelligo. Sunt ex Arabibus medicis, qui Baccho *ἠμφάλις* facere eo in tempore præcipiant, uerum nos credimus illos uehementia & fortia multum uina intelligere, et præceptū hoc ad Machumetos, ut quidam mecum sentiunt, transferri. Eorum enim lege cautū erat ne uina nisi in syncopi animiq; defectione biberent. Potentes ignitum & excandescens aurum in uinis, quæ paulo ante probauimus, sæpe extinguant, iubeant etiam Absinthide, quod laudatissimum esse experior, ut parent ministri siquidem egregie defendit nos, sto-

IOACHIMI SCHILLERI

li. 5. ca. 41. macho etiã utile, ut Diosco. inquit, et tardam
 concoctionem accelerare facit, auxiliã hepatis
 stomachus negotiũ præbet, salubre. Pauperibus
 & tenuioris fortunæ, posca non disconue-
 nit, frigidus uero uentriculos lædit. Tempore
 nõ gelido aquis electis miscemus rosas et ac-
 ti modicũ, iulep uiolarũ, rosarũ, acidũ strupũ,
 siue maliq; punici acorẽ aut cydoneorũ succũ.

De motu & quiete pauca,

Caput. VIII.

MOderatum exercitiũ, in uicinis dunta-
 xat locis a cõcoctione ocyus aggre-
 diendũ, tum eni spiratio nullo plane
 adficietur incõmodo. Vehemens aut, & qd
 lassitudinẽ inducit, quodue in lõginquis locis
 sub sole ardentiore fit, tutũ non esse censero.
 Verendũ eni ne ad magnã anhelitus mutatio-
 nẽ, ac pororũ corporis apertionẽ, hostilis subla-
 tatur spiritus. Qd si constaret, qd maturã oli-
 mortẽ, quamue magnã mortalibus iniuriã ac-
 incõmodũ ocia, delidia, ignauia, pigrities, at-
 tulerint, illa & execraretis, & damnare me-
 rito. Verũ quando opus non sit multa in præ-
 sens super hijs dicere, exeqmur motui & quie-
 ti annexa, quæ particularia exercitia dicunt.

De frictione.

Corpus uniuersum postq; probe descendit
 cibis, mediocri frictione excalfacito, deinde
 odoro oleo cõmixtis aromaticis pulueribus
 perunge, uerũ dũ facis hæc, extra aulae tue limi-
 tes pedem eo die ne ponas. Ministris autẽ &
 æstantibus, quibus per otia domi sedere non
 datur

datur, ut omni die præsertim mane tepido ros
 faceo aceto membra perfricent præcipio. Mi-
 scetur tamen fere semper, quibus neruorum
 cura est, ne conuulsione rapiant, uel alio quo-
 uis malo, maluatici uini fortis parum.

Sequitur eam, quæ ex odoris unguëtis fit,
 friccionem, pororum corporis apertio, & su-
 perfluitatis omnis per transpirationem oc-
 cultam purgatio, aliam uero, harum meatuū
 qui aperiabantur antea, clausio.

De balneo.

Ad balnea, pro more, et quæ ita apud te ino-
 leuit ueteri consuetudine, rediturus, caue in-
 primis ne pyriaterium, in quo plures admo-
 dum mortalium confluunt, & repetas, & a-
 deas, quando quidem breuis uoluptatis gra-
 tia, qui præceptum hoc a ueteribus etiam tra-
 ditum floccifecere, magnam olim deposuisse
 felicitatē uidi. Quod si causam rimeris, disces
 cōmune esse omnibus hypocauftis, ut huma-
 næ compaginis poros largius aperiant, cutē
 raram, laxam & mollem efficiant, deinde si
 frequentes, succos & commoueant & cor ob-
 lædant. Verum quando nihil ad præcautio-
 nem faciant, aptas pesti & faciunt, & digito
 quasi indicant fores. Quapropter si incōmo-
 dum uitare cupis, bis ad summū omni mense
 domi tuæ, digesto cibo, abiectis excrementis,
 & sudare, & lauare potes, decoctis in aqua
 odoris herbis, quæ sudorē, concretosq; sordes
 pulchre & elicere & abstergere ualeant: facit
 autē id Chamæmilon, mellilotum, absinthiū,
 citraria, Celtica spica (cuius decocto lybes
 C 4 olim

IOACHIMI SCHILLER I

olim in lauandis corporibus utebantur) & quæ hisce similes sunt herbæ, mature etiam et in tempore, postquam fluentia deterfisti, exitus sub tepida aqua in qua rosæ præbulierit, uniuersum perfundas corp^o, uel adhibita frictione mixtis rosati olei partibus. §. nardini par. 1. aceti rosacei parte dimidia inunge. Veteres ut se a peste defenderent Oenanthi no oleo, Paulo teste, a balneis usi sunt. At per par. refert qualia qualia sint, dummodò odorata, & quæ patulos meatus optime claudant. Cautum est, ne corpus crudum, & cibis onustum, ac distentū, ad lauacra protrahas. Perinde enim esset quam si in mare deducas nauem putrem ac rimosam, iccirco & huius te monitum uoluimus.

De uenere.

Veneris immulcebres delicias ijs temporibus quibus pestilentia dominatur imprimis periculosas esse ac letales, Oribasius autor. Frequens enim concubitus, Ruffo teste, non tam corporis quàm animi naturam dissoluit. Corpus quidem emaciando, et fortitudinem eius tollendo, animi uero intellectum perturbando. Sed hæc ambo debilitas sequitur, ne sciens infecti acris qualitati aduersum ire, idcirco fit ut plures hac ex causa opprimantur & pereant. Mediocre autem concubium, & ut Paulus ait, noctis, sine noxa & damno. Plenitudinem enim uacuat, corpus auctum, leue, uirile, reddit. Et quod ad animum adinet, rationis uim impeditam soluit, ingentes iras remittit, ad modestiam reducit insanien-

tes,

Plutarch.
li. sa. tu.

li. Eupo-
riston.

Paul. Ac-
ginata. li. 1

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 13

tes, & morbis, quos pituita conflauit opitula-
tur, fastidientibusq; cibi appetentiã restituit.
Verum in legitimos matricis cancellos semẽ
transfundere Dominus mandauit, quapropter
ne & illius immemor esses, monuimus. Ephesi. 5.

De somno & uigilia,

Caput. IX.

Monebimus hic paucis, ne & somni et
uigiliarum modus ignoretur. Quem
admodum enim naturali instinctu
affuefecit nos ea quæ in nobis est natura, ita
eam ueluti ducem sequendam existimato.
Diem uero uigilare, noctẽ dormire, suauesq;
capescere somnos, conueniens est. Horum si
mutetur quidpiam, malum esse Hippo. indi-
cauit, commonstrauit etiam sæpe experiẽtia.
Nolo tamen ut Endymionis, Epimenidisq;
somnia dormias, quemadmodum e contra
nec longas agas uigilias. Laudatur in utrisq;
mediocritas.

2. Aphor.

De animi affectibus seu parthei-
matis, Cap. X.

Captum curis & timore animumq; sol-
uito, et in desideria si rapiatur, habenis
laxis obsecundato, ne demissus in tri-
sticiam, iram, aut furorẽ abeat. Firmant men-
tem charorum amicorum conuiuia (quæ cibo-
rum parcitate, animi tum lassitudine frequẽ-
tant) ludicræ res, ludus, facetiæ, risus, histo-
riarum, insignium uirorum, & nobilium ma-
tronarum placitæ commemorationes, citra
nauseam tamen, Aesopicæ fabulæ & aniles,
C 5 Musicaliũ

IOACHIMI SCHILLERI

musicalium instrumentorū uiuæ uoces, soni, cantusue, quæ singula ut animum conseruât ac reddunt, ita componunt perturbatum ac tabescentem. Lugubres uero ac tristes, & formidulosæ fabulæ, campanarum soni, & omnia quæ in phantasmata, mœroremq; descendere animum faciunt, summe uitanda: quando summe morbum pariunt, ac conciliât. Est mihi Thucydides author: *λείωτατον δὲ παντὸς ἔργου τοῦ κακοῦ, ἢ τῆ ἀθυμίας ὁ πότος, τῆς αἰσδοῦ τὸ κάμναι, πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον ἰσθῆς τραπομῖνοι τῆ γνῶμῆ, πολλῶ μᾶλλον προῖντ' ὁ σφᾶς αὐτοῦ, καὶ ὄνη αὐτῶ ἕχου.*

hoc est, Grauiissimum uero totius olim malî fuisse animi deliquium, dum quis laboris sui conscius, suum statim despondet animum, quippe longe seipsos magis perdebant neq; malo occurrebant.

De inanitione & repletione,

Caput. XI.

IMprobauimus fere semper îtempestiuas ingurgitationes, crapulas, & immoderatam, quæ circa cibum potumue, uitam. Nunc uero quoniam de inanitione sermo nobis est, nec extremam esuritionem, inediã, sitimq; experiendam consulimus. Laudatur in omnibus, aurea quæ in medio consistit Mediocritas, Socrates unico sobrietatis antidoto in Atheniensi pestilentia seipsum ab omni cœli impietate insuperabilem reddidit. Alij uero uitæ castitate, uictusq; parsimonia morbos et præuenere, & extremam attingere senectutem, inter quos Antiochus medicus, Telephus Grammaticus, Apollonius, Democritus &

li. 2. pelop-
belli.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 14

& Xenophilus ille Musicus, qui centū & quinq; annis sine ullo corporis incōmodo uitā egit, autor est Plinius. Et plures alij, quos cōsulto *li. 7. ca. 50* iam præterimus, cum quia præsens memoria non est, tum quia recensere prolixum esset.

De alui officio.

Est insuper nec alui negligendum officium, sed ut accepta hæc reddat, inprimis studendum. Siquidem ab initio antiquorum Orib. *Eupori. li.* teste, semper uisum est pro sanitate incolumi seruanda, ut uenter secundus diebus procuretur quotidianis, & inculpabilis urinarum emissio secundum ciborum aut potionum administrationē reddatur. Admonuit nos huius *li. 1. c. 6.* alibi sæpe Galenus, tum uero in tuendæ bonæ ualitudinis libris. Verum non euntem sponte, leuibus inprimis tentamus, irritamus quæ medicamentis, quæ moderate, modeste, & sine tumultu illam deicere & exonerare possunt. Myrobalanos tamen, & Thebaicas palmas, quas Tamarindos uocant, quæ uel stiprica id uirtute efficere ualent, reliquis facile præferimus. Claudent enim simul & aperiēt. Nec Damascena illa pruna, accepto a Damasco Syriæ monte in quo nascuntur, nomine, quæ ex blande aluum aperientibus, lubricaque facientibus sint, increpamus, quam uis germana quoque uirtute illis parum cedere uideam, si matura siccaue præduro abiecto nucleo quinq; sex & ultra cōmendant. Poteris etiā utraq; adiecto saccharo medico, nā & huic subducēdi potentia est, in purissima aqua decoquere, & mali punici grana supmandere, prandiumque differre

IOACHIMI SCHILLERI

differre. Vuæ passæ pigues dēptis arillis vni-
 cīæ unī^o pondere māducant. Caricæ itē qnq;
 aut sex, & myxariorū uulgo Sebesten uocāt,
 septem numero pulpæ. Conserua florum bo-
 raginis & uiolarum purpurearū vncīæ unius
 pondere, rosarum itē non soluti succus. Me-
 lina mala reposita, assata, & præsumpto tel-
 gmine saccharo aspersa leniter ad sellā ducit.
 Sicut etiam gallinarū, capiq; & nigri ciceris
 modice salsa & parum pinguia iuscula, in qui-
 bus Cassiæ catharticæ recens extractum me-
 dullaceum vncīæ unius, aut drachmarum sex
 pondere dissolue, adijciens perpetuo et semp-
 de cinnamomo electissimo, tertiam drachmę
 partē. Manna nobiliū medicamen est, & seor-
 sim, æquali cum cassia pōdere sumitur, aut in
 caprino sero modice salito, mixto saccharo re-
 soluitur. Sic enim fortius & ire, & proijcere
 uentrem faciet. Nec uiolaria herba ad mouē-
 dam aluum impigra est, dummodo succū suū
 secum habeat, nō excocta. Bis namq; aut ter-
 tio, quemadmodū reliquæ remolliētes herbæ
 mutata aqua cocta cōstringere, laxaq; prohi-
 bere uidentur. Hæc singula reliquū cibū præ-
 eant, & prandium non statim, sed aliquanto
 post interuallo inchoētur, ad minus uero sesq;
 horæ spacium intermediet. Oportet etiam ua-
 rie hisce uti, neq; uno tantum delecto, id per-
 petuo exhibere. Assuefacta nanq; (Galen. &
 Auicē. testibus) spatio sumētis natura, phar-
 maci uim omnem contemnit. A uerros inter
 res optimas mollientes aluum posuit pilas
 Ruffi, de quibus infra. Desidēdi autem &
 meiēdi

Sa. tu. li. 5
pri. 32. ca.
de cura a-
schma
6. Colliget

meiendi si nos incessat cupiditas, siue in publicis, uel priuatis actionibus agamus, nunquam negligatur, sed sponte euntem naturam eo quo petit & repit deducito. Poteris & uomitu grauarum uentriculum abijcere, prolixos tamen caue. At quibus praesidijs secundus pestilenti tempore efficiatur uenter, iam dixi. Reliquum est, quoniam sic se suggestit dicendorum materia, ut de peccantibus exequemur humoribus. Iam enim de his, qui succorum improbitate carent, praeteritus est sermo.

De sanguinis missione.

Sanguinis missione, quum uitae hic & sedes & thesaurus sit, non omnes aequaliter opus habent, magis tamen illi, quibus plena, ampla, scatentiaque uasa sunt, robustum, carnosum, rubrum item & pilosum corpus habentes. Quoniam haec sanguinis dominium indicat, ex media dextri brachij uena, praemisso medioeri exercitio, & lenium enematum iniectione commodius auferemus. Verum liberalius paulo (si uires & reliqua illic pensitanda non prohibent) quam reliquo pestilenti tempore, arrepti enim ob acerbam crissim iudicationemque talium deinceps praesidiorum nullum & postulant & admittunt. Reliquis opem tulit magnam etiam accessionis tempore uenae sectio. Attendendum quinetiam, ne silente luna, interlunioque, haemorrhoidibus item & mensuris laborantibus, uel quando indigestio, cibique in uentriculo cruditas subest (quod intelligere possumus, si nauseantes uel eructantes uiderimus cum intestinorum hypochondriorumque grauitate, inflatione, et mur

mure

IOACHIMI SCHILLERI

mure) venam reseceamus. Cucurbitulas autē præcisso loco adfigimus, intra spatulas quidē illas, quas communis uenæ, quam medianā uocant, utilitatem assequi uolueris; quæ uero supra nates paulo admouentur, id commodi quod regalis uena præbere uidentur. Sed illis hæc perpetuo, quibus tenæ apertio ob pluri-
ma utilis non est, conueniunt.

De reliquorum humorum purgatione,

Si uitiosi tamē succi, hiq; citra sanguinis copiam subsint, purgationē illico, quæ infestati excremento sit accommodata, petendam esse ex Hippoc. autoritate indicauit Galenus. Statim enim incipiente pestifera conditione, quæcunq; (inquit) corpora uidimus humida, statim quouis modo exiccare tentauimus: quæcunq; uero sicciora, pristinam naturam in his custodiuimus: quæcunq; uero excrementis plena, purgatione sanauimus: quascunq; uero oppilationes meatuum, soluimus & aperuimus. Indicant autem hos turbati fere somni, & imaginationibus inquieti, membrorum insignis grauitas, & ea quæ in motibus est pigritia, tum cibi horror & nausea, turbidumq; lotium &c. Verum illos secundum Hippoc. uere et autumnō purgare oportet. Nam eodē teste, *ὑπὸ κίνας καὶ πρὸς κίνας ἔργωδης αἰ φαρμακίαι* hoc est, Imminente atq; iam præsentē Syrii tempore laboriosa sunt medicamenta. At cū hæc perspicua sint, omnibusq; constet quæ ductiua quisq; humor malus habeat, non omnium (quoniam perlongum esset) sed mixto-
rum,

li. 1. de feb-
br. ca. 11.

6. aphor.
47.
4. apho. 5.

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 16

rum crudorumq; succorum cathartica, quæ
 blande non uniuersim trahunt ponemus ex-
 crantur uiolenta. Vtitor itaq; aggregati-
 uis sic dictis catapotijs, omni septimana bis
 scrup. ij. pondere ante coenam cum syrupo
 conseruationis corticis citri. Eadem in dosi
 uel paulo ampliori pilas de quinq; generibus
 myrobalanorum exhibeto, uel tripheram illā
 persicam cum agarite, siquidem cum singula
 is respiciat membra, & internis omnibus ui-
 tijs conueniat, fit ut ab omnibus etiam mem-
 bris leni quadam facilitate nocuum lentumq;
 & detrahat & deponat succum. Theriacæ se-
 cundum quosdam uirtutē retinens aduersus
 omne uenenum potentem, cordis mineras &
 fontes mire et roborat, et a ueneno expurgat.
 At quum malitia in uniuersum, quemadmo-
 dum cætera laxantia pharmaca, non careat,
 quoniam uentrem lacessit, fastidium progig-
 nit, & ad nauseam perducit, intestiniscq; adhæ-
 rens malum adfert, emendationis modum
 ponemus. Vini, quod maluatium uocant lit-
 bra. i. oxymellis simplicis vnc. ij. Gingibe-
 ris drag. iij. salis gemmæ drag. ij. ʒ. Cin-
 namomi galangæ picæ nardi, florum boragi-
 nis & buglossæ añ drag. i. Decoque, cola,
 & infunde. xxiiij. horis Agarici in frustra dis-
 secti vnc. iij. deinde fiant trochisci drach-
 mæ unius pondere. Sufficit autem semel, bisue,
 omni heptomada, donec te satis purgatū a-
 gnoscas, talem pastillum in pollinem tritum
 (adiectis conseruis ut sit mixtura aut syrups
 aquisue cōuenientibus, ut sint pilæ) deuorare.
 Quod

IOACHIMI SCHILLERI

Quod si fortioribus prædictis egeat, miscere
 hisce quæ iam diximus secundum abundan-
 tis humoris naturam alia atq; alia potes, præ-
 missis cuiq; succo aptis convenientibusq; di-
 gestiuis. Sequenti uero die a pharmaco the-
 riacæ scrup. ij. uel si illa desit Mithridatici cō-
 secti drag. .i. cum aquæ rosarū Campestriū
 vncia. i & aceti rosacei modico deuorare ne
 negligas. Trahit etiam omnem humorē sine
 tumultu et immodestia, Sirupus de fumo ter-
 ræ descrip. Nicol. Floren. cuius dosis in robu-
 stis vnc. iij. esto.

ser. 2. dist.
 6. ca. 7.

De simplicibus præseruantibus,
 Caput. XII.

Radices.

Sed inter reliqua quæ nos tuentur arma,
 clypeosq; quib' malo huic ueteres aduer-
 sum fuisse uideo, sunt præcipue illæ Angel-
 icæ & Carlinæ uulgo sic dictæ herbæ (quam
 ego Cardinā potius, quoniā e carduorum ge-
 nere sit, dictam existimo) radices. Enulæ item
 pampinellæ, Gentianæ, sigilli Solomonis, tor-
 mentillæ, Magistrantiæ, Dictamni, Valeria-
 næ, palinæ Christi, zedoariæ, morsus diaboli,
 Amborum been Aristolochiæ, & reliquæ,
 quas ubi nuper & recens admodū collectæ
 fuerint, ne situm redoleant, rosaceo aceto &
 lauare & immergere oportebit, tum tritas et
 in puluerem redactas drachmæ dimidiæ ad
 integrā usq; pondere summo mane deuorare
 necesse erit, hyeme uero cum odore uino, æsta-
 te cum syrup, aceto, citri, aut malorū granato-
 rum acetosorū succo, quod si ore illas teneas,
 ærem æque & pellent & fugabunt infectū,

Herbæ.

Commen

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 17

Commendatissimi etiam habentur hyperici, vicetoxici, scabiosæ, Betonicæ, et pulegij pulveres, si omni die seorsim in ipsa aurora, uel quando suspectos aditurus es scrup. i. ponere, hyeme cum melissophylli, aut scabiosæ, quam stræben appellant, aquis, ætate cū acidilapathi uel berberorum succo, deglutias.

Semina.

Glycyidos uero & ocimi caryophyllati, Myrti item, citri, citranguli, limonum, cardui benedicti, scabiosæ, acidilapathi, iuniperi, coriandri præparati, Angelicæ & Magistratiæ semina ore retenta, dentibusq; contracta optime nos & muniunt & defendunt. Virtute hisce

Gemmae.

nihil inferior censetur Hyacinthus, Sapphyr^o item, Adamas, Smaragd^o, Margarita, Corallium, si collo, ut thoracem attingant, suspēdas. Virtutem enim illorum Auicenna teste,

de corallio

Diosco. li.

5. ca. 130.

Conserua.

qui in nobis est calor, manifestius actuat. Horum puluis optime misetur conseruis rosarū purpurearum præmaturarum, Betonicæ itē, & florū uiolæ altiliū (quos cariophyllos uocant, uulgo uero tunici herbā, qui odoris fragrantia & pulchritudine rosæ proximi) Diamarenate, Diacetosellate & c. De gemmis ad

uinciam integrā conseruarū sumuntur scrup. ij. de corallis duplum fere, de pulueribus autē radicum, herbarum, seminumq; prædictarū drag. ij. ampliusq; & hisce optime commixtis fiunt boli, quos ut sæpe docuimus, frequenter quoniam frequens est contagio, deglutire

Conditio.

oportet. Myrobalani quinetiam saccharo conditi, comesti mane, tuentur nos egregie, et cerebrum mire corroborant. Idem faciunt cy

D trij

IOACHIMI SCHILLERI

trij mali conditi cortices, mespilorum item, acatiarum & cotoneorum malorum saccharo conditorum fructus. At hæc omnia parce, nõ affatim esse comedenda, neminem latere puto. Nequaquam enim eis ut cibis, sed ut medicamentis iam utimur, alioqui in. vi. quod est de cibis, capite, absoluissemus hæc. Robur

Robur.

uero arantiorum malorum, agreste Berberorum, limonum, cotoneorum, acidique mali punici, & præsertim quod e syluestri rosa fit, in

Aqua.

tuta adituro loca, adiectis in hieme uicetoci, calendulae, betonice, melissophylli, menthae, in æstu uero campestrium aut domesticarum rosarum, uiolarum purpurearum, & lactu cellae, quam Cicerbitas uel sonchon uocant, aquis auxilio sunt. In lemnio uero sigillo

*Lemniun
sigillum.*

lo quam terram sigillatam nominant, mira experieris, si in pila minutim, pollinisque instar fractum, in campestrium rosarum aqua submergas, ut humorem combibat, & sua sponte exiccetur, quo facto conteratur denuo, quater iam lotum & exiccatum usui repone. Sui

Syrup.

quod duo, cum redolentissimo uino, aut cum syrupis Cichorii, de ribes, de acetosae succo, agræsta, limonum, acetositate citri, de corticis citri, malorumque granatorum acetosarum. Sed nescio quale nobis hodie sigillum ostendant pharmacopolae nostri, nam non Dianæ, sed Hecates *τρισκεφάλου* imaginem præbere uidentur. Hoc etiam paratum olim a sacerdote

li. 9. symp.

semel lotum quodque iterum ablui non exigebat, Galeno teste, accepimus, hodie nisi plus semel

semel ablus, probum non habetur. Sed de
 lemno sigillo quid dicimus? uix aliud mirabi-
 lius præseruatium Armeniaco bolo, de quo
 quid Paul. Aegineta citate Galen dicat, audí.

Bolus ar-
 meniacus.
 li. 2. de fe-
 bri. ca. 35.

ἄριστος τῶν λοιμικῶν σπινθῆρας, τῆρ ἀρμενιανῆρ βῶλον πι-
 ποῦντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῆρ δὲ ἰχθυῶν θηριχθῆρ μι-
 γάλῃρ ὠφελῆρ. ἀμίλις κατὰ τὸν ἰρ ῥώμη λοιμὸν φη-
 σὶν. ὅσοις μὴ δὲ τερσὸν τούτων ὀφείλοισιν, πάντως ἀχίβα-
 τος. hoc est, si latine reddas, aduersus pestilen-

tes putredines glebam Armeniacam pota-
 tam, pariter & ex uiperis theriacam magnā
 conferre. Aiunt enim Rhomæ quotquot neu-
 trum horum præsidium sensissent, omnes op-
 petisse. Paratur autem eodem modo, ut si-
 gillata terra, & offertur summo mane scru-
 pulus unus, aut duorum pondere, nunc cum
 redolentissimo uino, aquæ nitæ, modo cum

Pro rusti-
 cis anti-
 pharmacō

limonum, acidioris trifolij succo. Rure qui
 uitam agunt, & ab urbibus qui longius ab-
 sunt, Panem tostum rosaceo aceto, aut agre-
 ste succo infundat, donec humorē combibat,
 recipiatq; paululū, deinde madefactum exil-
 mant, cinnamomo supersparso deuorent.
 Est uero omnium eorum quæ iam diximus
 usus summo mane, uel interdiu, si ad consue-
 ta munia, & ad necessarios uocatus redire
 opus fuerit. Atque hisce, quæq; paulo post
 dicemus, præsidijis clypeisue munitus contra
 biliosissimum hunc hostem contendere ne des-
 inas.

IOACHIMI SCHILLERI

De medica. compositis præferuan/
tibus. Caput. XIII.

Theriaca.

INter cætera quæ sub compositorum præcauentium caput ueniunt, nescio an præscitum illud medicorum seculum in omni fere quæ apud illos erat pestilentia, Theriacæ antidoto quid aliud sublimius præstantiusque haberit, morbo enim hoc cæne insuperabiles cautosue effecit, sæpe & arreptos liberauit ac restituit. De nostra, quæ ab idociss. hodie passim ungentarijs conficitur quid pollicear, haud habeo, nisi quod eam ut ignauam, quoniam antiquos sui ortus fontes nescit, accuso. Bonitas illi probitasque nulla, ob inexplorata incertaque ex quibus antiquitus conficiebatur, simplicia. Optima quæ pristinae bonitati accedit, saporem in ore relinquens diu, annum bis sex tum nondum egressa, & in uenenaris animilibus sæpe experta. De illa itaque tanquam præstantiore, mane primo, bis omni septimana, aridioribusque scrup. i. pondere cum punice mali acore, frigidioribus scrup. ij. cum melifophylli & scabiosæ aquis sufficiunt. Pueris non nisi grana v. & scrup. 5. ad summum. Huius loco Mithridaticum antipharmacum eadem in dosi, aut paulo ampliori quam theriaca, offerre potes. Inter diu uero parum quod ciceræ æquet, ore frequenter teneto. Pro delicatis sunt tabulæ tales. Mithridatici confecti drag. ij. spetierum diambrae, compositionis Galeniquam lætificantem uocant añ drag. 5. diarhodon scrup. i. Sacchari albiss. vnc. ij. cum aqua acetosæ, fiant tabulæ paruae & deaurentur

Mithridaticum.

Mixtura.

tur, de illis omni die una sumatur. *Mixtura et*
 Bezoarticum meum, quod commendatiss. re
 perio, habet Armenij luti in campestrium rol
 farum succo abluti drag. vi. lemnij sigilli eo
 dem in liquore seorsim abluti, radicis angeli
 cæ, tormentillæ, dictamni albi añ scrupu. ij.
 se. iuniperi, acidi lapathi, et scabiosæ añ scrup.
 i. coralliorum rubrorum, sandal. rub. rosarū
 purpur. añ scrup. 5. cinnamomi electis. dra
 chmam integram, croci, florū melissophylli,
 sicci syndonis crudi incisi, rasuræ eboris, lapi
 dum quinq; preciosorum añ g. vi. foliorum
 auri. iij. & argenti. iij. Diamarenati, Conff.
 rosarum añ. vnc. iij. Robub berberoræ vnc.
 ij. conseruæ florum uolarum, allilium quos
 Caryophyllos uocamus vnc. integram, cū
 syrupo limonum acetositatis citri quantum
 fatis, incorporentur, dein deurentur. dosis
 drag. ij. aliquando dissoluimus commixtum
 hoc cum uino maluatico, uel alio redolentissi
 mo, ut sit potio, aut horum omnium puluerē
 sine liquidis tosto pani & aceto infuso super
 spargimus, poterit tamen se quisq; pro libito
 hoccine antipharmaco sæpe atq; sæpe præmu
 nire. Nā præter id quod te a dracone illo cau
 tum inculpatumq; reddit, cordis mineras e
 gregie confortat, & ad hostili illi impressiōni
 resistendum proteruum facit. *Mixtura*
 habet, Radicis pāpinellæ, zedoariæ, pæoniæ, *alia.*
 angelicæ añ scrupu. ij. cinnamomi scrupu. iij.
 baccarum lauri, seminis citri myrti añ scrupu.
 i. 5. foliorum rutæ scrupu. iij. agallochi mace
 ros, odoratæ nucis, sandal. rub. & luteorum,
 D 3 rosa

*Mixtura
mea.*

*Mixtura
alia.*

IOACHIMI SCHILLERI

rosarum purpur. añ scrup. i. Corticis citri
conditi vnc. i. Robub deribes, & sylueltris
rosæ añ vn. iij. syrupi acidi simplicis, aut iulep
ros. donec satis, ut sit mixtura & deuret. Idē
est sumēdi modus, eademq; cū superiore uis.
Ego uetustam illam Ruffi cōpositionē, propo
tisinaq; tāq; ex Delphico oraculo missum, ita
adoro & amplector, ut in præsens præterire
neutiq; possim. Recipit uero Aegineta teste,

Ruffi anti-
pharmacū

li. 2. qui est
de fibris.

ca. 35.

άλως μέρη β. ἀμμωνιάκη θυμιάματος μερη δύο. σμύρ-
νας μέρη ἕρ τοῦτο λειώσαντες ἕρ δινα ἑνά δει, ὁποῖον ὄσον
κνάθον ἡμισυ. Διηλοῦσι καὶ ἡμέρας ὅση ὄσων φησὶν ὁ ῥόσ-
φος ὅστις μετὰ τούτοις τοῦ ποτοῦ οὐχ ὑπερλίξις ἔχεται τοῦ
λοιμοῦ. hoc est si uertas, Aloes partes. ij. ammo
niaci thymiamatis, totidem, myrrhæ partē. i.

Dissolue in uino perodoro, & propina dimi
diati cyathi singulis diebus mēsurā. Nā haud
nouī quenq; (Ruffus inquit) qui hac potione
pestē & non uicerit & suparit. Sed quū aduer
sa huic seculo amara cognoscā, cōsultius age
tur, si aromatico cum uino aut agrestæ limo
numq; succo catapotia informes parua. xx. e
drachma una, & deaurate tres quatuorue an
te coenā, reliquoq; quādo scilicet circa alium
pta uentriculus & hepar negotiū non habet,
omni fere tempore deglutiunt, æstate uero cū
acidis frigidiusculisq; succis. Auicennæ dosim
(quoniam omni die circiter drachmam inte
gram offerri iubet nimiam esse censeto, nisi
lentos crassosq; succos trahere uelis, nam &
sic drachmæ sufficiet dimidium. Pilæ meæ
habent Armenij luti eloti scrupu. iij. phu,
gentianæ, aristolochiæ añ scrupulos. ij. myr
rhæ

Catapotia

DE PESTE BRIT. SECTIO. I. 20

rhæ, se. acidī lapathij, pulueris diacorallij añ
 scrupulos. iij. Cinnamomi, calami odorati,
 zedoariæ añ scrupulus .i. Agallochi, croci
 añ scrupulū 5. Myrobalanorum chebul.
 Empli. indorum añ scrupulos. iij. aloes eloti
 vnc. i. 5. cum syrupo granatorum fiant pilæ,
 sumendi modus iam præcessit. Quod si fre
 quens sit contagio, uide ut horum omni die
 ante cœnam, uel mane, frequens sit usus.
 Reliquo tempore scrupulus .i. semel in hepto
 mada sufficit. Agricolis, qui ue in pagis ab
 urbibus longius absunt, sequens antidotus
 sufficit, quã in sanctuarijs Mithridatis maxi
 mi regis Cn. Pompeius inuenit. Habet nu
 ces. ij. siccas, ficus totidem, foliorum rutæ. xx.
 simul trita addito salis grano, commisce, &
 qui hoc ieiunus sumit, nullum uenenum no
 citurum illo die. Aliud Amygdalarum
 strauium mundatarum. viij. ficuum aridarū
 siuentium. iij. foliorum rutæ. xx. granorum
 iuniperi scrupul. v. trita aceto rosaceo per
 misce, ut sit electuarium. dosis regalem nu
 cem æquet, summo mane. Dictu mirum
 quid Theriaca antipharmacumq; in thesau
 ris meis repositum, seculo huic incognitum,
 in omni propellenda pestilentia possit, huius
 tamen descriptionem (tum quia prolixum es
 set, tum quoniam abunde satisq; in superiori
 sermone de ijs quæ ad præcautionem faciunt
 me indicasse existimo) in præsens enarrare
 nolui. Communicabimus tamen optimis
 id quibuscunque amicis. Caterum il
 lius quoque meminisse oportet, ut syndone

Antidotus
 pro rusti
 cis.
 Plini. 23.
 cap. 8.

Alia.

Authoris
 theriaca.

IOACHIMI SCHILLERI

interpassatos sequentes pulueres crasse con-
tusos semper perpetuoq; pectori præfixos ge-
ras. Habent florum rosarum purpurearum
forfice incisarum vnc. ij. sandalorum luteo-
rum, Corticis citri añ drag. ij. Cinnamomi,
caryophyllorum añ drag. ʒ. Agallochi, cro-
ci añ scrup. i. Misce. Sed *περί τῆ προφυλακῆς*
hæc obiter. Nunc quoniam sic nos inuitat
tempus *πρὸς φα, μακροντε κερ,* transire oportunū
uidetur.

IOACHI-

MI SCILLERI DE PE-
STE BRITANNICA,

SECTIO. II.

De Signis, Caput. I.

Igna quoniam per se manife-
sta satis sunt, summatim per-
curremus tantum. Habet autē
inconstātes notas morbus hic:
quibusdam enim cum tremore
& frigore, cæteris non sine ar-
dore mediocri increpuit accessio,
& dolore & grauedine, cordis pulsatione,
nausea, vomitu, somnolentia, ineuitabiliq; so-
pore. Hisce & spiritus ægre trahitur, turbatū
lotium.

DE PESTE BRIT. SECTIO. II. 21

lotium, inquietudo & anxietas, sudores fetidi, conuulsiones, & quæ memorata nunc non sunt, superintelligenda. Quibusdam omnia hæc non simul, nec ordinate, sed seorsim mixtimque accidunt, Haliabate teste, idque propter corporum iam correptorum inequalitatem, differentiasque hoc tempore præsertim.

De curatione, Caput. II.

Sed iam ea quæ ad curationem adtinent dicemus breuiter, nihil quod circa languentem factu necessarium sit omittentes.

Decet autem imprimis, probum candidumque medicum singulis exquisitè perspectis, naturæque motu contemplato, ex Hippo. præcepto, *Aphor. li. 1. 21.* eo quo sæpe reperit deducere naturam. Cum igitur pestilentis huius materiæ euacuationis admodum conferens locus uniuersa sit cutis, curandum imprimis, estque illud ex salubribus præceptis præcipuum, ut recto tramite, hoc est, per directum ad locum patientem naturam proueham. At quibus id modis, quæ uia efficere possis, quam si peste sudoreue arreptum strato si fieri potest, mox calido iniicias, stragula deinde non ex plumis sed mollis confusa lana obtegens, pellibusque non grauitè fouens, sicque congrue ægrotante locato, hoc est, schemate competenti ad octauam usque horam plus minus iuxta uirtutis tolerantiam strenue sudando ut decumbat urge, calorificis pannis foetidi fluoris liquorè, ut mox alius prorumpere profluereque possit, absterge frequenter, frigidi aeris ingressum dum fluentia

D s detergis

IOACHIMI SCHILLERI

detergis cauens. Caterorum usum frequen-
 tiamq; quæ extinguere & retardare laxa solēt
 (nam generalis hic canon est) prætermittens.
 Naturæ enim obsidere magis, eiusq; potentiã
 qui hæc facies impedire uideberis. Deinde di-
 ligēter obseruatis hisce præceptionibus, mini-
 stri siue astates ubi singula maduerint, in aliū
 lectum excalfactum, & diligenter apparatus
 languentem tuto traducant, et studiose obser-
 uent, ut ad reliquū tempus bis septem horis,
 in quibus Crisim suã absoluisse censetur mor-
 bus, quiescat & persistat. Quod si nec eo tem-
 pore, nisi quis bis septem dissecet horas, peri-
 duraturum se agnoscat, in propinquū stratū
 tuto collocari illū permittimus. Solutus quan-
 doq; breuiori spatio abiit: nonnulli enī duode-
 cim, uix octo cæteri in uniuersum desudauere
 horis. Sed secundū humorū in ebullitionē al-
 citorum superabundantiã & crassitudinē hæc
 se habent, partim etiam ob pororū meatuūq;
 angustia. Hos omnes ut imperfectos semper
 damnauimus, quãdoquidē nouimus plures,
 si morbo hoc deprehensi non satis sudarent,
 i alios pessimos grauesq; morbos (quæadmo-
 dū in ea q; quæ Athenis oli erat peste, Thu-
 cidide teste, factum legimus) transiisse, Sed su-
 doris pductiua medica, deinde singulari ca-
 pite dicemus. Monebimus hic robustos, et q/
 bus de uirtute pl^o satis est, fortiter ad fluorem
 urgēdos esse, minus uero imbecilles, quos ob
 uirtutis iacturam non tētabis, neq; nimitū cō-
 simus. Ne extrema præter caput frigori expā-
 dent

DE PESTE BRIT. SECTIO. II. 23

dent aduerte imprimis, & persuade ne brevis voluptatis gratia omnem deponent salutem. Periculū enim ingens, & uulgo compertū, ne exposita contabescant, decidantue membra.

Quomodo cibandi sint, Cap. III.

Circa cibū ita te habeto, ut tenui semper uictu, præsertim si uirtutem spiritusq; sudore & uigilijs resolutos, abire cogno scas, utq; reliquo tempe melius persistere possit ioueas languentē. Sic enī in robore, ne corruptum dissolui cōtingat seruabis, tenuissimo autem si in uigore consistat iuxta Hippo. præceptum utendū. Reliquos ut circa morbi concoctionem natura ualētius operari possit im peditos sic dimittimus, minus enim ad confi ciēdos recens sumptos cibos distrahet, crissim q; exacti^o absoluet natura. Cōtusum se quēs suaue erit & boni succi, cōfortatiuum, mediæ materiæ & opt. Cohortales pulli donec cōcidāt in aqua puriss. adiecto hordeo & cinna momo decoquant, deinde saxea in pila conterant, tantumq; ex iusculo donec per pannū colenda transeant superfundat, deinde offerē cū ampliore. si mitior sit ardor, cinamomo, alijs rosacea cū aqua temperat. Eodē mō se habēt cæterorū uolantū teneriora contusa. Est etiā in hoc ordine ex auena cōfectū tenui^o pul mētaceū, qd̄ aceti rosacei parū, si inclemētior febris esset habeat, & suauitū amygdalarum lac electiss. itaq; recētib^o, integris, optimis, que librę unius pondere, corticem calid. aqua perfuse, detrahito (nisi candidius magoq; albicans uelis, tunc enim frigida q̄uis tardius deponant, & fundere melius) in saxea pila aut

1. apho.
li. 2.

IOACHIMI SCHILLERI

aut puriss. in uase ligneo pistello contunde in
 offas, aquam fontis quæ efferbuerit donec sa-
 tis infundito, & ubi dimidiæ horæ spatio hu-
 morem hauserint, rursus & uehementius quã
 ante contundito, colando puriss. uase de fluen-
 tia excipe, & subiectis carbonibus clementer
 coque, diligenter ne coëat, moue. Ex cinna-
 momo parum, postquam satis cõcoxisti, adij-
 cito. & micam panis optimi digitis confrica-
 tam iniijcito, Ex saccharo non nisi parum. Sor-
 bile item omnium cum macere, cæteraq; talia
 opportuniss. admodum. Atq; hisce si opus e-
 rat & pro uirtute tantum parcissime cibã dos
 censuimus. Abeunte uero sudore, & direpto
 prælio, uictõq; hoste corpora aiacrius nutri-
 da Hippo. monuit, præsertim si extrema pressa
 sint esuritione, & gaufabunde exultanterq; ap-
 petant, uiriumq; nihil reliquũ habeant, Cauen-
 tes ne hīs, quibus prius assueuere cibis seipos
 infarciant, periculum enim. Oportet itaq; de
 longa fame ad capescendos cibos tardo gres-
 su redire, ne lassam perturbemus naturam, ex
 hīsq; qui conueniunt eligere cautim singula,
 donec robur recipiat corpus, nam & tunc
 omnia mediocriter.

a. de ratio.
 mff.

De potu, Caput. IIII.

Potum quamdiu fieri potest expectet si-
 tis, quemadmodum etiam fames cibũ.
 Deinde hordei aquam cum passulis &
 aliquot melissophylli folijs decoctam, si cum
 impetuosa siti alius officium non reddat, da-
 to. Vehementer tamẽ acida, ut sunt iulep ber-
 berorũ

berorum acetosæ, acidique grani punici succus &c. quamuis sitim arceant ac mitigant, sudores tamen facile retardant, quapropter parce in hordei aquam transfundito, ne euntes morerentur sudores: pro febris tamen uehementia ne emarcescant languetes modo copiose, tunc uero modice dato. Leue uinum & odoratum, si mitior ardor sit, sudorem elicit & iuuat, Vehemens autem & forte inflammationi addit, & destituit nisi acido modice contemperatum fuerit. Confortat egregie temperatum, in quo auri fragmenta extincta fuerint, alium tamen non ducit. Quibusdam etiam Sapphirum, cæterasque gemas poculis iniicere placuit, nec displicet, cum enim non iuuant (iuuare tamen credo) insigniter, bibentis tamen animum oblectant, qui confortatus ad cætera melius se habere cognoscitur.

De somno, Caput. V.

S Alubrium præceptionum id fere maximum est, ut obseruent astantes ne ueterino pressi languetes, somnos capient longos & in *ἰνωβρότιον*, hoc est, in inexpugnabile somni gen^o prorumpant, sicque attracto ad intima ueneno animam & ponant, & uitam excedant. Vetabis affabulationibus, pulsibus nolis, capillorum & barbæ tractionibus reliquisque. Nares frequenter acerrimo aceto quod contusos grosse caryophyllos recipiat, aut aqua rosata moschata inunges. Somnos tamen in tertio lecto, hoc est in fine defluxionis expectari largius liberaliusque disces.

De

IOACHIMI SCILLERI

De alui officio, Caput VI.

Iacentes uero si incessat illos natura, nihil horū retinere debent, nec ad solum quibus breuis sit uia deducendi, sed suppositis calidis pannis spongijsue & aluus & fluentia excipienda.

De sudoris tarditate, Cap. VII.

Impeditos sudores melliloti, et chamomæ li, libanotidis quoque et Hyssopi in odore flauescenteque uino decoctio promouet ac

Ja. tu. li. 4

soluit, quamuis suapte natura, Galen. testante, crassorum succorum extenuatiuum, meatuumque corporis aperitiuum sit uinum. Horum tamen uaporem per immisos intra stratum arundines, quæ corpus attingant, recipere

*li. de pestil.
ca. 7.*

neesse. Quod si id minus assequi potes ciere elicereque tarda sequens Rhazes pota decoctio potest. Habet ficuum aridarum liuentium xxx. uuarum aridarum sine interioribus granis uncias. ij. aquæ libras. iij. ebulliant clementer & leniter quoad liquefiant, & profer languenti ad libræ dimidium tribus prolationibus fove prius indumentis calefaciendo, ut diximus. Sed uix aliud est, quod uenenum malignis extrudat & ad poros reponat angelicæ radicis puluere, si drachmæ unius pondere, cum libanotidis aquis sumatur. Multo fortius uero, si cum theriacæ drachma semis. Aliud, quod habet Mithridatici confecti unc. 5. croci scrup. i. Betonicæ siccæ, radicis angelicæ añ drag. 5. specierum electuar. liberatis dulcificantem uocant añ scrup. i. specierum triasandalorum

DE PESTE BRIT. SECTIO. II. 24

sandalorum, diarodon abbatis añ scrup. ʒ. Confectionis illius quam manus Christi per larum uocant vnc. i. Sacchari candidiss. vn. ij. Aquæ uitæ .q. ʒ. fiat confectio in tabulis, & deauretur. Assumat pro uite rotulam unā, quoniam & abijciat fortius, & uires cum hoc corporis lassas reficiet: lapis uero ille qui Per sis Bezoar, id est, liberans a ueneno dicitur, granorum .xij. pondere, Arnaldo teste, omne uenenum per sudorem deponit.

li. de uenenis.

De uirium corporis aliquot confortatiuis & restauratiuis, Cap. VIII.

Fugituos a sudore spiritus, lassatamque naturam sequens mixtura reducit. Habet conseruæ rosarum purpurearum aneiquæ boraginis añ drach. v. confectionis huius quam manus Christi cum fragmentis uocant drag. iij. cinnamomi electiss. agallochi, coralliorum rub. añ scrup. i. foliorum auri. vi. de acidi grani succo .q. ʒ. fiat mixtura, quæ deauretur. De hac sæpe propina, uel si cordi est, placetque dissolue hæc in aqua decoctionis redolentiss. cinnamomi, & sit potio.

Quod si ultra aliquid pro uirtutum instauratione desideras, egregius est tibi hac in re autor Marsilius Ficinus, quem ut studiosius euoluas uelim. Magnum est, quod de Democrito Diogenes Laertius prodidit. Cum enim iam ex senio deficeret, & propinquis uideretur occubitus, merentem sortorem quod illo in celebritate cereali morituro

li. de uita.
2. ca. 10.
li. 9. de phi
losof. uir.

IOACHIMI SCHILLERI

merituro ipsa deæ vota exoluere nequiret,
bono animo esse iussit, panesq; calidos sibi
quotidie afferre, eos igitur naribus admouens,
vinum se dum ea transiret celebritas serua-
uit. Vbi uero dies illi transierunt, tres autem
erant, quieto sinu conclusit uitam. Optime
etiam in refocillandis uiribus sequentes sunt
tabulæ. Habent carniū pulparum caponis
iuuenis aut ascellarum perdicis libram dimi-
diam, pinearum in aquis sansuci infusarum
vnc. i. cinnamomi electiss. drag. iij. spe-
cierum diambra, diamoschi, aromatici rolati
añ scr. i. Carnes in pilam cõijce, & ligneo
pistillo contunde, contufis, species admisce, et
confice bolos longos, quos morsulos uocant
cum vncijs duodecim albiss. sacchari in mel-
lissophylli aquis dissoluti, deurentur. Vtere
hisce assidue & audacter, uires enim perditas
facile repetes, & in cæteris uitæ munijs mell^o
te semper habebis. Reliquum est (quoniam
actionis circa languentem modum breuissime
me absoluisse spero) ut ualeas, bonicq; consu-
tus est, committas.

DE PESTE BRITAN-
NICA. FINIS.

ALEXAN-

DRI BENEDICTI VERO-
NENSIS PHYSICI CON-
SVMATISS. DE PE-
STILENTI FEBRE

Liber vnus, in quo sane compendio
omnia quæ de eodem morbo dici
possunt, doctiss. sunt tractata.

THE HISTORY OF THE
REIGN OF
ALEXANDER THE GREAT
BY
MONTAIGNE
TRANSLATED BY
J. B. WATSON
IN TWO VOLUMES
LONDON
PRINTED BY R. CLAY AND COMPANY
BUNGAY, SUFFOLK
1881

DE PISTO ANTON
MICA, 1881

AMPLISSI MO, VERAEQVE NOBILITA TIS CORYPHAEO D. LAMP

perto Megaret, illustriss. Christianissimocq;
Gallorum regis consiliario in generali,
bus bellis principi legato, Alba/
nus Torinus S.

Vanquam innumera quaedam
argumento esse possint te ma
gnifice D. Lamperte, nullo non
genere laudis digniss. uel id
quoque inprimis, quod e tanto
praestantium uirorum nume
ro, quibus hac nostra aetate Gallia floret, Cel
tarum rex vnus omnium regum, citra cotrouer
siam Christianiss. Eruditiss. Munificentiss.
omni denique virtutum genere cumulatiss. tum
in consiliarium suum, tum in generalibus bel
lis ueluti principem legatum, tum ut semel de
cam, in eorum album quorum prudentia, con
silio, acerrimoque iudicio imperij sui gubernan
cula moderetur, accurate selegit. Hulderichus
tamen Choelius, non tam in omnis Medicinae
facultatibus nemini secundus, quam aliarum
quoque artium disciplinis instructiss. exactissi
moque iudicio praeditus, tuarum virtutum buc
cinator egregius, tantis tamque eximijs M. T.
exornat elogijs, ut ne Momus quidem facile
quicquam in te reprehenderit. Nam te morum
E 2 hone

EPIS TOLA

honestate, uitæ integritate, comitate, iustitiâ,
 candore, fide, & liberalitate deniq; qua uelu
 ti unicus nostri seculi studiorû Meccenas bo-
 narum literarum cãdidatos inuitas ac foues,
 reliquos quotquot sunt mortales multis pa-
 rasangis præire toto constanter pectore asse-
 rit, & contendit. Ea inquam is de T. D. præ-
 dicauit, ut mecum sollicite meditarer, qua me
 ratione tanto heroi, Musarûq; meccœnati insi-
 nuarem. Destinabam itaq; euestigio, splendi-
 dius hoc, in quo etiam dum (uel locupletiss.
 Chœlio teste) uersor, nec tanto heroi ac patro-
 no indignum opus, tuo nomini dicandum,
 quo testimonium studij erga te mei exhiberê,
 quod quidem partim tua in bonos omnes, ne-
 dum in eos, quos cognoueris literarû cogni-
 tionem, cum morum honestate coniunxisse,
 reliquis comitata uirtutibus liberalitas, quã
 equidem hisce nostris oculis magna ex parte
 re ipsa anno superiore apud Thermas Helue-
 tiorum, quum eo a Basiliensibus aliquot ac-
 cersitus Medicus essem, sensi. Partim nunc de
 nouo præclarum illud Chœlij de te iudicium,
 excitauit. Cæterum moræ admodum impa-
 tiens non potui non animo interim meo, uel
 utcûq; obsequi. Proinde hoc cû nup a sedissi-
 mis, quibus scatebat, mēdis uindicassẽ opu-
 sculum, uisum est tuis præclaris uirtutibus cõ-
 secrare. Hoc enim qualecunq; xeniolum, si nō
 perinde splendidum (quarquam nescio an
 quid hic desyderes) certe haud quaq; importu-
 num fore sperabam; tum quod uidebam

Ioachi

Ioachimi nostri de peste Britannica libellum admodum prima quidem fronte exiguum, at si penitus inspicias, magnum atq; secundum, tuos adire penates, non absurdum putavi, si germana sua comite ueniret, præcipue quum illa sæuitiam suam nec dū posuerit, hæc uero recens quoq; ingrassari cœperit: tum quod artiz Peoniæ studium T. M. in primis arrideat, cuius quidem scriptores auide animaduerto abs te efflagitari atq; coëmi. Tum deniq; & ob id quidem maxime, quod te propter auilitas illas dotes, præsertim eruditorum patrocinium, non tam uita, quam secunda & Socratica ualetudine, digniss. iudicabam. Præsentiss. quippe hñ gemmini libelli & clypeum & antipharmacum, quibus geminos Dracones cum præcauere, tum arcere possis, præstabit. Nam per Apollinem de peste nihi exactius, neq; elegantius, neq; magis Atticum quicquam reperias, quam quæ hic Alexander Benedictus Veronensis super ea memoriæ cōmendauit. Accipe igitur fronte exporrecta (animum potius quam munus respiciens) exile illud, ut meis quidem uotis, ita & meritis tuis impar munusculum, ueluti arrabonē donec legitimum debitum persoluere concedatur. Vale, & hanc nostram qualemcunq; opellam boni consule, meq; mutuo semper amore amplectere. Basileæ .xij. Calend. Junij, An. M. D. XXXI.

DE DIFFINITIONE PESTI-
LENTIAE AC VVLGI
METV, CAPVT I.

Diximus de his febribus in put-
ride materię genere quas acu-
tas simpliciter uocauimus, nūc
transeundum est ad id febris
genus acutissimum, quo I pe-
stilentiaē casu euenit, subitoq;
plurimos rapit uario affectuum euentu. Qui-
busdam bubones siue inguina innascunt, uel
pustulae minutae liuētes, uel quae cutem, ueluti
sugillatione conuariant saeuente flamma, in-
terdum laxato permissoq; calore, medicos
securos facit, ac deinde hominē necat, magna
vulgi trepidatione, quo tempore quisq; anxius
sibi timet, alios uehementius turbat metus,
& in saeuam impietatem transfertur omnis
clementia, a parētibus filios saepius desertos,
contra pietatis atq; sanae mentis nimis iura
uidimus. De fratribus, vxoribusq; innumera
exēpla sunt, ne contagione labefierent in qua
formidine arti medicae fere locus non est, pau-
ciq; sunt ex medicis nostris, ac potius nulli, qui
uisere huiusmodi aegros audeant. Audui-
musq; quosdā antidotis suis eo tempore ma-
le tutos fuisse, alios uero sola audacia (nō sem-
per enim laudatur secuta temeritas) in cura
rapinae gratia, perseuerasse. Dira etenim quā
doq; res est, diuinocq; fato mortalibus ob me-
rita nostra, uel principum noxa caelo dimissa,
quae

quæ subito casu vrbeis prouinciasq; unde epidymia uideat appellata, inuadit, coeca, incerta, inconstans, uaga, inexorabilis, sine lege furēs, quoscunq; inuenit obuios rapit, nullo nobilitatis plebisue discrimine, ab oriēte deniq; usq; ad occidentem plagam repentina pestis cuncta inficit. Et nobilissimas quādoq; vrbeis exhaurit, regionesq; potētissimas, & regna subuertit, uestigiāq; prioris habitus in totum auertit. Ad animalia q; ea lues, arboresq; quā nos syderationem, ἀσροβολισμὸν Græci uocant, transit, nam & terræ fruges, arborū fructus, piscesq; mortifero inueniuntur elemētis tabefactis exitiali sydere Saturni & Martis coitu, in sede Virginis aut Gēminorum lunæ solisq; defectu, cæterisq; circumstantijs adiectis syderū disciplinæ notis, de quibus in præfatione diximus. Utinam hoc anno qualiacūq; fuerit astrorum prognostica, irrita & uana fiant. Hoc malum miserabile mortalibus ita euenit subito, ut plurimi sine febre inter domesticas aut forensis actiones, uel publica negotia .x. horarum spatio, quidam .xx. sine urinæ pulsusq; venarum certo signo, in templis, in via, in publicis officijs, ex insperato rapiantur. Ita miseram humanæ superbix ambitionem ostendit sæua perniciēs, ut homo interdum lætus, iucundus, ac securus, leni temporis momento statim cadat. Hanc inprimis violentiam Deus opt. pientissimusq; auertat, in qua neq; fuga, neq; peregrinatione etiam longa quisquam tutus esse potest. Sed supplicationibus, votis, ac expiationib^o dūtaxat

DE OBSERVATIONE

locus est quibus uitæ pestilentiam repercuti-
mus uel submouemus, uel aliquando diferit-
mus. Galenus refert authore Thucy. in libris
quos de affectib⁹ inscribit. Omnes qui ex At-
thenarum illa famosissima pestilentia euasere
obliuionem cœpisse, & amicorum & parent-
um, & quosdam sui nominis, alios oculos at-
misisse, alios manus, nonnullos ipsa verenda,
alios lymphaticos per urbem oberrasse, quod
nisi ex magna corporis iniuria fieri nō potest.
Scimus quosdam uespillonum manibus ad-
tumulos tractos semiuuos, alios ex nobilib⁹
quibus anima adhuc in cordis latibus delite-
scebat, in sepulchris conditos fuisse. Vna ex
magnis matronis hoc modo sepulta, paulo
post uisa est mortua: tum quæ sedens & emo-
ta loco iter cadauera reuixerat, euulsæ comæ,
dilaniatūq; vngue pectus maiori inditio fue-
re. Heu quotiēs uiua inter mortuos ne quicq;
superos inuocauit. Non est præterea facile in-
ter tam periculosa & ingentia mala non desit
pere, hinc de cæteris pestilentia causis concisa
quadam ratione dicere incipiamus.

De pestilentia causis Caput II.

HVius mali uariæ sunt causæ, ut diligen-
tiores Physici tradidere. Aëris enim in-
temperies vi quadam venenata, regio/
nes & cæli tractus ingentes infestat, syderum
errantium tabifico influxu, qui nobis circum-
fusus per respirationem cordis uitalia lætali-
ter subit: alij etiam per cutis meatus cui spiri-
tus sanguisq; commoti protinus accurrunt,
quibus

IN PESTILENTIA. 19

quibus infectis febris exinde pestifera oboritur. Prelio quoque sanguinolento strageque facta numerosissima, spiritus exitialis (ut Galeus scribit) regionibus propinquis pestilentiam inducit. Constatque Africam insigni quondam pestilentia debilitatam fuisse, quam locustæ innumerabiles immersæ mari, & ad littus reiectæ putrido uapore excitantur. Postitem magnos terrarum motus pestilentia sæpe orta est diro & in profundo latente uapore, qui pigritia, longo situ, & æterna nocte torpescit, hunc postea purum aërem liquidumque infecit ac polluit, unde nouas febres attulit paucisque notas. Quales Venetijs olim fuere quibus grauidæ omnes abortum fecere, quæ mox eodem anno peste primæ interiere. Ex stagnis quoque obscenos uapores exhalantibus aër corrumpitur, qui late exinde suum uitium spargit. In fodientibus puteis, sulphuris quandoque uena aut bituminis reperta spiritus noxi, pestis anhelitum emittunt, & occupatis statim naribus extorquent animas nisi quis fugæ uelocitate sibi succurrat, quod & in metallorum cuniculis contingit. Quidam & unius draconis anhelitu fieri posse arbitrantur, quod fabulosum reor. Præter has causas aër quoque ex se suis qualitatibus adiectis male afficitur. Vnde Paul. Aeg. inter medicos autor egregius omnes qualitates in aëre noxias inueniri posse affirmat, quibus humana habitudo in hunc morbum prolabi potest. Caliditas uero addita exundanti humiditate quæ et elementi quædam corruptam substantiam sequitur, cæteris

P. Aeg.
nota.

E 5 qualita

DE OBSERVATIONE

qualitatibus nocentior est, & febris pestilenti-
 teis affert, pustulas minutas siue uaros, quas
 epinyctidas nonnulli uocant, a nocte dictæ
 in qua maxime proueniunt, & boam papu-
 las ardentes, eam in pueris exanthematis ge-
 nerali nomine Græci appellant, .i. cum tumet
 accenso rubore corpora, morbillos quidam
 uocant. Inguinum præterea, alarum, faucium,
 auriumq; abscessus, uariasq; in membris in-
 flammationes exitiales inducit, aliaq; morbo-
 rum genera. Pestilentia quandoq; apud nos
 hyemis seuis frigorib⁹, ut Aegyptijs summis
 feruoribus, & cæteris orientis populis, resolu-
 uitur. Ita enim repercutit aëris vis terra. Sic
 citas interdum nimia pestilentiae causa fuit,
 qua cælestis aqua non modo defluit, sed terra
 quoq; siccior reddita est, unde perennes am-
 nes defecerunt, strages, siti pecorum morien-
 tium, uisa est, uulgatq; attactu homines inua-
 sere morbi, et primo agrestes, seruitiaq; mox
 urbels impleuerunt. Et Gallica pari modo ca-
 stra, Liiuo teste, pro cadaueribus cremandis
 ab incendijs torrida, & uaporis plena pesti-
 lentia correpta sunt. Aquæ item pestilentes
 quæ in abdito latent, & quas usus non exer-
 cent, aut nunquam aër liberior verberat.
 Crasse itaq; graui caligine, sempiternaq; no-
 cte, pestiferum in se corporibus nostris habet
 uenenum. Idq; uitium magis atq; magis in-
 grau escit mora, q; cum exit, regionis nostræ
 aëra infuscat. Vincuntur enim meliora peiori-
 bus, Annei Senecæ sententia, unde mon-
 struosa morborum genera, & nouis orta cau-
sue

lis, nec prius ea pestilentia desinit, q̄ spiritum illum grauem exerceat laxitas cœli, uentorū q̄ iactatio. Et publica præterea fame pestilentia sæpe oritur, quæ contagione a deo interdū sensim increfcit, cœli mala qualitate sese subscribente, ut sæpe syderibus a plerisq; causa ascribatur. Pestilentia plurimum ultima æstate contrahitur, cœli tenuitate ita disponente, quæ tamen citius remittit uolentiam. Ediuerso crassius cœlum initio resistit, tardiusq; inficitur, infectū uero diuti⁹ uiciū retinet qd' multarum rerum exemplo cōfirmatur. In summa igitur cœli circumfusi, malæ qualitates, humana corpora non dissimilis naturæ facile corripiunt, febrisq; pestilēteis inferunt, quæ ab humore nomen accipiunt, aliæ sanguineæ, aliæ colericæ, aliæ melancholicæ, phlegmaticæq; dicuntur, hæ postremæ raro eueniunt, ob id astrorum periti febres sanguineas, aliquando colericas aliquibus annis prædicant, astrorum ratione ita demonstrante.

Qua ratione humana corpora inficiantur. Cap. III.

Quatuor causas sapientes consideraue-
re actioni cuius necessaria s, agentis le-
gitimas uireis, patientis dispositionē,
propinquitatem utriusq; ac moram, quo re-
spectu alia alijs minus afficiuntur corpora. Et
si recondita vi syderum uel æris quoq; circū-
fusi, substantia tabefacta pestilentia omnium
sæuissima affuerit. Qua ratione nonnulli
subito concidunt, aliqui indies protrahuntur,
aliqui

DE OBSERVATIONE

Historia

Aliqui conualescunt, & si pauci reperiantur in tanta pestilentia reputatione pari modo, & qui per pestilentes tractus transeunt, uel contagione offenduntur, inuenti tamen sunt aetate nostra qui extrema senectute rapti sunt, & prius iuuenes in maximis pestilentibus tuti tuerentur. Variarum enim cause sunt, ex quibus uarij effectus proueniunt. Mirumque uestimenta lanea praesertim hanc pestem diu conseruare. Audiui patris mei aetate in Veneta urbe culcitram pestilentiae tempore suspectam, in interiores domus partes cuiusdam Patricij eiectam ac post septimum annum requisitam, quam materfamilias discuti iussit, longo enim situ in abdito loco uirtus uehementius contraxerat, quo serui protinus subita peste correpti sunt. Constatque plebem ac seruitia hisce malis esse obnoxia ratione physicis manifesta, contagionemque exinde exortam, qua maxima nobilitatis pars sublata est. nec plures lintres ex publico decreto unquam decretae sunt ad caldauera deferenda, quam eo tempore in quo nec sepeliendi fere modus, nec sepulturae locus erat.

Qui magis pestilentiae uirus sentiunt,

Caput IIII.

CAusas breuiter complexi sumus, quibus communis siue uniuersalis morbus populos & regiones exitialiter euertit. At nunc corporum uarietates, sexus, aetatesque dicemus, quae hac tabe magis minusue periclitari solent. De anni temporibus supra memorauimus. Corpora igitur quae in
tegra

tegra sunt, disparisq; cum aëris natura proprietatis, quæq; rectam uictus rationem obseruarunt, cibo, potu, venere, somno, exercitatione, & his similibus (ut Galen. demonstrat) Galenus. in pestilentia tufiora sunt, in quibus humores cõputrescere nesciunt, præsertim si excrementicij corporis exitus meatusq; adaperiti sunt. His opposita collectio est per se nota. Culpa scilicet corpora nimium humida, uel similis cum coelo corrupto naturæ opilata, luxuriantis gulæ, ociosa, lassæ veneris, malæ temperaturæ, quæq; humecta sunt, quotidianis balneis, repente eo morbo corripiuntur. Quæ rursus nõ integra sunt, sed aëris correpti qualitati contrariam naturam habent, minus cõflictantur. Sanguinea etiam robusta & quæ colerica dicuntur, cutis laxioris cum plurimũ pestilenti febre magis infestantur, quam quæ phlegmatica ac melancholica dicuntur, noxiõ præsertim coelo. Viris magis quam foeminis aliquando id malum contingit, quandoq; e diuerso. Colerici item ac melancholici pestifero coeli tractu minus afficiuntur, minus enim humoris uterq; minusq; melancholicus caliditatis habet, atq; his inprimis duriora siccioraq; membra sunt, q; & senectuti contingit, quæ ob id huiusmodi cadauera atq; ægros impune attractare uidentur, & si meatuum angustia, Galeno teste, plurimum obsint. Pestilentes enim febres opilatione quã emphraxin εμφραξις Græci uocant, quæ sanguinis & aliorum humorum ebullitionẽ excitat, citius proueniunt. Densa igitur corpora eam ob causam deterius se ha

DE OBSERVATIONE

se habent, quibus meatuum laxitas remedio est, qua vis tabifica ex præcordijs exhalare solet. Sed inter cætera hoc mirum est animalia nonnulla cum homine eadem tæbe, quæ ex astris euenerit corripî, quædam non attingi. Contagia quoq; ad alterum genus transeunt, quandoque non procedunt, nec vires ampliant diuersitate naturæ ita fetente, peculiaris enim rebus proprietas est ueneni uiribus contraria a cœlo & a principio genituali discordia repugnante, hanc ἀντιπαθία Græci uocant. Ex eodem uero genere facilius contaminantur solo contactu, ubi habitudines non dissimiles sunt, συμπαθία hanc appellauere, hoc est concordiam, & consimilem in rebus naturam. Hinc ad auguria transeamus.

De prælagijs siue prognosticis futuræ pestilentiaë, Caput V.

Pestilentiam arguunt imprimis, quas supra memorauim⁹ causæ, Lunæ, Solisq; principalium in orbe syderũ defectio, uel quorundam pestifer coitus, aut malignus stellarum aspectus. Comætæ item ardentes uel lampadas in cœlo alijs fixis stellis subscriptibus, faces & iacula ardentia, longiori limite bolides, aut ipsi⁹ cœli hiatus, qd' χαομα Græci uocant, aut sydera ueluti cadentia, & alia

alia huiusmodi cœli monstra, quæ significare tantum futura existimantur a plerisque. Nec cœlestia semper signa statim minas exercent sed annum totum uel sequentem interdum suspectum faciunt. Caligines quoque frequentes, crassæq; maiorem pestilentiam prædicunt, quas Euro, Notus, uel Auster (ut Aristoteles tradit) cogit, nec sol postea discutit, quo diuturniores eo magis suspectæ sunt. Veritem frigidum, ac siccum, æstate calida ac humida subsequente, aut nimium pluuiosa, teste Hippocrate, siccitas quoque anni immoderata, qua perennes fluuij deficiunt, hoc malum minatur. Carbunculi item (ut Galenus scribit) bubones, varique, qui infantiam infestent frequentiores, idem denunciant. Siquæ diei interdum mira ac spectabilis serenitas, quam repentina caligo occupet, aut sol ipse caliginosus cum quodam tepido uapore oriri cernatur. Nam & animalia sua prognostica faciunt inter insecta, & imunda pulices, cimices, muscæ, & alia huiusmodi tedia, quæ supra modum apparent. Ranæ quoque, quas scincoidas uocant, numerosiores quam par sit, aut locusta enata, purificam materiam uberius indicante natura, aut alia quæ intra uiscera terræ degunt, si cubilia sponte deserunt, ex imis terræ partibus id malum oriri sententiâ, uaticinatione naturæ sæpe probata. Oues eadem de causa, quæ mollioris sunt naturæ, Annei Senecæ uerbis, & quia propiora terris

Scincoidæ
ranæ

DE OBSERVATIONE

terris ferunt capita flatus divi aeris circa ipsam
 humum statim excipiunt, qui si maior exit, ho-
 minibus quoque est exitialis: sed illum interdum
 copia aeris synceri cohibet antequam, ut ab homi-
 ne possit trahi, surgat. Et aviculæ pari modo
 cæli tractu corrupto, inchoatos in nido pullos
 destituunt, veridica pestilentia prædiuinatio-
 ne. Canes quandoque seua rabie actu pestem
 portendunt, qui, Homero teste, cum alijs non
 nullis animalibus prius pestilentia corripion-
 tur, quæ postea ad homines transit. Hæc dixi-
 mus ut etiam indoctum vulgus sua habeat
 signa, quibus sidera in cœlum errantia suspice-
 re minus licet: Hinc ad observationes pestilen-
 tiæ transeamus.

Observationes in pestilentia, Cap. VI.

Fatalis igitur pestilentia, quæ coelestium
 syderum prognosticis, ac his quæ ex ele-
 mentis sunt, indicatur, divina plerumque
 ulciscendi vindicta mortalibus ob merita del-
 mittitur, & a summo deo suspensa, quandoque
 relinquitur, ob preces admotas, votaque susce-
 pta, quibus salus publica regionibus multis
 restituta est. Hæc prima sint nobis præsidia quibus
 nulla præsentior medicina habetur, id sæpe
 viderunt maiores nostri inter religioni
 Christianæ exempla admirabilia. Deinde ho-
 mo cum securus esse non potest, peregrinari
 primum atque longius ire vel navigare debet,
 versus præcipue Aquilonem, Septentrionemque,
 ubi id non licet saluberrima cœli pars foris
 deligenda est, quæ in Septentrionem spectet,
 aut in

aut in occidentem, orientem, uel in contrariâ ingruentis pestilentia^æ partem, ubi maxima sit salubritas, quam ex incolarum etiam robore deprehendimus, si fauces bibentiu puræ sunt, si oculi & caput integrum est: si in pulmonibus aut thora ce nulla est, aut rara causatio. Locus quo altior est, quoq; magis perflatilis, eo salubrior existimatur, nisi pestilentia aëris uitio fuerit, ut quibusdam placet, valles ob id uitandæ sunt, paludes quoq; damnantur, ex quibus noxium uirus, æstiuis caloribus eructatur, & natricum serpentiumq; pestis, hyberna destituta vligine cæno, & fermentata coluue uenena emittunt, ex quibus coeli morbi contrahuntur, quorum causas minus perspicere queunt Physici nostri. In contagionis suspitione, circa itinerum occulta domus ruraliter querenda est, ne amicis notisq; prætereuntibus diuertendi sit periculosa occasio. Sepulchrorum vicinitas, cauernosaq; loca uitanda sunt. Loco igitur salubri equitare, gestare, ambulare sub dio, leniter ante æstum licet, uitare tamen fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, lunam, libidinemq; oportet. Eam regionem saluberrimam esse constat, quæ per annum prius libera facta sit pestilentia. Tumlympidus syncarusq; aër redditus est, minusq; ceteris obnoxius habetur. Vitanda sunt & loca in quibus plurimæ ficus, nucesq; consitæ sunt, uel ubi linum, spartum, canabis in aqua macerantur, malos enim uapores emittunt, præsertim ubi uenti non spirant. Sed quid iam domi fieri debeat, omnibus fere momentis uidentur

F est

DE OBSERVATIONE

est, ubi pestilentiae suspitio esset, ubi magistratu, uel aliquo publico officio discedendum non esset, aut ualitudine coniugis, aut filiorum, aut alterius rei ratione, ad huiusmodi igitur auxilia confugiendum est. Si hyems est conclauis aërem his comendamus odoramentis, quæ calida sunt, ut muscus, nux Syriaca, macer siue machir eius puluinatus, & foliaceus calix, sub quo inutile & nigrum lignum putamen est, gariophyllum, styrax laudanum, thus, myrrha, thimiam, hebenum, acorum, iuncum quadratum, crocum, bdellium, ocimum maiorana, spica, origanum, calamintha, pulegium, inter præstantissima cassia est, a Galeno Pliniosque auctoribus diligentissimis celebrata, quam cassiam fistulam ab antiquissimis auctoribus appellari uideo, unde nat^o est error quosiliquam Aegyptiam cassiam fistulam falso uocant. Posteriores ex his quædam sunt inuentu facilia, & plebi accommodata, ac his quibus diuitias inuidit fortuna. Igni uero superimponuntur, neque supersticiosa quidem medicina, laurus, iuniperus, cedrus, rosmarinum, uel similia odorata ligna, et fructices. Aestate uero cubiculorum gratiam custodiunt mala cydonia, siue cotonea pira, uel reliqua mala odorata, mala medica, & eorum flores, foliaque, rosa, viola, nymphaea, omphacium, cucumis uel cucurbita, myrtus, acetum. Camphora, aqua rosacea, violacea, & quæ ex floribus mali citrei fit, ex tarnibulo, sic enim liceat appellari, nouum inuentum, seris item folia, sonchi, dictamni, uitis folia passim conspersa. At ignis
mira

mira uis est in omni tempore, qui in pestilen-
 tia, quæ solis lunæq; deliquio contrahitur suffi-
 tu multiformiter mane ipso auxiliatur: aëris
 enim uirus, si quid est, discutit ac fugat, Hip-
 pocrate et Paulo Aegineta demonstratibus
 quod obseruari sæpe iussimus. Acetum præte-
 rea per se cubilibus aspersum, uim malam au-
 fert, rosacea mixta efficacius. De mixturis
 aliqua, quibus cubiculi aërem commenda-
 mus, hyeme præsertim subiungemus. Ea ex
 his constat, thuris masculi thymiamatis singu-
 lorum drachmæ ij. masticis, iuniperi bacca-
 rum sesqui drachma. Cariophyllorum, ligni
 aloës scrup. iij. ex ladano purissimo, aquaq;
 citreaginis omnia in orbiculos dirigeruntur,
 qui carbonibus iniecti nidorem præstant effi-
 cacissimum. Alia compositio huic contraria,
 ex refrigerantibus fit, in qua rosarū rub. scrup.
 ij. nymphaeæ, labruscæ scrup. s. coriandri, uio-
 larum, baccarum myrti, mastiches, coralorū
 omnium scrup. i. rubricæ armeniæ, rubri-
 cæ lemnæ drag. camphoræ drag. iij. impo-
 nuntur, & ex rosacea orbiculi conficiuntur,
 & ad usus seruantur. In hac tanta diligentia
 cauendum est inter cætera, ne quis ex familia-
 ribus loca adeat suspecta, nisi allio prius com-
 manducato, epotoq; uino meraciufculo. Alij
 dari suadent plebeiam antidotum ex nucibus
 iuglādibus, ruta, fico sicca, addita salis mica.
 Suspectos a propinquo & a ueto alloqui pi-
 culosum est: ea enī ueneni uis uento in corpa
 deferrī haud dubiū est. In qua item obserua-
 tione cauendum est, ne canes, cati, felesue,

DE OBSERVATIONE

aut aliud animal, per suspectas domos per-
 uagari possint, deferunt enim plerunq; a uici-
 nis pestilentiam. Publica phana, ac cœtus om-
 nes cauendi sunt. Si qua diei hora Deum pla-
 care in animo est, priuata ædicula, aut altari
 cōmode uti debes, q; adire libere & tuto possi-
 sis. Vitam liberalem ducere opus est studijs
 interdum uacare, & iocis, nihil de pestilentia
 cogitare, utile est. Sæpe uelimenta mutare,
 aut suffitu uel igne malam uim arcere. Cōtra
 pestilenteis tractus a priscis lasser per dies as-
 sumebat, uel aron in cibus & myrrhis. Lauri
 item folio trito, olfactoq; eadem cōragia pro-
 hibebant, miri effectus etiam si comburat.
 Alia item sunt quæ inter compositiones ma-
 nas uireis habent, qualia sunt Corallium &
 margaritæ. Ex gēmis, carbunculus, hyacin-
 thus, smaragdus, saphyrus, & his similia: ha-
 bent enim officinæ gēmas uiliores informeis,
 inequaleis cauas, glacie, aut nubeculis macu-
 losas, a mangonibus neglectas, quæ in farinā
 conteruntur ad nobilitatis usus, ex ijs trochisci
 siue pastilli fiunt, ad medicinam. Antidotis
 quoq; imponuntur, ueluti theriacæ uel mithri-
 daticæ compositioni, diamuscho, condito ro-
 fato, buglossato, uiolato, uel potionibus ma-
 tutinis, gemmarum pulueres bibuntur oboli-
 pondere, maiori utilitate, quam quæ marro-
 narum digitos pingunt: mira enim potentia
 cor recreant, exhillarant, uireis tuentur, & ve-
 neni vim abigunt. De compositione suo dice-
 mus loco. Hoc tempore pilam manu gestare
 odoratam, quæ ex calidis siccisque odoribus
 constat,

constat, hyeme præsertim ad maximam tutelam facit, unguentis ætas nostra non utitur, alioqui in omni genere luxuriæ antiquitatis æmula, quæ zibethum animalis, cati magnitudine ex crementiciis ex naturalibus habet humorem, ac Muschū suavius spirantē illud ex proximo nareis acrius ferit, & ex quo plus est, musco tamē charius comparatur, etenim odorem qui gerit ipse non sentit. Pila ex his constat, Ladani quam purissimi vncia, styracis, calami odorati, carpobalsami, amomi, nardi spice, omnium drag. iij. cariophyllorū, nucis assyriæ odoratæ, xiloaloes, cassiæ, omnium scrup. ij. Muschi electi obolis. ij. sigillatim conteri mox omnia in mortario æneo, tudicula candente cogi debent quisquis tam est odor potentissimus, nouissime additur impeditio, non parcentes zibethum, opobalsamum malobathrum, quod folium uocant, addunt hæc pro facultatum portione. Plebs ladano, thure, myrrha, amaraco, pulegio, ac croco cōtenta sit, eo quo diximus modo. Altera est pila quæ maximis conuenit feruoribus, quæ hoc modo fit, rosarum ru. uiolarumq; farinae singulorum drachma, nymphææ floris drag. i. s. Corallorum, rubricæ lemnix drag. ij. œnantis, succini, omnium semidrachma omnia tritum per cribrum secernas, nouissimæ camphoræ semidrachma, musci obolus addi debet, ladani & terebinthinæ quantum satis sit ad coagenda omnia addita aceti stilla, suspecto præterea tempore scabies, alioqui impertuna, impetiginēq; uel articularis morbus

Malobathrum folium.

Pomum frigidum.

DE OBSERVATIONE

securitatem afferunt, quibus sanguis repurga-
 tur. Constatq; hanc ob causam a physicis læ-
 pius prædici solere, scabiosi tunicam intimã
 precio sibi quisq; mutare debere, & scabiem
 non abolere, qui infestatur, uerum malos hu-
 mores emẽdare, neq; unguine uti, sed sangui-
 nem, si immodicus est, protinus dimittere.
 Non eam tamen scabiem laudauerim, quæ in-
 fanda vlceris putredine serpit pruritu intole-
 rabili, qua corpora ungue dilaniantur, Hip-
 pocratis testimonio. Si quem inguen aut car-
 bunculus ex familiaribus tentauerit, quæ re-
 primant aut discutiant materiã, uitanda sunt,
 immo cucurbita si opus est materia inde ex-
 trahatur, & ex iecoraria vena sanguis dimit-
 tatur. Tument tamen inguina quandoq; ve-
 rendorum vlceribus, quæ nullam morbi suspi-
 tionem afferunt, si febris non est. Sed quia æ-
 ris mentio facta est, & cubicula multifariam
 ab aëre pestifero repurgari docuimus, pari ra-
 tione Diuinus Hippocrates plures Ciuita-
 tes liberas fecit, quæ pestilentia ex solis lunæq;
 defectu laborabant, crebris ignibus per vi-
 cos ac circa urbem dispositis, quo sæpius sal-
 uo ciueis ab ea labe liberauit. Idem auctor
 memoriæ prodidit, occludi oportere portas,
 fenestrasq; ac meatus omnes, versus eam re-
 gionis partem vergenteis, unde flatus pesti-
 lentes spirare uiderentur. immisso fenestris
 nouis aquilone, & obstructis pestilentibus ia-
 nuæq; permutata, atq; ita omnes incolumis
 fieri. Exemplum unum non prætermittam,
 ætate nostra memorandũ, quod ratione phy-
 sica

Haec confirmatur. Quidam mercator Creten-
 sis nobilis nobis narrauit, cum in Taurica re-
 gione negociaretur, & fauiffima pestis orta
 efflet aëris vitio, quo finis moriendi non erat,
 in ea summa hominum strage a se medicum
 visum loci eius incolam, nam Sarmate ea loca
 tenent, qui canes omnes interemptos passim
 per uias, perq; uicos omnes abijci iussit, qui
 distenti, & putridi terro odore coelum imple-
 uerunt, quo remedio statim ciuitas sanitati re-
 stituta est, & Sarmatas id remedium factita-
 re solitos, putrescentes enim canes aëris natu-
 ram immutarunt, quæ hominibus duntaxat
 exitialis erat. Ita enim dissimilitudo facit, &
 rerum discordia, nam uenenum ueneno inter-
 dum debellatur, quod etiam Zoar quidam
 inter posteriores physicos affirmat, ut statim
 dicemus.

De victus ratione, Caput VII.

ETHæ sunt obseruationes quæ ad aërem
 pertinere uidentur, nunc quæ ad uictū
 attinent exequamur. Panis igitur ex tri-
 tico mundo, a quo & Galenus incipere solet,
 non suspecto fieri debet aqua collectus quam
 purissima, furno coctus, purgato, priuato, li-
 gnis non uitiatis, neq; damnatis, ea supersti-
 tiosa aliqui putabūt, in his enim maxima uis
 est, quod olim experimēto cognitum est, bal-
 neo putridis lignis calefacto, multis interem-
 ptis. Hyeme uero, et his qui crudi sunt uinum
 Cretense uel Falernum maxime a Gale. lau-
 datur, aut Rheticum, austerum prima mensa
 F 4 assumi

DE OBSERVATIONE

assumi debet, deinde mediocris potentia, et
 state clarū, suaue, nullarum ferme uiriū, ueteres
 probabāt, inter quos Celsus alternis die/
 bus inuicem modo aquam, modo uinum bi/
 bendum. Ex posterioribus medicis nonnulli
 in totum a mensa arcent. Veteres absinthite
 salutare in omni pestilentia habebant. De ci/
 bis, ut ab his quæ ad primam mensam ueniūt
 exordiar, lactuca ex aceto conuenit. Qui oleū
 addunt, magis gulæ quam stomacho consu/
 lunt. Seris, cichorium emedullarum coctū ma/
 gis quam crudum prodest, difficilis enim con/
 coctionis est portulaca. Acetosa herba, inter
 cæteras peculiaris in pestilentia medicina nō
 minori gloria habetur Sonchos, quam scario/
 lam Punici uocant, & quam pinpinellam uul/
 gus nominat. Hyeme uero ruta, salua, menta
 pullegium, abrotanū, artemisiæ, buglossum,
 hisopum, apium, serpillum, mellisophyllū,
 sansuccus, betonica, calendula. Dictamum, et
 capares, mali medici flores, qui odore & uiri/
 bus cæteris p̄stabant. Suauiores in Italia quā
 in oriente. Quidam mali medici carnem tesse/
 latim concidunt cū cortice ad hos usus, q̄ nisi
 firmis stomacho dari non suaserim. Secunda
 mensa, lens sola iter legumina probatur, alio
 quin a Galeno damnata, sed cortex demitur,
 primaq; aqua in coquēdo diffunditur. Hye/
 me ciceris ius omnium consensu laudatur.
 Siferem & pastinacam emedullatas laudaue/
 rim, & quam Gallicam uocamus, Græci a
 colore glaucum, uulgus careotam dicitat.
 Tosta enim ex aceto addito aromatis momē/

to comendatur, uel in prima mensa inulæ itē
radix asparagus. Aestate lupulus, quem lu/
pum salictarium prisca uocabant. Prodest &
quæ specialibus radícula appellatur, herba/
rij raphanidam uocāt, gustu sinapi proximā.
At carnis uis moderatus esse debet, in hoc
enim casu uictus athleticus damnatur, absti/
nencia iuuat, hoc est, non nisi q̄ oportet, facie/
tas enim ac fames periculosa sunt, nec nisi in/
temperantes homines pestilentia conficit.

Tempestiua igitur abstinentia, et tempore et
modo & ordine habenda est. Caro igitur op/
timi temperamenti esse debet assa, magis quā
elixa, qualis est uituli lactentis, apri, capreoli,
hoedi, leporis, pulli gallinaci. Veruecis anni/
culi, cuius & uituli pedes ex aceto præferunt,
in vitula ac foeminino hædo adenes mamarū
laudantur, Galeno teste, oua sorbilia prima
mensa conueniunt, pruna incocta uel ex uuæ
acerbæ succo. Capo, perdix, lepus, attagen, ut
Galenus tradit, fasianus, merula, turdus, bi/
duo maceratus aceto, auiculæ omnes, turtu/
res ac palumbes. Coturnicem uero, anserem,
lagopum, qui cito marcescit, & annatem dāt
nauerim, & earum pullos quos Galenus in/
primis præter alas coarguit. Quidam aceti
acrimoniam passa minuta, uel passo admix/
to cohibent, frigiditatemq̄ cinnamomo tem/
perant. Ex piscibus procerum lupum lauda/
mus, tum marinum, tum fluuiatilem, eiusdem
enim sunt nominis atq̄ similitudinis, uerum
marinum præcipuæ suauitas, longum rostrū
nullis spinis intercurfantibus, belonem siue
F s acum

DE OBSERVATIONE

acum uulgo angusticula dicitur, mullum bar
 ba insignitum, & marinum & fluuiatilem au
 ratam: Labrax uero quem variolum uulgu
 uocat, maxime laudatur. in hoc genere & tru
 tam fluuiatilem ob similitudinem posuerim.
 Mugiles pelagicos commendauit Gale. Om
 nes pariter pilces, qui carnis candore, & sua
 uitate cæteris a gula præferuntur, eo tempore
 laudantur. Si ex aqua fuerint non damnata,
 qualis salmo est in Aquitania, omnibus mari
 nis prælatus, et carpio in Benaco lacu nostro
 omnium laudatissimus. Lombricos item flu
 uatilis omnibus prætulerim, sed quia raro
 capiuntur qui libram excedant, raritas laudē
 ademit: optimi enim sunt succi, uulgu lam
 petram uocitat. Pisces omnes ex aceto tosti
 in craticula primi meriti sunt, secundi uero ge
 lu præstricti habentur. Saxatiles omnes a no
 stris medicis maxime probantur, inter quos
 a magnitudine capitis foro Iulienfes nostri ca
 pitones uocant. Secundi meriti sunt, qui in ha
 rena nascuntur pisces omnes. Leuiores pela
 gici, ut quos paguros uocant, reliqua præter
 mittimus, nam medicinam hoc in loco, non
 ganearum culinam tractamus. Oleosa præ
 terea, ac pingua omnia uitāda sunt, ac lactis
 omnia genera. Quidam oxygala dari censu
 ra, sed stomachi ratio habēda est, alioquin fa
 cile computrescit. In ultima mensa ex fructi
 bus omnes qui in stomacho haud difficulter
 uiciantur, cauēdi sunt, qualia sunt mala arme
 niaca, cerasa, mora, cucumeres omnino dam
 nantur, melopepones quoque, nisi præstantes
sint,

sint, ac in prima mensa, pomaq; que melimela dicuntur, ac pira fragilia probantur tosta, præsertim saccharoq; contrito superiniecto, id præcis delitijs uix notum fuit, nunc plebi uel rusticis familiare, persica ex uino austero uti liter cõmanducantur a mensa piscium, nuce iuglandes, si modº est, utiles sunt, amygdale in aqua infusæ, pistatia, nuce pineæ, coriandrumq; saccharo confecta, uel ex ijs discussis tunicis ex passa amygdalæ suauiter comeduntur. Citrea mala & eorum genera utilia sunt, nam & ciborum cupiditatem afferunt. Morata siue oxypora idem præstant ex aceto aspero, uel uix acerbæ succo, ex his hortensibus quæ supra cõmemorauimus, uel mali granati suauiter, acris, uino, hyeme sinapi contentus esse debet. Quidam oris suauitatem cõmendant femine citreo cõmanducato, quod & aeris pestiferi noxiam abigit. Si quotidie estur, hyeme cinnamomum, zinziber, cardomomum, cario phyllum, nux Assyria, ac macer cum dictamõ corallio, croco, additis ceruini cornu rametis, cõtrita enim & cribrata, specierum nomẽ ab auctoribus fortiuntur, & in edullijs, cibarijsq; omnibus utiliter inspargunt, in reliqua uictus consuetudine, q; minimũ mutare debemus.

De somno ac exercitatione,
Caput VIII.

Hoc tẽpore mane surgendũ non est, neq; pedibº nudis ambulandũ, tẽpestatesq; uarias uarijs uestimentis obseruandæ, ne frigore aut nimio æstu fatigent corpa, eodẽ saepe

DE OBSERVATIONE

sæpe die uentorum causa modo frigus sentimus, modo æstu laboramus, Somnum meridianum prisca, posterioresq; medicorum scho-
læ damnauere insuetis maxime, Et pestilent. & tempore, abstinentiam laudauere, modo plus cibi, modo minus assumi suadet Paulus Ael-
gineta, isq; modo calidus, modo frigidus esse debet. Interdum & exiccantis naturæ idem, & de aère arbitratur. Aetas quoq; nostra repletionem siue crapulam uitandam suadet, famem nimiam, sitim, fluxum, uomitus, ac uerem, crudelitatem quoq; lætalem putat. Bal-
nea, fatigatiões, sudoresq; minime tuta sunt, eo tempore arcu, fabulis, iocis leui lectiōe, liberalibusq; ludis animum recreare iuuat. Frictiones corporis Galen. ubi opus sit, lau-
dat leuiss, tristiciamq; si quid aduersi euenit, leuare oportet, & animi mœrorē pellere, nihil de pestilentia cogitare. Plurimum enim refert acri intentione aliquid animo uolutare.

Potiones & alia auxilia in pestilen-
tiæ tempore, Cap. IX.

IN primis hominis (ut diximus) proprietatem, ac aëris circumfusi, uel aquæ uel alterius rei naturam nosse oportet, quibus facile occurrimus contrarijs qualitatibus, uel ijs quæ sine certa qualitate sed spiritali dumtaxat forma subueniunt. Verum prius, quod diuinus Hippocrates incessanter clamabat, per quam humida corpora siccanda, impuraq; purganda, ac poros aperiendos corporis, quod Galen. se factitasse scribit, quo tempore frequentes

frequentis carbunculos oriri uidebat certissima pestilentia auguria, ex abundanti putredine. In quo casu sanguis mittendus est, sed modus seruandus, magis tamē quibus in usu est, uel quibus sanguis melancholicus substiterit, ut menses in mulieribus, & maribus hemorrhoides, aut in utroque genere narium profluium. Tempus idoneum est plenilunio. Qui uenam secari non patiuntur, natibus cucurbitas imponant, aut sanguisugas, sanguineis, ac morbidis corporibus id sæpius fieri debet. Vomitus (ut diximus) obest, nisi sponte fiat. Malam enim materiam adtrahit. Aluus mollienda est rore Syriaco, quod manna uocant, Iudæorum officinis nūc familiarissimo. Siliqua Aegyptia, quam cassiam fistulam falso appellauere, cassiæ fistulæ odoratæ nomine errore manifesto, de qua supra dixim⁹, Gale. Plinijque graui testimonio, tamarindis quoque, ac uiolacea potione. Alij ubi aluus astricta est, clysterem infundunt communem. Sed remedia addemus celebratissima, quibus uentrem exoneramus, ac corpus tutū reddimus. Catapotia enim sunt Ruffo ascripta, quæ ex his fiunt, aloës hepatitis lotæ pondere.ij. myrrha purissimæ quam stacten uocant, croci omnium pondere. i. ex uino dantur summo mane drachmæ pond. aut semidrachmæ. Qui his catapotijs usus est, ut Ruffus promittit, neque pestilentia, neque contagione unquam corruptus est. At Paul⁹ Aegineta auctor grauissimus aliter describit hanc potionem propinquantem, quam nostri in catapotia digessere, quæ deuoratu

DE OBSERVATIONE

deuoratu faciliora essent. Ille autem ex Ruffo
 ita demonstrat. Aloës hepatitis lotę partibus
 duabus, hamoniaci, thymiamatis tantundē,
 myrrhæ parte vna, hæc in uino diluta mera/
 tiori danda sunt, prisici cyathi mensura. Idem
 Pau. Agineta spondet, Galen. auctoritate,
 rubricam armeniacam potatam drag. i. pō.
 Summopere prodesse, & hyeme theriacā pari
 modo ex uiperis compositam, qua Romæ
 Gale. usus est maxime in pestilentia, quæ om/
 nibus bibentibus salutaris fuit. Sed eo perue/
 nit audacia, & non solum priora immutarūt,
 sed etiam aliquid addiderunt. Quidam Zoar/
 nomine nescio qua rerum coniectura usus in/
 ter barbaros medicos non infimus, fimo co/
 lumbino his potionibus, catarticisq; usus est
 in aëris & aquæ vi pestifera, neq; id casu du/
 ctus, crassos enim humores detrahit, ac putri/
 dos sua substantiæ similitudine prospero (ut
 dixit) euentu, lis sæpe fallacibus coniecturis
 corpora humana hominibus uescēda damus
 aromata asseruata, quam mumiam barbaro/
 nomine uocant, ut ignarum uulgus sui gene/
 ris edat carnem infando naturæ piaculo, cate/
 ris ueluti deficientibus in medicina remedijs.
 Num satis erat viperas nocentissimas serpen/
 dipem ad vnctiones studiosius inquirat, ætas
 nostra ridicula sæpe & uana frustratione, cū
 non profit qui magna promittunt alia cōmi/
 scent, quæ sunt efficaciora. Sub quibus latent
 quorundam empiricorum rapinæ. Sed ad no/
 stras potiones redeamus. Inuentum est &
 seculo

feculo nostro qua ratione sanguis humanus
 bibatur, quo ostēto feris ipsis feriores sumus,
 non sine enim horrore resectorum corporum
 extra aspiciuntur, quomāgis assumi, quasi
 sanitas aut longior uita haberi non possit, nisi
 ex homine. Iam sanguiculum & pulpamē-
 tum in cibos ex sanguine, & humana carne
 expectamus. quis non iure accusabit medici-
 nam monstrorum magistrā, hæc hominum
 profecto non artis uitia sunt, in qua re & Xer-
 nocrates a Gale. damnatus est, hocq; super-
 stitiosis medicis dictum sit. Vbi corpus refri-
 gerandum est uiolacea potione utimur, rosa-
 cea, uel citrei mali admixta portulacæ aqua,
 Cichorijue seris acetosæ, quam oxaliden qui-
 dam uocant, Cretes oxynidam uulgo dicūt.
 Sonchi, buglossi illam scariollam uocant, om-
 nium semuntia. Alia potio est diligentiori-
 bus obseruata, mire effectus in qua & sto-
 machi & cordis ratio habetur. Seris, sonchi,
 acetosæ, buglossi, singulorum manipulus. Se-
 minis item acetosæ portulacæ seris, & mali
 citrei excussis tunicis, omnium semuntia, ro-
 sarum rub. violarum, nymphæ lilia, buglossi
 utriusq; generis omnium drag. iij. rosmari-
 ni. ij. aquæ rosacæ triduo iusta infusione
 macerentur: postea per furnibulum leui flam-
 ma destillans aqua excipiat, in qua & sac-
 charum addimus, & citrei mali succum, &
 sandalorum farinam, spodi que momen-
 tum eadem facito, inferueant ad liquidi mel-
 lis crassitudinem, ex qua binæ uncæ per se
 mane

DE OBSERVATIONE

mane assumuntur, & tribus horis ante coenā.
 Vbi exalfacere opus esset pro cœli qualitate
 ac hominis habitudine. Ea potio utilis est, in
 qua betonica, chamedrys, cichoriū, calamin/
 tha, sansucus omnium pares portiones, corti/
 cis medici mali, zedoariæ, iunci odorati, stoe/
 chadis, exiguo cariophyllo ac cinnamomo
 addito. Animaduertendum tamen est, ubi ho/
 minis habitudine frigida est, ac cœli qualitas
 contraria, naturam hominis sequi oportere,
 in qua sententia & Galen. fuisse uideo, nam
 aëris caliditati sponte aduersa natura. Aërcq;
 ex omni confesso id elaborandum est, ut cor/
 poris omnino temperamentum, uictu, exerci/
 tatione, potionibus, læto animo, cæterisq; præ/
 sidij conseruetur. Aliud item præceptum est
 inter omneis regularis obseruationes, ne san/
 guinis naturale profluuium, de quo diximus,
 hoc tempore prohibeatur, neq; item scabies
 de qua diximus, unguine sanentur, ac ulcera
 corporis impleantur, male enim sibi consu/
 lunt, immo scabiem contagione pollui certissi/
 mum est (ut diximus) remedium, quo corpus
 ab ea peste tutissimum redditur. Alios in eo
 metu tibias uel brachia candenti ferro uiffisse,
 alios pustulas exulceratorio medicamēto ex/
 citasse scimus, ad malos humores auertēdos
 remedia certissima. At cui sanguinis demis/
 sio necessaria est, per quatrīduum hac in po/
 tione materiam digerēte matutinis horis uti
 debeat, in quibus & cordialia imponimus.
 Habet glycyrrhizæ radicis, hyssopi singulorū
 semunciam, mellissophylli siue citreaginis,
 callitrichi

callitrici, omnium manipulū, seris, seminis
portulacæ, sandali utriusq; ramētorum drag.
iij. aquæ quantum iatis sit. Sacchari exinde li/
bram, exiguo aceto addito, ac aromate cali/
do cordiali ceu garyophyllo, aut nuce assyria
& si frigidis opus est, medicabiliter aspirare
fertur, rosa, uiola, cichorium, acetosa, sandali
scobs, & alia huiusmodi quæ cordi ticubanti
subueniunt. At astrictæ aluo interea infusio
nibus subditis ac colyrjjs. quas glandes Pau.
Aegineta uocat, cōmodatissime succurrim⁹,
concocta materia catapotjjs Ruffi, uentrem
purgamus, exinde uenam secari iubemus,
ex iecoraria uena assuetis præsertim, & ubi
sanguis exundat atq; corruptus est, alioquin
manus abstinendæ, ne commoto inter uenas
sanguine ad crudtatem siue ebullitionem re
liqui inducantur humores, uiresq; inutiliter
demantur. At si præter sanguinem alijs humo
res purgandi, extrahendiq; sunt, uehementio
ribus hoc tempore medicamentis opus non
est, quæ uentrem perturbent, & corporis itus
humores fluctuantes reddant. Dandaq; ope
ra est, ut si corpus integrum est, quod iampr/
dem liberalius homo uixerit ac caste, ut medi
camenta nullo modo assumat, intempestiua
enim sunt. At si materia demenda erit, quan
titatem nosse operæpretium est, quod ex uri
næ argumēto agnoscimus, ubi plus, minusue
sedimēti fuerit, at præter theriacam ac mithri
daticam illam nobilem antidotum alię mixtu
ræ sunt, quæ eo tempore maxime conueniunt
inter quos medicamentum quod diamuscum
uocamus.

DE OBSERVATIONE

vocamus. Item & dialithon, Diasuccinum odoratum, Terram lemniam ex uino. Lauda uerim, si haberi potest, antidotis quondam familiarem. Cuius rei causa Machumettus Turcorum rex auarissimus, capta Asia Lemnium insulam lucri spe occupauit, nam rubricæ lemnix priscam audiuerat auctoritatem. Alij aliam referunt causam, nam terra Lemnia nomas suas curari posse sperabat, hoc est, ulcera serpentia quædam, quæ cum neq; compesce re, neq; sanare potuissent medici, eam cū tota insula iracundus rex damnauit pristinx reputationis tēdio, vnde prisca illa auctoritas quæ adhuc retinebat insula eius infauso auspicio adepta est. Reliquæ simplicium facultates, quæ pestilentix priuatim aduersantur, suo dicemus loco, atq; cōpositiones quasdam pertractabimus. His igitur peractis, obseruatisq; exonerato corpore, ac ppurgato, neglecta venere, balneo, vomitu, sudore, victu liberali addito, cæterisq; obseruationibus rite peractis, pestilentia, omniq; contagione quis sese tueri potest. Hinc ad curationes pestilentix transeamus.

De natura pestilentis febris, Caput X.

SI uero neglecta obseruatione, aut pigno rantiam, aut ex improviso, uel alio casu febris pestilens ex familiaribus aliquem inuaserit, cōfestim mutandus est cœli status, & in plureis parteis distributa familia, longin quæ regiones perendæ sunt, uel ita segregandi omnes

omnes, ne si quis contagione male affectus est, alium quoque contamineat. Ea enim labes ex aëris circumfusi corruptione, uel mala qualitate inter respirandum ad cor pertinet, uitalisque spiritus inficit, quia et aëris venenati vis in regia uitæ sede inter se colluctantur, donec uirulentum virus, occupatis spiritibus humores pariter qui in præsidio sunt, corrumpat. Unde ignitus feruor præter naturam diras flammæ sine intermissione per uenas, arteriasque ad corporis extrema eructat. Aut idem pestifer aër nos ambiens (hoc enim per quam uerum est) cutis ita meatus subit, ut ardens inde febris oriatur, in putrido febrium genere, ut Gale. placet. Vel ex aquæ quandoque potu exitiali euenit, uel cibi noxijs assumptis, uel aliquo apostemate pestiferæ naturæ in corpore enato. Et ex omnibus humoribus, qui magis putrefactioni parati sunt, febrem pestilentem reddunt, a quibus febris nomen habetur. Cùm plurimum tamen ex sanguine, bilique ruffa, ex phlegmate uero raro, cum uitio aquæ, uel pestiferi cibi fuerit, fieri solet.

De notis pestilentis febris,
Caput XI.

Pestilens igitur febris inter initia remissio extrinsecus calore hominem aggreditur, nec protinus sæua oboritur. At in timis præcordijs magis quam reliquæ febres æstuat, & maiora intus incendia miscentur. Unde uellamenta non sustinent, sed nudi quãdoque, si sine custode sunt, in puteos aut in

G 3 propin

DE OBSERVATIONE

propinqua flumina se iniiciunt. Euenitq; interdum calore, uenarumq; motu remisso, urinationem ocylime rapi ex oculis medici. In uniuersum omnes huiusmodi febres exitiales sunt, atq; protinus enecant, magisq; quæ ex ruffa bile, aut sanguine fiunt, ætate præsertim cholericæ aut sanguineæ habitudine. In quibus ardentes oculi sanguinolenti, uel facies inflammato rubore mutata cernit, sæpius uero uultu adeo truce uidentur, ut pristinam non referant formam. Oris sapor, ac linguæ color humoris naturam indicant, quæ cum plurimum nigra est arenti similis, & exerta, sitisq; uehementior, quæ omnia ex ore stomachi uapores noxios extuante proueniunt. ex natibus quædoq; spiritus feruore quodam prorumpit grauius olens, aut pituita interdum continenter profluit, Paulo Aegineta auctore pestifera auguria. Vrinæ color uariis est, modo clarus, modo rubens, liuens quandoq; in suprema humoris parte, spiritualibus membris obscessis. At initio ueterinaria semper exitialis, quæ & feculenta est imperitis etiam nota. Quæ clara lymphicæq; est colore natiuo profugato redditur inconcocta, quandoq; tamen alba lutea, purpurea, humoris dominium denunciat. At Paulus Aegineta duo tantum genera demonstrauit, biliosam aquosam, & nigram aut sedimenti, pessimamq; nubeculæ. Veterinaria causa, si genitalis calor extinctus qui excrementi huius partis liquidas ac tenuis crassamento non secernit, quo sit natura suo calore

calore destituta omnia indifcrete permanent.
 Quod ediuerso in optia valetudine aut mor-
 bo, de quo tutus medicus esse potest, contin-
 git, quæ et si frigore confunditur, ac perturba-
 tur eadem ignis tempore pristinam claritatē
 remittit, quod a Physicis nostris ratione ostē-
 ditur. Alia quoq; urinæ signa calidissimi re-
 naturæ medici ac philosophi tradidissent po-
 steris, nisi in dubio quoq; eorum uita fuisset.
 Capitalis enim pœna est tales ægros uisere.
 Ex aluo uero quædam proluuies, liquida, sæ-
 dior, horrendi odoris, spumosa, unctō fluenti
 similis, lutæa, interdum atra, quandoq; cum
 multo crepitu sponte erumpit, ut tradit Pau-
 Aegineta. Euomunt sæpius modo bilem rufi-
 fam, modo atram graue olenrem. Quidā gut-
 tas sanguinis concretas letaliter emittunt uo-
 mitu, aliq; sanguinē reijciūt. Sudor præterea
 immodicus scetidissimi odoris, frigidusq; uiri-
 bus intermorientibus undiq; profluit. Pustu-
 læ quandoq; siue ardentes papulæ, quæ liu-
 dæ fiunt, per membra oriuntur, quæ subito,
 quandoq; delitescunt. Os quoq; ulcera male
 habent infantium aphtis, quæ similima, quæ
 ex corrupto uapore sublimitatis auido nascū-
 tur. Cum plurimum lætifera continue nausæ
 uomitusq; ac stomachus cibum respuens, læ-
 talia sunt prognostica, ex uicinitate oris sto-
 machi cum principatu cordis, præsertim si len-
 ta febris affuerit. Capitis item dolor, si ægrū
 fatigat, suspicionem auget, ex quo & deliriū
 sequitur. Respirandi item anxietas, thoracis
 totius incendio, in quo casu spirandi magis,
 G 3 quā

DE OBSERVATIONE

quam respirandi necessitas apparet. At arteriarū pulsus in huiusmodi febre sæpe tenuior est, sed frequentior, nocte tamen uehementior fit, qui in æqualibus mouetur interuallis. Membra interdum contrahuntur, paulo Aegineta teste. Anima sepissime deficit. Tussicula, uigiliaq; ægrum excruciant, unde mens quandoq; stupet, uel intellectus confunditur, minaciq; quodam furore ducuntur, quā phrenitim uocamus. Somnus quandoq; profundior, ubi carbunculi maxime oriuntur, stomachi præterea dolor, lienis inflatio, præcordiorum tumor apparet. Membra resoluuntur, ut consistere nequeant. In lecto uero caput & extrema impatibili quodam languore iactāt, ut stare loco nesciāt. At indubitata signa sunt faucium, aurium, alarum, inguinumq; tumores, quos panos uocamus, ac carbūculi quas anthracidas uocant Græci. Animæ defectus in prima secundaq; die, uultus priori dissimilis, pulsus enormiter sese mouens. Vomitus perseverans, urina turbida, seculenta, animi anxietas, iactatio corporis, certas pestilenteis febribus, uel plerisq; ex his notis, aut dubio dignoscimus. Exemplis tamen constat pestilentiam quosdam ita sensim inuasisse, ut medicis ephimerinam febrem existimantibus, ægri subito ac præsentanea morte rapti sint, de qua re statim aliqua subiungemus exempla.

Qui

Qui præter medicorum opinionem
ignota pestilenti febre, subita
ac improuisa morte interiere,
Caput XII.

MArcus Antonius Cornelius patriti^{us}
Venetus, inter seuissimæ pestilentia^e
ætatis nostræ initia, in qua plures me
dici extincti sunt, ignoto morbi genere, non
dum enim pestis detecta erat, febre satis leui
corruptus est, quam uel ephimerinam puta
bant, submisso per membra calore, & cæteris
notis securitatem promittentibus .vij. die ca
put, ac ceruix sudore frigido maduerunt, atq;
protinus interiit. Interea dum admitterentur
medici, dum casum inopinum perscrutaren
tur, dumq; uulgus insanum eos damnare in
scitia, ecce per plures uicos ciuitatis pestis a
crius urbem cœpit premere, adeo ut .ccc. pro
tinus singulis diebus funera tumulis redder
entur, ac nisi subita populi, ac nobilitatis fuga
facta esset maiori strage afflictæ ciuitas fuisset.
Sed hoc unum referendum arbitror nugator
maligne, ac medico mastix impudens, nulla
est in tanta febrium ambage insidiosior,
nulla fallatior: salutem enim in fronte promittit,
occipitio uero exitialem exitum refert. Pestilentia
quæ Athenis quondam sæuissime grassata est, ut
Thucyd. refert, ex Aethiopia quæ est super
Aegyptum, deinde in Aegyptum, Libyamq;
descendens contagione Pyreum occupauit,
ita ut initio ab omnibus diceretur uenena in
G 4 puteos

DE OBSERVATIONE

puteos, a Peloponensibus esse deiecta, mox uniuersam urbem infecit, quæ eodem anno nullo alio morbo omnium confessione laborauerat: in ea enim nescio quid ueneni inerat, præter consuetudinem in qua nullum remedium idoneum repertum est, quod quis diceret utile fore si offereretur. Cadaueracq; inserpulta a nullo animali intacta fuisse, uel si attingebantur protinus necarent. Vnde circa cadauera neq; alibi uisebantur alites. Patauñ quoq; ætate nostra Antonius quidam Siculus, disciplinarum nostrarum sectator, laterū dolore urgebatur, pleureticusq; a medicis habitus est, his quinto die obiit, ac pestilentia statim subsecuta est. Mirantur propterea phisici nostri in tanta ueneni reputatione calorem corporis, quādoq; adeo remissum urinā claram, uenarum motus æqualeis, ut certam omnino salutem quisq; possit promittere. Hoc autem contingit non ex morbi subiecto, sed cibi materia, quæ aliquātisper perficitur, unde urina salutaris apparet illeso iecore, saluisq; renibus, quia morbi materiā pauens natura ingredi non audet, nec in prælium descendit facile cum ueneno statim moritura, sed corporis paululū habenas moderatur, et regit. Vbi dū tēpore decretorio bene sperandū putam⁹, mors inopina ægrum rapit, quod & Phisicis euenire solet. Aliquibus idem pariter euenit, n̄sdem urinæ notis arteriarum æqualitate nō spernenda leui febricula, in qua die critico sanguis e naribus prorumpit, quo auxilio dum securitatem ægris promitterēt medici, exinde

mors

mors insperata intercessit, atq; misere præsentaneo ceu ueneno rapti sunt. Pestilens enim virus in aliqua corporis parte latitans modum speculatum est, apertoque deinde Marte cum natura pugnam confecit. Et dum aliquando febres (in infinitum habeamus) coeunt, quarum altera medicinæ præsidio sanatur, altera in aliquot dies protrahitur, cuius materia iam putrefacta celerius pestilentia virus contrahit, ubi pestis ciuitatem præcipue grassatur. Dum tumet eo successu medicus, dum superbia inflatur animus, & nummi spe titillat avaritia, ex improviso moritur æger. Quas ob res multiformiter insana uulgi censura medicos nostros damnari uidemus. Sed de malis in pestilentia prælagijs dicendum est.

De malis prognosticis in pestilentia,
Caput XIII.

EXitialis plurimum ea febris est, in qua continuo metu angitur æger. Cibique tepido de die in diem ducitur, contra animi securitas, ac ad cibum obsequens animus salutem sæpe denunciant, nec id tamen perpetuum est: audiui enim nonnullos in quarta quintaque die ceu conualescentes per domum oberrasse, ac cibos non respuisse, paulo tamen post expirasse. In his igitur febribus exitus incertus semper habetur. Calor remissior quam par est, reliquique affectus uehementiores, quæ intidentia siue Symptomata uocamus suspecta sunt, facies commutata, liuida, aut cum purpurea nigricans, maculisque pluribus uaria, mori

DE OBSERVATIONE

tem in propinquo portendit,urina feculenta,
 de qua diximus. Si nullum in ea subsidet cra-
 samentū mortifera est, quæ si diu perseverat,
 & vires ægro sunt, longum morbum. Si im-
 becillitas est, præsentaneam perniciem præsa-
 git, in summo aquosa perseverans tetri odo-
 ris, atrii coloris, ac crassa, pestifera est, huída
 mala. Ventrís ítem fluor horrendi odorís, ua-
 rijsq; coloris, ante digestionis signa, damna-
 tur. Biliosa ac multa qua æger non conuale-
 scit, mala existimatur, vncto similis, de qua
 diximus tetri odorís, in cuius summo luteū
 quoddam uirulentumq; cernitur, lætifera est.
 Sudor frigidus circa caput, ac collum febrí ni-
 hilo minus seuiēte, mortem minatur. Et quæ
 euomuntur, si grauius olent, siq; porracei co-
 loris sunt, aut floris æris similia, aut atrii colo-
 ris, mala sunt. Animæ quoq; grauitas, mar-
 culæ, pustulæq; omnes, quæ oriuntur, ac sta-
 tim delitescunt, exitium certum portendunt.

Qua victus ratione in febre uti
 debent, Caput XIII.

Curationis itaq; principium est victus
 ratio, quam diætam uocant, exinde di-
 gestio, & flammæ interioris extinctio,
 & corporis æmum exinanitio, de his quæ a-
 nimam recreant, suo loco dicendum erit. Vil-
 ctus rationem Asclepiades in totum profecu-
 tus est, ad quam omnem curam transtulit,
 medicamentorum usum damnando, quibus
 & stomachus læditur, et præmatura senectus
 inducitur, omnium medicorum consensu, &
 si hac

si hac ætate aliter contingat, ut quos reprehendant, singulis momentis imittentur, nec tantum antea medicamentorum vires in usu fuere, sed addunt in mixturis, quæ virus temperant, nihilominus venas malo succo impleant, & minima in re, ut leuissima tertiana diarrhodon catharticum offerunt. Et si multa eueniant, quæ sine medicamentis curari non possunt. Sed ad ea, quæ clinica ratione obseruantur, redeamus. Aëris igitur salubritas in pestilenti febre eadem querenda est quam supra descripsimus, cubiculi opportunitate, cuius fenestræ in Aquilonem vergant, perspirabiles, noctem uero candelis uincere oportet. Lumine enim spiritus & humores extra reuocantur, propterea in eo casu somniculosum ægrum timemus, veternosum nostri Punici subethicum uocant. At ubi vigilijs excruciat æger, utilissimum est si vires suadent cubiculum & lectulum sæpe cõmutare, aut linthea saltem & stragulas, aceto, rosaceaq; inspersa, & omnia quæ ad usus faciunt. Aeger præterea uestimentis strangulandus non est, sed admodum leuibus tantum uelandus. Cibus præterea (ut summatim dicamus) refrigeratricis naturæ, stypticæq; esse debet, qui & si exiguus, plurimum tamen alat, facilis que concoctionis, acetosis conditus, atque ex his diligendus est, de quibus supra diximus, pro ægri desiderio: varijs enim delictijs, varijs saporibus, additis odoramentis, stomachus conciliandus est, sæpiusque in die cibus offerendus. Carnis item succus

DE OBSERVATIONE

succus craticula affe & expressus, uel furnibu
 lo destillatus (ut nunc faciunt) stomachum nō
 offendit, & protinus nutrit Gale. horam prā
 dij, ac cœnæ pro cōsuetudine laudauit, alij ve
 spertinam matutinamq; præferunt interdū,
 & sæpe salutare mixturas, coniectiones, ua
 riosq; potus & saluberrimos continenter præ
 bent. Culinæ autem ratio in hoc casu referen
 da est, ut phasianū uel perdicem, aut pullum
 gallinaceum depillatum, sordibus mundatū
 rosacea acetosq; diligenter abluant. Corian
 droq; præparato, myrti baccis, sandali utrius
 q; surculis, acris cerasis, uel prunis faciant,
 diligenter demū assum offerant. Elixā in hoc
 casu damnantur pinguiasq; quibus stomachi
 auiditas, si qua est, ademi solet. Qui distillatio
 nibus uitreis, præsertim succos colligunt, ne
 combustura inde contrahatur, foculo aliqui
 grati odoris substernunt. Qui has negligunt
 distillationes, phasianī carnem, aut perdicis
 minutatim concidunt, vaseq; imponunt ui
 treo, obturantq; ne quid euaporet, idq; in ca
 cabo æneo aquæ pleno igni imponunt, & sine
 aquæ humore carnes decoquunt, sed suo dun
 taxat succo macerantur sine ignis iniuria. Cō
 tinenter feruere debet donec excoquatur ma
 teria exempta phala, succus lintheolo expri
 mitur. potuiq; datur, a drachmis. iij. usq; ad
 unciam modus est, addita cordiali mixtura
 qualis est diamargariton, dialithon, et huius
 modi. Alij iusculum faciunt addito ouo recēti
 & mali granati uino, uel uuxæ acerbæ succo,
 uel alteri^p rei acrimonia. Alia eiusmodi edulia
excogi

excogitantur in dies, quibus cor & uireis corporis sine stomachi tedio recreant. Nouimus tamen et celeberrimos in medendo auctores, qui carnis usum in hoc febris genere damnarunt: sed tempori atq; consuetudini aliquid semper concedendum est ob id pulrem tantū herdeaceam aut ptisanam, hanc enim ex grano, illam ex farina conficiunt, offerūt, quibus stomachus acida non ructat, ut tradit Gale. qui & alicam romanam laudat. His omnib⁹ tenuior est farsuris ordeacei marcor ex amygdalarum lacte expresso, ac sacharo addito. Alij molle panis albilissimi ex aqua frigida, q̄ saepe in ardenti febre usi sumus. Nihilq; calidum in cibo aut potu assumendum est, & ad cibum cogendus est æger, quo subducti spiritus mire emendantur. Interea confectiones quæ nutriant hac hilaritatem faciant, in quibus gemmarum farina efficaciter imponitur, assumuntur. Plebs lente uti potest excusso prius cortice, hisq; aqua mutata addita aceri ligula, oriza, hyme ex amygdalarum succo, aut lacte acetoso dempto butyro. Ouum sordibile cum albore. At sitis quoq; quæ maxime febricitantem excruciat, vino acidulo, quale Patiuiæ populi aut salices dare solent recte extinguitur, nullarum enim virium est maxima cū uuæ acerbæ succo uicinitate. Alij uino mali granati, utūtur expressis acinis, sine corticis stypticitate, quod ex oxyachanto fit, crispinum transpadani uocant, dysentericis non bile medicamentum, & sitientibus iucundū. Si hæc nō sunt, acetum prodest aqua infractū rosacea.

DE OBSERVATIONE

rosaceæ. Quidam austerum uinum dedere, al-
 bum, odoratum, ceu Cretense uel Falernum,
 aut kheticum, præterquam in capitis affectu
 ubi anima deficit, sed uini uires frigida cœle-
 sti infrangunt, aut fontana saluſtri, uini tertia
 portio esse debet, sed temporis & habitudi-
 nis ratio habenda est.

De potionibus quæ in febre pestilenti
 dari debent, Cap. XV.

His potionibus maxima curationis pars
 perficitur, quibus febris intemperantia,
 quam *δυσκράσια* Græci uocauerunt, cor-
 rigitur, & membra principalia conseruantur,
 & puriora redduntur, cor præcipue ac eius
 spiritus isdem morbi materia digeritur, per-
 purgaturq; meatus aperiuntur, a uenenoq;
 totum corpus habetur. Quæ omnia maxime
 sunt obseruanda, ubi feruor ingens est, a cole-
 ra præsertim. Potiones largiores esse debent
 ad sitim tollendam uehementem, ex aqua hor-
 deacea maxime iuuant, in qua & candens au-
 rum extinguere consueuere. Qui ultra facie-
 tatem bibunt, stomachi ac pectoris infirmi ra-
 tionem habeant, atq; consuetudinis memo-
 res sint. Nam & reliqua symptomata uitare
 debent, Gale. sententia, qui ex frigido potu
 eueniunt. Qui ordeaceam abhorrent, cisterni-
 nam, uel fontanam bibant, prius tamen col-
 etam. Sachari quâ purissimi exiguo addito,
 mos est nullum in hauriendo seruare modum,
 sed ultra facietatem etiam bibere prodest. Ve-
 stimentis demum cooperiendus est æger, re-
 liquaq;

liquaq; seruanda sunt, quæ supra prioribus li-
bris annotauimus. At reliquæ potiones ma-
tutino diluculo dandæ sunt, uel ante prandiũ
horis. iij. totidemq; ante coenam iusto inter-
uallo. Et quia plurimum huiusmodi febris ex
pluribus humoribus oriri solet, digerentia
ob uaria esse debent, humorum rationem ha-
bentia, in quibus & cordialia admiscemus,
acetumq; mire in hoc casu potentia, aut citrei
mali succum. Sed potionis exempli gratia ge-
nus unum apponamus. Buglossi succum, &
malorum, quæ melli mella dicuntur, ac eorũq;
quæ acidula sunt in catino per diem reseruan-
tur separati, donec crassamentum substat, ex
quibus omnibus uncia colligitur, addita seri
aqua, citreiq; mali succi, ac herbæ acetosæ om-
nium sesquientia, rosaceæ unc. iij. Sachari pu-
rissimi lib. ij. sandalorum aromatis modicũ
adñcito, & ad sapæ crassitudinem ignis uapo-
re coquito, & ad usus seruato, qui camphorã
addunt, de appetitu immemores sunt. Aliter
buglossi, mellissophylli, siue citreaginis ace-
tosæ, fonchi succi omnium vnc. ij. aquæ
rosaceæ, aceti albi, sesquentiam sumito, ci-
trei succi, uel uini de malis granatis unc. sa-
chari albissimi quantum satis sit deseruefa-
cito eo quo diximus modo. Quibus hæc pa-
rata non sunt, eadem condita sacharo inue-
niat, quod officinas inter quæ uiolaceam po-
tionem rosaceam, nymphææ pomorum bu-
glossi, seris, acetosæ, citrei succi, & his similia
inuentu facilia habebis, quibus & materia
digeritur, & sitis importuna interdũ uinciẽ.
Mixture

DE OBSERVATIONE

Mixturæ quoq; utilissime adduntur, quæ cõ-
manducantur, uel dilute ex aqua bibuntur,
habet rosatum conditum, uiolatum, buglossa-
tum ad unius drach. pon. pulueris margarita-
rum semidrachmã, ac specierum dialithi dra-
auri, argentiq; scobis singulorum obolum aliq;
auri bracteas tenuissimas .vi. addunt, plus
minusue pro cuiusq; fortuna. Alia item effica-
tior est, & primi meriti, eadem condita conti-
net, margaritarum farine drachmam, dialithi
specierum drag. ij. coralli utriusq; scrup. i.
seminis acetosæ, citreiq; mali sesqui drachmã,
spodij scrupu. ij. ossis ceruini cordis obolos
treis, monocerotis cornu, regum impensam,
obolos duos, auri scobis drachmã, bracteas
auri. x. contrita mortario commiscuntur, dol-
nec ad unitatem redigantur, linguæ mensura
circa lucis confinia ex aqua rosacea datur.
Cõfectiones Sandalinæ plebi idoneæ sunt ex
eadem aqua. Alia minus iucunda, sed miræ
uirtutis ac facilior, in qua rosaceæ vnc. iij. ru-
bricæ armeniacæ & vini odorati, non austeri
singulorum vncia. Alij theriacam dedere, ad-
mixto smaragdi gemmæ polline ex aqua ro-
sacea. Alij alia imperant, quæ pallato, narib;
ac stomacho non conueniunt, de quibus obi-
ter minus dicendum putamus, sed ad reliqua
remedia transeamus.

De sanguinis missione in pestilenti
febre, Caput XVI.

Maximam desiderat animaduersionẽ
in pestifera febre sanguinis dimissio,
quæ largior imperanda est, si sangui-
nis uitio

nis uitio contigerit, si ætas ac uires sunt. Exilior cum ubi alter humor admixtus est, qui si simplex fuerit, alui deiectione magis prodest. Dandaq; opera est, ne importune uena feratur, nihilq; potentius est ut in collectionibus nostris diximus) sanguinis dimissione ubi necessaria non est, uires enim corporis maxime subducit. At præsentissimum auxilium ubi opus est habetur, insuetis difficilior quã assuetis, inter morbi initia uena secanda est, quæ ueniens diei interuallo fere semper adiudicatur, sed pritis si aluus asfricta est, mollienda clystere, aut glande ex melle saleq; iniecto. Venam ferias si urina ueterinorum similis est, turbulenta, rubês, crassa, teterrimi odoris, quæ colore liuido emittitur, ac modica uiriû defectio nẽ indicat, in quo casu uenifecis opera non inuigemus. At cum abscessus per membra (ut dicimus) oriunt, auertendi causa sanguis mitti potest, quod si sub ala dextra panus ortus est dextro talo statim uena soluenda est, deinde ex media eiusdem lacerti. Si uero sub sinistra, non in talo, sed in manu sinistra uenam uulnere rare expedit. Rursus si inguen dextrũ tumet, uel sinistrũ illud dextrũ talum hoc sinistrũ requirit, uel utrunq; modum. Si post aureis quæ parotides dicuntur, aut sub faucibus quid intumuit, eadem ratio in manibus obseruare debet. Præter hos tumores carbunculi passim per membra innasuntur, sanguine per se uitiato, aut bilioso humore permixto, aut attrabile, tum sanguis statim, atq; copiose mitti debet, extirpandæ materiæ causa, ex iecoraria

H uena

DE OBSERVATIONE

vena qua morbidum leuatur corpus eoq; effi-
 cator erit quo sanguinis quoq; excreationes
 affuerint. Quod si puer est qui laborat, qui tã-
 tum roboris non habeat ut sanguis mitti pos-
 sit, cucurbitæ scalpello circumciliæ naribus im-
 poni possunt. Quidam ita sanguinis missionẽ
 disponũt, ut si inferiores corporis partes gra-
 ues sint, ex secoraria uena, si superiores ex ce-
 phalica. Si utræq; male afficiuntur, ex media
 brachij, siue communi recte ducatur. At si
 ephimerina febris affuerit, nec corpus sangui-
 ne morbidum appareat, ex sinistra regali ve-
 na, exime sanguinẽ qua cordis & arteriarũ ua-
 pores tetri resoluuntur. Qui uenisecis conta-
 gione fortasse pollutos timent, instrumentũ
 ad secandas uenas domi contineant, quo etiã
 num Græci Barbariq; utuntur, balistula est
 ad corpora sanguine leuanda, & sibi quisq;
 pro arbitrio demit sanguinem, tuto enim ue-
 nam aperit, uel imperitis facile. Arcus est cui
 sagitta ad iustam mensuram annexa est, uenã
 que subito uulnerat, & quantum uelis transi-
 git. Ita ut arteriam non timeas. nec ultra citra
 que uenam ictum faciat expedita res est, ac
 facilis, qui hoc nõ habet, familiareis idoneos
 habeat ad uenas secandas.

De ducenda aluo in febre pestilenti,

Caput XVII.

CVm igitur in omni febris genere prius
 q̃ altius duceretur, materiam digerere
 oportere omni nixu significauerimus,
 nunc in his febribus mutata ratione nullam
 concoctionem desiderare materiam uenena-
 tam,

tam, atq; pestiferam admonemus. Nam quo celerius huiusmodi exitiales morbi homines corripunt, eo uelocius, & cum quadam temeraria audacia rapienda sunt remedia: materia enim uenenata concoctionem non expectat, præsertim quæ minoris est inflammationis, quæ non extrinsecus plurimum inflamat, tum digestionem, tum defectionem pariter magis desiderat. De ijs quæ materiam digerunt, suo dictum est loco. At cathartici ratio est, ut nihil uenenati, nihilq; molesti habeat. Si bilis ruffa infestat, hoc medicamento tuto celeriter q; trahitur, in quo imponuntur roris syriaci vnciæ duæ, radicis barbaræ per noctem infusæ drag. ij. in aqua cichorij acetosæ meri albi omnium semuntia. Summo mane lintheolo mundo radicem exprimes, in eo succo rorem syriacum antedictum admiscebis aqua bu/glossa prius maceratum. Hanc potionem statim saluberrimam dabis. Alij tamarindi succum addunt, alij christobalanum utiliorem putant. Quidam in roris syriaci vnijs duabus, uel tribus, drachmam uel sesquidrachmam radicis barbaræ contusæ, ex citreæginis aqua, siue succo q; efficacior est imponunt, radicem barbaram aurum pretio æquasse uidimus, quibus hæc non est radicem ponticam imponant, duplicato modo, hanc rhecomam ab incolis uocari audio. Si ros ante dictus p ægri fortuna emi non potest, succus siliq; Alexandrinæ uicem implebit. At ubi pituita est, qd phlegma Græci dicunt, agaricum oxymelite præparatum utiliter datur, qd & cordi conuenit. At polypodio epithimo

DE OBSERVATIONE

fena atra bilis eximie purgatur, adusta materia, radice barbara, fumi terræ succo, ac capri-
no sero. Composita deniq; morbi materia, cō-
positis remedijs curatur. At alij laudant cal-
thartica, quæ Diaphinicon atq; diarhodon
uocamus, in quibus tripolium atq; polypol-
dium imponuntur. Sed in hoc casu imperiosa
eorum præcepta coarguendo, nostra quæ tu-
tiora sunt, tantum laudauimus atq; clementi-
tiora. Reliquæ rursus materiæ digestæ suis po-
tionibus iisdem catharticis repurgantur. Qui-
bus ea molesta sunt, catapotijs uti possunt,
quæ de tribus dicuntur, ex aloë enim elota he-
patite, agarico præparata, ac radice barbara,
æquis portionibus ex citri succo. Summo ma-
ne deuorantur, quidam scrupulum unum ad-
dunt ex ijs quæ Ruffo adscribuntur, aliqui ea-
dem per se dedere. Hinc ad pestilentiaæ affe-
ctus transeamus.

De somno, immodicisq; vigilijs,
Caput XVIII.

Cubiculo perflatili tenendum esse ægrū
diximus, quo purum aëra attrahere
possit, quod mutare utile est, si uires si-
nunt, alioquin mouēdus non est æger, præser-
tim si spiritus facile subducitur, intempestiua
uis somni plurimum ægrum opprimit, quo ue-
nenata uis materiæ ad interiora reuocatur,
quod carbunculis enatis contingit, uel pituitæ
causa, fabulis igit & iocis, uel clamorib⁹ ex-
citandus est. At immodicas quoq; uigilias ti-
mere debet medicus, quib⁹ imbecillitas saepe
oritur. Somnum inducit gestatio, & suspensio
lecti

lecti motus crebriter iacti, uel extemporario fonte aqua guttatim cadens. Silanum Celsus uocat cum cameratis frondibus myrti, citrei mali, salicis, ac crebra uiridi arūidine. Sicamini lachryma somnus conciliatur naribus appo-
sita, hanc camphoram appellauerim. Si quem timor moriēdi excruciat, amicorum coetu sub mouendus est meror, eorum præcipue qui iā ab eodem morbo conualuere, ij deinceps eū casum non timent, quod auctore Thucydide in illa Athenarum famosa pestilentia euenit, qui hilari uultu iuxta lectulum resideant, solli-
citudinemq; relinquere doceant, & ad cibum exemplo suo large cohortentur, & languescē-
tis appetētiæ periculum indicent, qua ratione & seipos inuitos singulis diebus aliquid ali-
sumpisse profiteantur. Ut iliter singulis die-
bus aluus ducitur, aut clysteræ, aut glande in-
iecta, de quibus in prioribus libris satis dixi-
mus. De irascētia, cæterisq; animi affectibus
satis supra dictum est, ubi pectus fatigato an-
helitu attollitur assidue ex interanea flamma,
tum fricationes, quæ eam extrahant impetrā-
dæ sunt, aut fomenta spongijs in aqua tepida
infusis, ubi cannæ folia salicis uitis chamemil-
læ, rosa addita, subferuefacta sint, tepens enī
uapor esse debet, uel mane, uel die inclinante,
de quibus statim dicendum est.

De fomentis uel epithematis quibus
cor foueatur, Cap. XIX.

Quia de fomentis mētio habita est, ideo
de ijs quæ cordi conueniunt imposita,
quæ epithemata uocamus, nunc tra-
H 3 ctari

DE OBSERVATIONE

Etari oportet, his vireis cordis reficimus, ani-
 mi tristitiam resoluimus, lætum cor reddim⁹,
 malos ac pestiferos uapores regerimus. Su-
 per præcordia retinetur humor cineris, tempo-
 re calefactus, pannocq; coccineo uel serico col-
 lectus, sub sinistra mamma impositus, mede-
 tur, recentaturq; crebro iniectu. Fomenti duo
 genera sunt, alterum calidæ, alterum frigidæ
 naturæ, quod ad temperamentum accellit.
 Frigidum hoc modo fit, rosarum rub. mani-
 pulum semis .5. coriandri præparati drach-
 mam, spodij, coralli, utriusq; sandali rameto-
 rum omnium scrupulos duos, margaritarum
 farinæ .1. ossium ceruini cordis semidrach-
 mam, monocerotis cornu obulos duos, gem-
 marum farinæ semi scrupulum, camphoræ,
 sumunt obolum, olla imponuntur noua. Et
 aqua rosacea citreaginis, buglossi, sonchi, &
 his similibus, modo quo diximus utuntur.
 Alij easdem contritas species sacco duplici
 imponunt, qui lapide latericino, aut marmo-
 reo calefacto, aceto prius consperso, calefa-
 ciunt, inuicem modo unus modo alter mam-
 mæ sinistræ admoueat, in calido crocum
 addimus gariophyllū, nucem Assyriam seru-
 puli unius ponde. zegoariæ, exiguum, ligniq;
 aloes ac musci semiobolum, quarum rerum
 modos mutare pro hominis natura, sexuque,
 febris ardore, tempore, ac loco, regioneq; a-
 lijsque rationibus cogimur, quod cognitis
 simpliciū qualitibus fieri haud difficile est.

Fomenta

Fomenta quæ iecori imponuntur,
Caput XX.

Cum cordi semper proffit ipsa suffitio, iecori raro, nec nisi a sanguinis dimissione, aut a deiectione, hoc fomentum habet a quæ seris vnc. iij. aceti unam, sandalorum rub. sesquidrachmam, panno superiori intincto in tepente succo, iecur sæpe foueat, si opus est uehementius erit spodio addito, & mali granati vino (*ποιτην* uocant Græci) & specierum drachmam, uel sesquidrachmam adijcies, quas in diarhodō abbatis imponūt. Sua quoq; malagmata desiderat stomachus, si dissolutus est, quibus cibi appetentia conciliatur. Ad spinæ pariter ardores, ac dolores vngvine utimur, ex oleo enim constat roseo, violato, nymphææ, succo semperuiui, solani, acetiq; omnium vncia, ad ignem commisceatur, ceræ exiguo albæ addito, acetiq; imbre cōsparsa, & in unum redigantur, camphoræ paulum demum additur hoc vinctulo ter quaterue in die spina inungitur. Qui testes rosea aqua, acetoq; ac vino meraci linteolo fouent, uniuersum corpus refrigerant, ac creant plusquam sit verisimile.

De iterata sanguinis dimissione, & alui deiectione, Caput XXI.

AT cum inter hæc præsidia morbus adhuc nec inclinare, nec remedijs cedere videtur, & nihilominus robur in ætrotante perdurat, et in pugna contumaciter persistit febris, victoriæque spes etiam non

H 4 superest

DE OBSERVATIONE

superest, subsidia tamen undiq; perquirat natura, exonerariq; ab humoris putredine delectat, uel sanguinis missione, uel alui deiectione, aut utroq; modo. Si sanguinis missio iteranda est, parcius imperanda. Verum dies indicatini, uel qui indiciarius dicitur, maxime cauendus, in quo tempore natura syderū motus comes suas uires exercet, sponteq; stato uelut tempore corpus exonerat, aut sanguinis profluuio, aut uentris fluxu, aut sudore, & si cathartico rursus opus est, & choleram per purgare uelis, hæc in promptu habebis. Præter ea quæ diximus tamarindos, chrysolobanos, pruna damascena enucleata, violas, si uera decoquantur ex aqua, ex quorum decocto (tres enim uncia facili faciunt) saluberrimā potionem facies, si roris syriaci uncia addes, uel siliquæ Aegyptiæ atramentū radicis barbaræ drachmam, spicæ paulū. Alij diaprunō sine scammonio utuntur, modumq; augent. In pituita uero quæ de agarico diximus, ualere haud dubiū est. Vbi atra bilis diascene medicamento uti possumus, si nihil uenenati in se continet. Reliqua medicamentorum genera satis supra diximus.

De sanguinis excreationibus, Caput XXII.

AT sanguinis excreationes, quas exitiales ante posuimus, rubrica armeniaca, terra Lemnia ex portulacæ succo eximie sanantur, hinc ad simplicium quorundam facultates transeamus, in quibus locupletis

cupletis naturæ diuinitatem miramur, prælit
dia uaria ad hæc mala elargientis.

Simplicia ac composita pestilentia
tempore experta, Cap XXIII.

Narrant qui experta produnt, Si quis
initio pestilentie febris Calendule suc
ci vnc. duas aut treis ad summum bi
berit, deinde uestimentis operiatur, liberum
reddi ab ea labe, hæc uulgaris herba est, ac
sponte nascens in Græcia. Alij nõ minoribus
laudibus succum uerbenæ eiusdem effectus
celebrauere. Multi scabiosæ succum ad hos
usus efficacissimum prædicant, quo ueneni uis
xij. horarum spacio propellatur. Miram uim
habet aduersus pesteis tormentilla radice ru
bra odorata, quam Sparganium Græci uo
cant, nam & contra serpentis bibitur drach
mæ pond. ex uino. Dictamum præterea lau
datur Creense, & in altissimis montibus in
uentum a Dioscoride, Galeno, Plinioq; com
mendatum. scrupuli pond. ex rosacea. Aliqui
spem maximam in rubrica lemnia habent, so
lamq; prodesse spondent. Cui maximam au
ctoritatem dedit Galenus in libris suis, si ex
uino non admodum austero bibatur, uel ex
aqua rosacea drachmæ pondere. Alij betoni
cam summis laudibus prædicauere, uel siccæ
fatiuam ex uino. Violentiam enim morbi ad
extrema expellit. Nonnulli cichorium præfe
runt æstate, quo diximus modo. Ab aliquib;
semina mali assyrii laudantur, si mamma. viij.
præsumuntur. Ex compositis in omni cõfesso
H 5 theriaca

DE OBSERVATIONE

theriaca omnibus præfertur, ac antidot^o Myl
 thridatica, de quibus supra diximus, ex rosa
 ceo uel vino. Alij uero maiora audentes hoc
 modo aquam colligunt, ex furnibulo Calen
 dulæ sparganij antedicti. Dictami, betonica
 citreæginis, omnium manipulum, rubricæ ar
 meniæ vncia, machir drag. iij. aceti imbre
 per noctem consperso, destillationibus consti
 tuunt, ex quibus aquæ sesquiantia satis est, si
 mane propinatur. Sanum enim hominē a pe
 stilētia reddit ualentissima remedio. Aliter ru
 bricæ armeniæ, terræ lemnæ vnc. ij. Cinna
 momi semiuncia, sparganij, Dictami Creten
 sis, sandalorum rub. omnium drachmæ duæ
 & semis, ramenti eboris semidrachma, spo
 dij scrupuli duo, corticis mali citrei, margari
 tarum farinæ drachma, dialithon sesquidrach
 ma, succini odorati, monocerotis cornu fari
 na, & ossis ceruini cordis scrupulum, auri, ar
 gentiq; purissimi singulorum semi drachma,
 contrita per tenuissimum cribrum secernas,
 ex saccharo orbiculi fiant, uel quæuis alia mix
 tura pro arbitrio componatur, quæ singulis
 momentis dari potest, efficacissima enim est,
 & vim malam pestilentie abigit, & si regalē
 spiritus arcem occupauerit, protinus fugat, et
 captiuos spiritus liberat. Alias compositio
 nes ceu supersticiosas prætermisimus, circula
 toribus magis quam medicis attribuendas.
 Hinc ad reliquos affectus transeamus, qui pa
 uorem magis quam periculum afferunt.

De alarum

De alarum, inguinumq; tumoribus,
Caput XXIII.

HOc & si physico alienum magisterium uideatur, quia & manus operam tandem desiderat, et ferramenta, tamen non sine physica ratione ad sanitatem ager recte perducipotest. In alis itaq; sub faucibus, auribusue, & inguinibus tumores innascuntur, qui pani dicuntur. Hos in species diuisit Gale. sub phlegmōis genere bubones duros ac diuturniores, phymata molliora, ac minora quæ in pus cito conuertuntur, phygethlon, phlegmonodes, erispelas, uel erisepelas phlegmone, quæ omnia indignationem ac feruorem adenum. i. glandularum sequuntur. Phygethlon (ut Celsus tradit) tumor est non altus. latus, durus, rubicundus cum uehementi inflammatione, punctioneq; ac membrorum distinctione, neq; materia magnopere in pus conuertitur. Nam panum & paniculam generali nomine, siue inguen a loco ubi oriri solet, uocari a Latinis uideo, bubonem Græci dicunt. Cum his affectibus fecres præter ephimerinas, exitiales sunt, Hippocrate & Galeno testibus. In qua re principale auxiliū est uentre perurgato, missioq; prius sanguine cucurbitulam superimponere, scalpelloq; cutem circumcidi, rursus superimponitur cucurbita, qua uirus eliciat. Qui in hoc affectu cataplasmate discussorio utunt, uitæ male consulunt, auctore Hippo. Venenū enim quod sponte natura sagax extulit, illi ad interna, & ad præcordia remittunt. Qui hæc præuident ijs quæ erodunt
pustulas

DE OBSERVATIONE

pustulas excitant diuersæ parti superimponē
 tes, ut alio auertatur uirus, ut si caput nimio
 somno, aut uigilijs nocturnis premi cernat,
 & alia cerebri male affecti signa, ut dolor ca
 pitis, uertigines, delirium, aurium, murmura,
 uel grauitas faciei, inflammatio, temporū pul
 sus, urina clarior, sedimento in sublime ten
 dens, & his similia circa caput abscessus del
 nunciantur. Tum in scapulis cantharides ex
 ulceratrices, aut aliquid eius potentiaē impo
 nimus. At lethargia peculiariter parotidas
 uenturas significat, alarum uero apostemata
 cordis uehemens palpitatio, animi defectus
 frequentes, ac anhelandi difficultas, uel sum
 ma necessitas respirandi, indicant: tum nates
 brachia exulcerando curamus. Inguinum uel
 ro sanguis nunquam dimissus, uel si ex nari
 bus, uel hemorrhoidis sanguis nunquam pro
 fluerit sanguinea præsertim habitudine, sitis
 uehemens, cibi tædium, pulsus venarum uehe
 mentes, turbulenta urina mali odoris, ardens
 febris, uel si alias panis orti sunt. Inguinū pru
 ritus ac inflammatio. Tum uero supra genua
 quæ pustulas excitant efficaciter, imponunt,
 uel circa crura. Alij constantis animi ferro cāl
 dente utuntur. Afri, etiamnum eam curatio
 nem obseruant præcipuo remedio. At tumo
 res si oriuntur, quantomagis prominent ac
 acutiores sunt, tantomagis salutem promit
 tunt: contra quantomagis latent, tanto dete
 riores, uel si in duobus inguinibus oriuntur,
 in dextero inguine magis lætales sunt, qui in
 alis innascuntur teterrimi sunt, alij qui in collo
 prorum

prorumpunt nocentiores putant ex acutiori materia ac feruenti, in quo casu uinum nullo modo dandum est. Omnes qui crisimo die fiunt sanguinis missionem nullo modo expectant, de qua suo loco diximus. His tumoribus hirudo frequens imposita prodest. Quibus fortuna faueat gallinaceos pullos uiuos, aluo glabrata, superimponunt, dimidiæ horæ spacio dimittunt: uenenatam enim uim contrahunt, alium deinde pullum imponunt, nec finis fit usq; ad .xx. qui si moriuntur spem denunciant, alioquin in dubio uitam esse uolunt, alij ranis dissectis semiuuiuis, utuntur. Quidam Syrus in Creta pestilentie tempore securi diuisæ testudinis inguini imponi docuit, proptio atq; facili remedio. Quidam rutam totissam imposuere. Si hæc non sunt, hoc emplastrum materiam extrahit, resoluit, et dolorem sedat, habet narcissi radices decoctas in oleo liliaceo, quæ contritæ ex melle imponuntur. Sed malagmata subiungemus, ex quibus hoc utile est: quod ex fermento atro sapone, sinapis semine, calce uiua, ficis siccis, calchato, nuce perueteri, ac iridis farina componatur. Idem præstat emplastrum, quod exest, Græci septicum uocant, quod fit ex narcissi radice, anacardi meligine, ac columbino fimo. Si his non cædunt tumores, uel nouacula, uel candenti ferro opus est. Si pus subest, & concoctæ materiam iam certa signa sunt, ad manus ueniendum est, ferroq; utendum, quod ob similitudinem Gammoïdes dicitur, ac pus statim extrahendum est, nec maturitas nimia expectanda quæ periculū

DE OBSERVATIONE

periculum affert, contra cruditas magis tuta est. Si chirurgicum contaminatum times, candente ferro, uel argento, uel auro uti potes, maior (ut diximus) medicinæ pars audacia cõstat. Quidam sinapis semine, & canino fimo, & scabiosæ succo panum aperiunt, uel ijs quæ supra diximus, exulceratorijs medicamentis. Facta plaga sine linimêto curanda est, & quicquid deinde imponitur non astringi, sed modice deligari debet. Cætera quæ pertinent ad ulcus purgandum, pusq; extrahendum, quæ epispastica dicuntur pluribus diebus imponenda sunt, alij sarcocolla & melle utuntur, exinde quæ ulcus implent, ac demum quæ cicatricem inducunt habêda sunt, & emplastra paracolletica dicta, quæ a uulnerû magistris haberi possunt. At medici ueteres his bubones maturabant, ac aperiiebant, inter quæ aristalthææ radix addita hominis saliuæ narcissi radix (de qua diximus) cum melle & auenæ farina, vrtica quoq; siue eius radix sale admixto, uel axungia salsa. uel erui farina ex melle. Lupini impositi maturant & rumpunt, qd Pau. Aegineta affirmat. Galbanum, Panace perfolatæ radix, quæ & strumas aperit, & pedum seuum cum sale tosto. Murinum fimum commixto turis polline lacertæ cinis, & ipsa diuulsa & imposita fimum columbarum per sese, uel cum farina hordeacea, aut auenacea illinitum. Cantharides mixta calce scalpelli uice panos auferunt. Blatte detractis pedibus & alis ualent. Hoc item medicamento utebantur maiores nostri ad concoctos panos

nos aperiendos, in eo ceræ & thuris drachmæ. xx. cineris muricum, x. olei ueteris heminam. Refert Paulus Aegineta herbam inueniri in Attica, quæ aster dicitur ab aliquibus bubonion appellatur, quoniã inguinum præsentaneum sit remedium, non solum si cataplasmate imponatur, sed etiã si iuxta cinctus duntaxat alligetur. Idem Plinius affirmat, & herbæ figuram his uerbis demonstrat: Cauliculus est folijs oblongis, duobus aut tribus in cacumine capitulis, stellæ modo radiata. Idem Paulus hammoniacum ex melle impostum, laudat: aperit & propolis eodem teste, radix cucumeris silicum, terebinthina, radix capparidis, recens nitrum cum fermento.

Quæ fieri debeant carbunculis
enatis Caput XXV.

Pustulas & carbunculos futuros, quas alij papulas ardentes uocant, indicat (ut diximus) grauis somnus, nonnũquam horror, habitudo sanguinea. Hi in omni ferme corporis parte enascuntur, quorum hæ notæ sunt, rubor inflammatus, durus, in quo pustulæ eminent. Cum plurimum nigre, interdum subliuidæ, aut pallentes in his sanies esse uidetur, infra color niger est, ipsum corpus aridum ac durũ, circa quod quasi crusta quædã est, eaq; inflammatione cingitur, neq; in eo loco leuari cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est. Hoc uitium subtractis quasi quibusdam radicibus serpit interdum celerius, interdum tardius, pro materiæ venenatę potentia
supra

DE OBSERVATIONE

supra quoque procedens in albescit, deinde liu-
 dum fit, circumque exigua pustula innascunt,
 et si circa stomachum, tauceisque incidit. subito
 spiritum elidit. Paulus Aegineta prius mit-
 tendum esse sanguinem initio, ad animam usque
 defectum pro corporis uiribus atque morbi ma-
 gnitudine. At si omnino orti sunt scalpello
 scarificari profundius acto debent. Circumque
 inflammationem plantaginis succus illinatur.
 Antiquorum uero sententia nihil melius est,
 quam prius adurere, neque id graue est, nam non
 sentit, quoniam ea caro mortua est, sinusque adu-
 rendi est (ut tradit Cellus) tum ex omni parte
 sensus doloris, tum demum uulnus sicut caetera
 adusta curandum est. Sequitur enim sub mel-
 dicamentis erodentibus undique, quam Escha-
 ram Graeci dicunt, quandoquidem a uiua car-
 ne trahitur quicquid corruptum est. Crustam
 illiniunt butyro eloto, uel oleo, per se enim ca-
 det, posteaque sinus curari potest implentibus,
 ea medicorum ueterum cura erat. At postea-
 riores dimisso sanguine, cucurbitulam im-
 ponunt, gallinaceo sive pullos, aut columbi-
 nos (quo diximus modo) & sanguifugas, qui
 candens ferrum expauescunt exulceratorio
 medicamento uti malunt, id fit oui luteo re-
 centi, addito sale tosto, trito, quantum excipi
 potest: alij addunt piper, taurinumque fel, hoc
 singulis horis mutari debet, aut fornacei pa-
 nis molle feruens saepius impositum. Cynol-
 glossum herba lapide pinsita tribus horis car-
 bunculum extinguit, praesenti remedio. Pari
 modo & scabiosa, & symphiton minus con-
trita

trita & imposita scabiosa. Item nitro addito, ac suilla axungia recenti, diuino quodam præsidio carbunculum discutit. Ficus arida trita cum iride, & sale, & aloë, hepatite pura aperit. Fermentum ex oleo sale adiecto, pix quoque cum passa minuta, aut panis tostus, oleo intinctus feruenti, & impositus, circa carbunculos ne serpent, plantaginis folia sæpe imponentur, aut panis aceto non acerrimo madēs. Alia item sunt quæ aperiunt, et virus eliciūt. Floris farinæ vnc. iij. seminis sinapis contusi, erucæ, singulorū semiuncia, calchanti drachmæ. ij. cantharides numero. xx. contritæ abiectis alis & pedibus, ut Galen. scribit, ex melle excipiuntur emplastri modo, quod tribus horis panum aperit & carbunculum. Aliud quoque materia uirulenta, & vis omnis morbi extrahatur, in eo imponūtur sparganij, hoc est tormentillæ radicis vnc. ij. semis, rutæ vnc. i. radicis ebuli ac sambuci omnium libra, radicis Alexandrinæ siue smyrnij, semiuncia, ex oleo chamæmilleo, ac zopisa, quæ naualem dicunt, resinaque quantum sat sit, mane ac uespera id imponitur. Aliud efficacissimum, quod habet Gossipij barbati seminis nucleos, Cotton Syri uocant, nucis perueteris fermenti par pondus contrita imponuntur. Aliud quod panos & carbunculos aperit, habet ficum pinguem iridem tritam & calcem. Ulcera demum implet, & abstergit sarcocolla ex melle, symphitum, siue alum maius asphodeli radix trita et iniecta, uel peucedani. Carbunculus in pestilentia citreum malū, quod narrantium uulgo

I dicitur

DE OBSERVATIONE

dicitur, diuisum, addita theriaca, feruentiq; di-
 nere coctum et impositum, salutare proditur,
 saepeq; id fieri uolunt, tribus horis uirus ex-
 trahit, ac pus maturat. Sed pauca quibus usa
 est antiquitas, addemus: Carbūculos ad sup-
 purationē perducit sinapis, & ruta syluestris
 la serpitio addito, si inuenitur, uel melle, eruū
 item ex uino lupini impositi rumpunt oleastri
 cauliculi cum melle triti. Nucesq; perueteres,
 panaces quoq; simum columbinum cum lini
 semine ex aceto mulso. Ruta per se uisco addi-
 to adhaereat plurimū prodest, quod & Paul^o
 Aegineta commendauit. Inunctio quoq; cō-
 tra pestilentie carbūculos ac abscessus omnes
 fieri solet mirabilis effect^{us}, quē hoc modo fit:
 olei uetustissimi selibrā in phialam imponūt,
 in qua. xxx. scorpiones nouem horarū spatio
 ociose lento igni deferuefaciunt. Alij cacabū
 aquæ plenum ad ignem cōponunt, in quo phi-
 alam antedictā imponunt, ut feruente aqua
 oleum pariter intus ebulliat, in qua demū the-
 riacæ optimæ ligulam addūt, iterumq; faciūt
 deferuere, demum eximunt, ex eo inungui de-
 bent, arteriarū pulsus in manibus præcordia
 ipsa, ac iuguli lacus, & cæteræ partes quæ ar-
 terijs respondent, circaq;. Deniq; apostemata
 post horas sex iterū inungui debēt eadem cor-
 poris partes, & statim æger haud dubio con-
 ualescet. Oleū aliud mirandi effectus. In uase
 enim uitreo sambuci florum parteis sex impo-
 nūt, ebulli parteis duas, hyperici partem unā,
 olei perueteris quantum satis sit, ut iusta infu-
 sione supernatet, obturato deinde ore æstate
uniuersa

uniuersa solibus continuis perficitur, atq; ita
 insolato ubi opus est utuntur. Carbunculos
 enim et inflammationes omnes, siue impetus
 ter quaterue in die inungunt, alij totum cor-
 pus unde uehementi sudoris profluuius uirus
 omne elicitur. Claro præsidio, potio quoq; sa-
 lutaris sæpe experta, nec uana unquam inuen-
 ta, habet pulueris cordialis drag. ij. ramenti
 cornu ceruini drachmam, seminis sancti, ita
 uulgus uocat, myrrhæ singulorum sesquidra-
 chmam, ex aceto quam acerrimo ad ignem pro-
 tinus quàm inguina tentatur, bibitur, in prom-
 ptu enim esse debet remedium, sudore enim
 prorumpente undiq; uirus elicitur, atq; ita
 iuxta ignem calefactis lintheolis membra se-
 do sudore detergenda, mutandaq; sudariola
 sunt, donec sudoris graue olentia inter frica-
 tiones subsistat. Miro enim præsidio, ut Geor-
 gius Valla Placen. ætate nostra doctissimus,
 nobis affirmauit, a pestilentia tentatos liberat,
 neminemq; qui eam opportune portionem ieiun-
 nus biberit, ab hac uiolentia opprimi constat
 manifesto ac uulgato experimento.

Exemplum obseruationis quam Marco
 Marcello præscripsimus, Ca. XXVI.

TEmpore quo postrema pestis in hac ur-
 be Veneta infinitos pene incessit (ut cu-
 rationis exemplum unum percurramus)
 Marcus Marcellus, ex patricia gente, ætate iu-
 uenis, sanguine ac bile exundans, Iulio mense
 febrili adrapida, ac pestilenti corripitur, & no-
 Æ ipsa protinus inguen intumuit leuissimum, non

DE OBSERVATIONE

sine magno capitis dolore, & grauitate, nau-
 seaq; continua saepius uomitabat, qua nulla
 erat ad cibum auíditas. Sed sitis incredibilis
 hominem excruciabat. Pater ægri anxius hæc
 nobis nūciauit, percūcti atus sum et alia signa,
 quæ certissimam pestilentiam indicarunt. Ro-
 gavit me ut filium omnium charissimum uise-
 rem, non ingrato operam præstiturus. Cui cū
 plures medicos ad hæc idoneos inueniri nomi-
 natim significauit, ille oblatos plures sibi fuisse
 parum solerteis, et quod deterius est, coinqui-
 natos se medicum, & non pestem quærere la-
 chrymando proclamauit, ego forte ad fugam
 cum omni familia, sarcinulas colligebam, la-
 chrymis commotus, ut bene speraret, de filio
 hortatus sum, nam de facienda illi medela me
 saltem edoctrum itaq; urinam poposci. Ille
 protinus matulam extulit, ueterinalis enim se-
 culenta, ac turbida, qua hominē non sine ma-
 gno uitæ periculo premi adiudicauit. Maneret
 q; paululū iussi, arreptoq; calamo in hunc mo-
 dum curationem breuibus (præter quam uer-
 bis diserui) præceptis annotauit. Secundus ei-
 nim erat morbi dies, iussi ut astrictè aluo pro-
 tinus occurreret clysteræ, quem communem
 uocant, mox ex tulo sinistro sanguinis selibrā
 mitteret, uictū ordine præscripsi. In primisq;
 cubiculum calidum, non perflatilem inimicū
 multaq; uestimenta corpori iniecta molesta
 esse, lintea saepe mutanda, cubiculū aceto, frit-
 gidisq; odoribus tenendum. Aestuanti ægro
 acetum cū rosacea, uinoq; meraci addito, dan-
 dum naribus uenarum pulsibus, palmis in-
ciendū

ciendum, atq; os colluendum, ad nauseam & sitim remedia edocuimus. A sanguinis missione somniculosum ægrum excitandū. Cordis iecorisq; epithemata, qualia supra diximus, annotauimus, cōfectiones, potionesq; uarias quos syropos uocamus, & ut in primis ægrū ad cibū cogeret, sæpe prædiximus. Tertio die uentrem subduci oportere, diaprūno medicamento vnciæ pon. radicis barbaræ contritæ, drachma addita ex tamarindorū, prunorūq; decocto, uespera uero ut cordialem mixturā assumeret, iussimus qualem supra annotauimus, & spinam quoq; uniuersam unguento siue unctulo, qui Gale. adscribitur, retrigera tricis potentia, ac demum leuiter canare, in cibo magis assa quam elixa conuenire, noctis uero molestias superare, modo portionibus, modo orbiculis, confectionibusq; cor recreatibus ac spiritus. Quarta quoq; die si perstat pertinaciter febris sequitia sanguinis, rursus ex eadem parte mittendus est, leuioribusq; cibis qui maxime tamen spiritus alant, æger alendus est, ac uenter si sponte nihil reddidisset, clysteræ citāndus, portionibusq; matutinis uel uespertinis materia digerenda. Hanc obseruationem usq; ad septimum diem necessariā, assē. viij. uero, catapotia, v. Ruffi summo mane deuoranda, totidemq; sequenti die. Cibū exinde augeri, modo quo uires recolligentib⁹ conuenit, his præsijs egrum usq; ad .xij. diē prorogari tutum esse diximus. Interea tamē materiae reliquias digerere, ac refrigerare per seueranter debemus, quas, xvi. die perpurga

DE OBSERVATIONE

re necessarium esse, roris syriaci sesquiantia, ac radicis barbaræ drachma ex acetosæ aqua, si bibuntur. aliæq; subiunximus, quæ ne idem sepius dicatur, prætermittimus. Separatim idem chirurgici operam breuiter absoluimus, qui secunda quoq; die, cucurbitulam uespera duntaxat inguini tumentis apponeret, scalpelloq; cutem circumcideret, atq; in summa tali parte exulceratorium medicamentum ex his, quæ nuper descripsimus, ad uescicas exitandas, exinde emplastrum quod ex nuce rancida, arida fico, betonica rutæq; succo galbano, fermentoq; triticeo componitur, superimponi deberet, ad quintum usq; diem, deinceps aliud ex aristaltæ radice, axungia, sicca fico, liliorum bulbis, ex melle scabiosæq; succo componitur, eoq; usq; ad .x. diem uteretur, uel id quod nuper diximus, ex narcissi radice fit. Si panus sponte non aperitur, expeditissimum esse, ut ferro statim aperiatur, si id timet ex ulcerato, rursus iterum uteretur. Reliqua ad ulcus purgandum, replendumq; chirurgico nota esse. Quibus omnibus rite obseruatis, si diuina fauissent auxilia, filium omnino ab ea labe euasurum, nisi quid aliud superuenerit, large denunciauimus. Atq; ita dei nutu, ut nobis significauit, ex periculoso morbo filius conuolutus est. Plurimum enim refert in arte medica perpetuo uersari, exerceriq; omnium tamen efficacissimum est facta atque euenta firmiter (quod Galenus saepe prædixit) meminisse.

Hæc de pestilenti febre dicta sunt, de febre
uero

IN PESTILENTIA.

uero, quæ varros, & boam, uel simileis affectus affert, quum de febre sanguinea agemus, suo dicemus loco.

FINIS LIBRI ALEXANDRI
BENEDICTI DE FEBRI-
BUS PESTILENTIAI
LIBVS.

AD CANDIDVM LECTO-
REM IOACH. SCHILL.

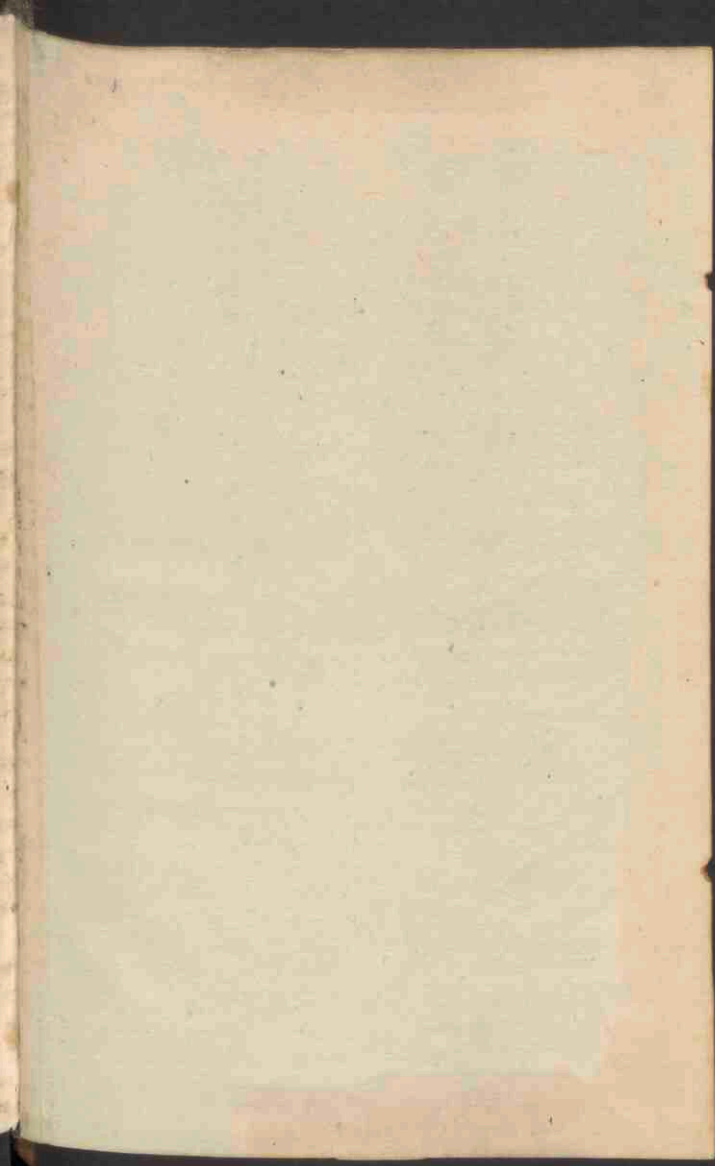
EN Lector mellitissime, ne tibi usquam deessemus, geminos hosce libellos exiguos sane, quorum alterū eo quod potui studio diligentiaque recens ego confeci, alterū uero quē Albanus Torinus tanquā Augiæ stabulum expurgauit, iam denuo relegimus, Verum dum ita meditemur ut a mendis defenderemus, utrisque plane hic euenisse uideo, quod in lernæ olim illa Herculi hydra. Proinde nostræ negligentia quoniā alijs distracti curis, ne id impingas temere rogamus. Vale.

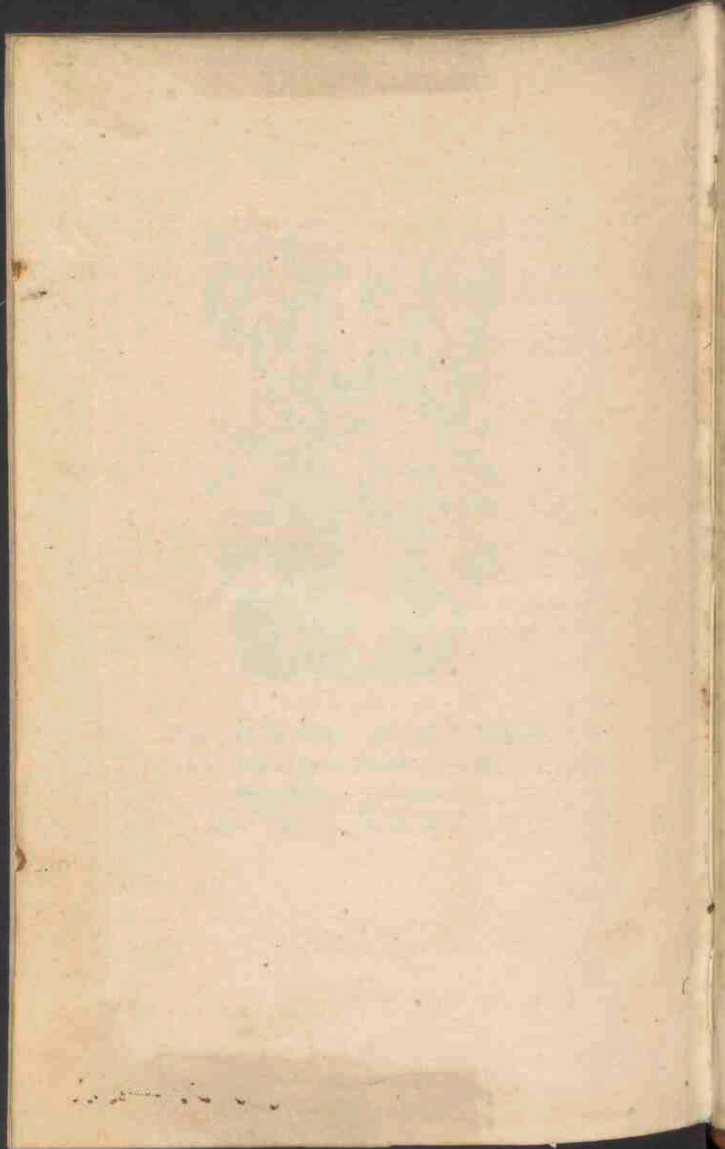
Fol. 3. lin. 26. lege attollunt. Foetidos. 5. 8. Crassissimum. 9. 24. Telinæ. 9. 17. Brisulis 10. 16. Conditas. 10. 31. Sa. tu. 11. 2. in margine. Draconis. 11. 19. simp. 11. 9. Modico. 14. 31. Spicæ. 16. 25. Corticibus. 17. 26. Acetoforum. 17. 27. Scrupuli unius. 18. 15. Alticiū 19. 15. Electis. 22. 29. Perfusis. 22. 30. Magisq. 22. 31. Pro omniū lege ouum. 22. 11.

BASILEAE EXCVDE/
bat Henricus Petrus mense
Augusto, Anno

M. D. XXXI.

o qy fi
depozte
neqy de
o qy qy
no tene.

mot.
tapti
legu.
mich
at m

ca
a
lionis
dicitur

pure

at h
beba
ru ala
acum
fore

TO

rom
na

simpi
rum
nam
dephy
in posi
vchm
ephyr
no qz
ora c
lante
f sucl
oil. m

Emph
Alia
melio
u qum
ovam
nomf.

Imobil
gubna
f ste

...sufforei 71. si

...at 71. amalli. 149. 7

no. ca. l. i. s. belissime. na si r

dicat d'usimil. no ten' pers. 7

re. no tenebit ulum. v. ff. 7

no dicat simplr' ind' uider' pilla

lisse. rido dicat cu' teni' adular

h' d' beliar' editori' edito' pu

ut' expuato' l' armoni. si aut'

nee expuato' ut' uidiem' l' sub

ut' uturu'. s. p' sid' inllione' h' a

rum' l' expuato' l' amom' n' tene

alim' sic' uoc' tenet' ad m' b' e' q'

rus' armoni' sua' inap' d' b' . pol

tro. lo. d. o. l. c'atum 74. e. l.

gnore. **Symphitocico** in

S. d' scrib; qui uiu' g'nu' n

d' scrib; auilib; q' meo' p' judi

reouco' unx' id' alio' actu' quul

ut' s. d' no' nuata' p' x'ia' id' d' r'

id' p' alit' dixim'. s. d' ep' a' s'

rososol. ab' alit' putabur' ep' r'

unusq; quone' h' r' insignia

actu. q' g'no' formant'. 7 stuti

m' 7 un' d' r' a' y. no' inclinant'

perant; insignitum' v' d' am' i

qb; ub; q' l' itat' i' q' l' e' s' h' at' 7 c'

p' r' e' s' l' aut' g' u' e' . l' am' e' d' r' m'

un' h' c' r' u' l' . h' e' q' a' d' e' l' u' m' . ut

ut' stam' d' d' u' a' c' t' 7 f' e' r' u' l' e' u' d' d' e'

7 s. ut' 7 f' e' r' u' b' a' 7 f' u' a' u' o' s' s' i' m'

7 d' r' u' t' e' r' e' p' h' r' o' s' o' l' . s' p' i'

7 o' s' i' s' t' u' r' i' u' b' ; s' o' l' i' n' a' c' c' i' a' s' u'

ab; q' l' itat' q' a' d' h' o' g' n' u' a' u' d' e' m'

u' o' r' i' b' ; ut' ff. s. d' l' a' c' o' . h' e' a'

u' l' . s' e' p' t' i' m' u' m' i' n' t' u' e' n' i' o' n' i' s' n' o'

... rui in omnia.
durat hospitalitas dicitur.
xp libellu uoluit mibi p qd
soluit. m. p. soluit hospitalitas
ruu. l. si pntur. **U**lqz
solu. suo mteuuit armu de
ib; i qd soluit hospitalitas ille q
suo soluit hospitalitas ille qui
al. raluadum d. suo r ap n spul
a armu excedatur inquadru
r uo uli. ut. j. e. l. mult. v. p.
aut h pa armu qd; ne ipi
d gent sup sedir unibicenuu
tu sui d'antu mali' quidam
udi. p. pnc d ei q nupur in armu
u e uilla. ut. j. e. l. luy. suu
tanc' p'ciuua. ut. j. d'ipu. l.
nea tate impedichu' eieg ma
d'at h'pa ex p'ant. ulq; qu
j. e. l. l. q. **E**t cessat p
p'k n cam ut nupne n celeb
t. j. e. l. armu. n d'itug' ut
p'ol. l. amu d'ant' illud d'itug'
f'ic' p'lo. j. e. cessat p' p'p'
i q' d'ur. n p' ut col' c'hi
a. ut. j. e. l. mult. q' rra. l.
l. una p' altius recit' aut d'
l'ac' en. aut r'ugroni' ut f'ic'
gu' ut p' p'ax. p' ob'itiam ut
liq' h' notu aut alt' p'ra l.
p'la u sibi d' b' unputare. su
t d' p' armu aliq' uilla cu p'
m' d'om. sup' altius simpli
ar. l. ut. j. e. l. mult. q' r'
p' r' aut accipiant armu. p'
na. aut p'ua. si p'libil' su
m' d' p'nt armu indupli

